

**T.C.  
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ  
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ  
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI**

**ÂŞIK ŞEREF TAŞLIOVA'NIN HAYATI, SANATI VE  
ESERLERİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**HAZIRLAYAN  
Alper KARADENİZ**

**TEZ YÖNETİCİSİ  
Yrd. Doç. Dr. Mustafa ŞENEL**

**KARS – 2006**

**T.C.**  
**KAFKAS ÜNİVERSİTESİ**  
**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE**

Alper Karadeniz'e ait "Âşık Şeref Taşlıova'nın Hayatı, Sanatı ve Eserleri" konulu çalışma, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Halk Edebiyatı Bilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak ..... tarihinde aşağıdaki jüri üyeleri tarafından oybirliğiyle kabul edilmiştir.

Öğretim Üyesinin Ünvanı, Adı ve Soyadı	İmza
Yrd. Doç. Dr. Mustafa ŞENEL (Danışman)	.....
Yrd. Doç. Dr. Cengiz GÖKŞEN	.....
Doç. Dr. Ramazan SIRAÇOĞLU	.....

Bu tezin kabulü Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun ...../...../2006 gün ve ...../..... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

UYGUNDUR

..... / ..... / .....

.....

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

## İÇİNDEKİLER

Sayfa Numarası:

ÖZET .....	I
ABSTRACT .....	II
ÖN SÖZ .....	III
GİRİŞ .....	1

## BİRİNCİ BÖLÜM

### ÂŞIK ŞEREF TAŞLIOVA'NIN HAYATI VE SANATI

1. HAYATI .....	7
1.1. BADE İÇMESİ VE ÂŞIK OLMASI .....	9
1.2. USTA-ÇIRAK İLİŞKİSİ .....	10
1.3. BAĞLI OLDUĞU ÂŞIKLIK KOLU .....	11
1.4. İLMİ .....	11
2. SANATI .....	12
2.1. ÂŞIK ŞEREF TAŞLIOVA'NIN SANATINI OLUŞTURAN UNSURLAR	12
2.1.1. Duygu ve Hayal .....	12
2.1.2. Millî Duygu .....	13
2.1.3. Din ve Tasavvuf .....	15
2.1.4. Tabiat .....	16
2.1.5. Sevgi ve Aşk .....	17
2.1.6. Gurbet .....	19
2.2. ÂŞIK ŞEREF TAŞLIOVA'NIN DİLİ .....	20
2.3. ÂŞIKLIK GELENEĞİ ÜZERİNE DÜŞÜNCELERİ .....	21
2.4. İLETİŞİM GÜCÜ .....	23
2.5. ÇILDIRLI ÂŞIK ŞENLİK VE ÇOBANOĞLU İÇİN SÖYLEDİKLERİ ...	26
2.6. BASINDA ÂŞIK ŞEREF TAŞLIOVA .....	27
2.7. TAŞLIOVA'NIN ŞİİRLERİNİN ŞEKİL, VEZİN VE KAFİYE YAPISI ..	30

2.8. HALK HİKÂYELERİ VE ŞEREF TAŞLIOVA’NIN HİKÂYECİLİĞİ ....	31
2.8.1. Halk Hikâyeleri .....	32
2.8.2. Âşık Şeref Taşlıova’nın Hikâyeciliği .....	35

## İKİNCİ BÖLÜM

### ÂŞIK ŞEREF TAŞLIOVA’NIN ESERLERİ

1. ESERLERİ .....	54
1.1. ŞİİRLERİ .....	54
1.1.1. SEKİZ HECELİ ŞİİRLER .....	54
1.1.2. ON BİR HECELİ ŞİİRLER .....	76
1.1.3. ON DÖRT HECELİ ŞİİRLER .....	107
1.1.4. ON BEŞ HECELİ ŞİİRLER .....	108
1.2. DERLEDİĞİ TÜRKÜLER .....	111
1.3. ATIŞMALARI .....	116
1.4. HİKÂYELERİ .....	149
SONUÇ .....	197
KAYNAKLAR .....	199
SÖZLÜK .....	201
EKLER .....	205
ŞEREF TAŞLIOVA İLE YAPTIĞIMIZ RÖPORTAJ .....	205
ÖZ GEÇMİŞ .....	214

## ÖZET

Bu araştırmanın amacı, Âşık Şeref Taşlıova'nın hayatını, sanatını ve eserlerini incelemektir. Yöntem olarak yazılı kaynaklara ve Şeref Taşlıova'nın eserlerine başvurulmuştur. Ayrıca Şeref Taşlıova ile röportaj yapılmıştır.

Âşık Tarzı Türk Şiiri köklü bir geçmişe sahiptir. İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatında şaman, kam, baksı, bakşı gibi yaşadıkları bölgelere göre değişik isimlerle, İslâmiyet sonrası ise daha çok “âşık” olarak anılan, şairler günümüzde de varlıklarını sürdürmektedir. Âşık Şeref Taşlıova, bu geleneği bütün özellikleriyle devam ettiren, âşıklarımızdan biridir.

Taşlıova, hem şiirleriyle, hem atışmalarıyla, hem de hikâyeleriyle tanınan bir âşıktır. Eserlerinde, insan psikolojisini ve yaşadığı toplumun sosyal durumunu yansıtmıştır.

Bu çalışmada, Âşık Şeref Taşlıova'nın hayatı, bade içmesi, usta-çırak ilişkisi, bağlı olduğu âşıklık kolu ve ilmi anlatılmıştır. Sanatını oluşturan başlıca unsurların; duygu ve hayal, millî duygu, din ve tasavvuf, tabiat, sevgi ve aşk, gurbet olduğuna değinilmiştir. Âşıklık geleneği üzerine düşünceleri verilerek, Âşık Şenlik ve Murat Çobanoğlu için söyledikleri aktarılmıştır. Basında Taşlıova ile ilgili çıkan yazılar verilmeye çalışılmıştır. Şeref Taşlıova'nın hikâyecilik yönü de ortaya konulmuştur.

Taşlıova'nın eserlerinden öncelikle şiirleri ve atışmaları, sonra da hikâyelerine yer verilmiştir.

Çalışmanın sonucunda; âşıklık geleneğinin gelişimi, günümüzdeki durumu ve Âşık Şeref Taşlıova'nın bu gelenek içindeki yerine kısaca değinilmiş, bugünkü âşıklar içindeki yeri dile getirilmiştir. Kendisiyle yapılan röportaj da tezin ekler kısmında yer almaktadır.

Bu tezimiz incelendiğinde, günümüz âşıkları içerisinde önemli bir konuma sahip olan Şeref Taşlıova'nın, uluslararası bildirileri ve ödülleriyle, yalnız ülkemizde değil, uluslararası alanda da tanınan önemli sanatçılarımızdan biri olduğu görülecektir.

**ANAHTAR KELİMELER:** Şeref Taşlıova, âşıklık geleneği, halk hikâyesi.

## **ABSTRACT**

The purpose of this research is to examine the life, work of art and studies of National Poet Şeref Taşlıova. For the method, written sources and the work of arts of Şeref Taşlıova were applied. Besides, an interview was held with Şeref Taşlıova.

The sort of national poetry has fundamental past in Turkish poetry. The National Poets, known as shaman, kam, baksı, bakshı in the Turkish literature before the Islamism, national poet after Islamizm, are still continuing their existance. The National Poet Şeref Taşlıova is one of these who is carrying on this tradition.

Taşlıova, is known with his poems, poetic repartee and also with his stories. It seems in the Taşlıova's work of art that he reflects the society and human psychology which he lives in.

In this study, Taşlıova's life, his drinking bade, master–apprentice relation, the branch of national poetry which he is depended on and his knowledge are explained. It is also mentioned in this study that the basic values that forms his work of art are; feeling and fancy, national feeling, religion and Islamic mysticism, nature, love and passion, feeling of homesick. Giving his thoughts on the tradition of national poetry, things that he said for National Poet Şenlik and Murat Çobanoğlu are mentioned. The writings, published by the media about him, have been tried to be given. His story writing is also stated.

Regarding Taşlıova's work of art, firstly his poems and poetic repartee then his stories were placed.

At the end of the study, the development of the tradition of national poetry, today its condition and the National Poet Şeref Taşlıova's place in this tradition is shortly mentioned and his place among other today's national poets is indicated. The interview held with him is stated at the supplemantry part of the thesis.

After this thesis is examined, it will be seen that Şeref Taşlıova who has an important part among today's national poets is not only known in our country but also known internationally as one of the important artists respecting his international communiqés and rewards.

**KEY WORDS:** Şeref Taşlıova, the tradition of National Poetry, folk story.

## ÖN SÖZ

Halk edebiyatının canlı tutulmasında âşıklık geleneğinin rolü çok büyüktür. “Âşık Şeref Taşlıova'nın Hayatı, Sanatı ve Eserleri” adını taşıyan bu çalışmada İslâmiyet öncesinden başlayarak günümüzde de devam eden âşıklık geleneğinin kalıcı ve değişken unsurlarına da yer yer değinilmiştir. Geniş bir coğrafyada egemenlik kuran Türk milleti farklı medeniyetlerle kültür alışverişlerinde bulunarak diğer kültürler üzerinde etki bırakmıştır. Türk kültürünü oluşturan değerlerin bütünüyle tahlili ve tespiti için var olan birikimlerin bilimsel çalışmalarla desteklenmesiyle kesin sonuçlara ulaşılmaktadır. Türk milletinin kendine özgü kültür göstergelerinden biri de âşıklık geleneğidir. Bu gelenek içinde Dede Korkut Hikâyelerinin de yaşandığı yer olan Doğu Anadolu ve Azerbaycan sahasında birçok âşık yetişmiştir. Şeref Taşlıova, bu âşıkların en önemlilerindedir.

Bu çalışma; giriş, iki ana bölüm, sonuç, kaynaklar, sözlük ve ekler kısımlarından oluşmaktadır.

Birinci bölümde Âşık Şeref Taşlıova'nın hayatı, bade içmesi ve âşık olması, usta-çırak ilişkisi, bağlı olduğu âşıklık kolu, ilmi, sanatını oluşturan unsurlar, âşıklık geleneği üzerine düşünceleri, iletişim gücü, Çıldırli Âşık Şenlik ve Çobanoğlu için söyledikleri, basında Âşık Şeref Taşlıova ve Halk Hikâyeleri ve Şeref Taşlıova'nın hikâyeciliği sırasıyla verilmiştir.

İkinci bölümde Âşık Şeref Taşlıova'nın şiirleri, derlediği türküler, atışmaları ve hikâyeleri aktarılmıştır. Eserleri tespit edilirken yazılı kaynaklardan yararlanılmıştır.

Bu çalışmada bana yardımcı olan Yrd. Doç. Dr. Mustafa Şenel'e, Yrd. Doç. Dr. Cengiz Gökşen'e, Arş. Gör. M. Mete Taşlıova'ya ve emeği geçen herkese teşekkür ederim.

**Kars, Eylül 2006**

**Alper KARADENİZ**

## GİRİŞ

Altay Türklerinin kam, Kırgızların bahşi, akın ya da âşık, Tanguzların şaman, Azerilerin aşig, Özbeklerin âşık ya da hustar, Kazakların âşık, ğâşık ya da akın, Yakutların oyun, Başkurların gaşig ya da bulusu, Türkmenlerin bağşı ya da âşık, Uygurların âşık, Tatarların gaşiy ya da buluçı, Oğuzların ozan dedikleri,<sup>1</sup> halk edebiyatının en eski temsilcileri olan âşıklar, zamanla değişikliklere uğrayarak, Dede Korkut hikâyelerinde Korkut Ata kimliğinde ortaya çıkar. Oğuzların kışlağı ve yaylağı Kars olduğuna göre âşıklığın başlangıcı da Dede Korkut ile Kars'ta başlamış bulunmaktadır. IX ile XI. asırdan bu yana bu gelenek “halk ozanı, halk şairi, halk âşığı” gibi adlarla günümüze kadar gelmiştir.<sup>2</sup> Daha sonra XV. yüzyıl ortalarında Anadolu Türk Beylerinin saraylarında ozan çalgıcıların yerini âşıkların aldığı görülür.

Âşık Tarzı Türk Şiirinin bugünkü haliyle şekillenmesinde, Türkistan'da Ahmet Yesevi ile başlayan dinî-tasavvufî hareketlerin cazibesi de etkili olmuştur. En eski Türk Edebiyatının temsilcileri olan ozan-baksı şair tipi, kaybolan itibarlarını elde etmek için gerek klasik edebiyatçıların ve gerekse halkın nezdinde büyük bir itibara sahip olan dinî-tasavvufî hareketlere yöneldiler.<sup>3</sup>

XIV. yüzyıla sözlü olarak ulaşan âşıklık geleneği XIV. yüzyıldan sonra da yoğunlaşarak devam etmiştir.<sup>4</sup>

Âşık edebiyatının ve halk şiirinin, XVI. yüzyıldan sonra geniş halk kitleleri arasında ve orduda yayılarak geliştiği görülmektedir.<sup>5</sup>

XVII. yüzyılda önemli halk şairleri yetişmiştir. Kuloğlu, Kayıkçı Kul Mustafa, Karacaoğlu, Âşık Ömer, Gevheri, Ercişli Emrah, Pir Sultan Abdal ve Âşık Hasan bunlardan bazılarıdır.<sup>6</sup>

<sup>1</sup> Erman Artun, “Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebiyatı Terimleri Üzerine Bir Deneme,” Uluslar Arası Türk Dünyası Halk Edebiyatı Kurultayı Bildirileri, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2002.

<sup>2</sup> Sait Küçük, “Kars Âşıklık Geleneğini Sorgulamak ve Çobanoğlu”, <http://www.turkuler.com/yazi/karstaasiklik.asp> (14.03.2006)

<sup>3</sup> Abdurrahman Güzel ve Ali Torun, **Türk Halk Edebiyatı El Kitabı**, Akçağ Yayınları, Ankara, 2003, s. 231.

<sup>4</sup> Nâzım İrfan Tanrıkulu, **Âşıklar Divanı**, İstanbul, 1998, s. 4.

<sup>5</sup> Ensar Aslan, **Çıldırli Âşık Şenlik, Hayatı Şiirleri Karşılaşmaları Hikâyeleri**, Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Diyarbakır, 2001, s. 14.

<sup>6</sup> Ensar Aslan, **age.**, s. 14.



Karacaoğlan âşık tarzını çok iyi bilen saz şairlerimizdendir. Günümüzde yetişen âşıkların hemen hemen hepsini etkilemiştir. Onun dil ve anlatımını birçok âşık örnek almıştır.

Karacaoğlan:

“Arzularım kaldı bir Arap atta,  
Koyma Kadir Mevlâ'm gamda firkatta.  
Düğünde bayramda ağır ziynette,  
Anar m'ola emmi dayı il bizi.

Getir oğlan ben giyeyim postumu,  
Kimse bilmez gazezimi kastımı,  
Gurbet ilde koydum geldim dostumu,  
Geri dönsem kınar m'ola el bizi.

Karacaoğlan devranım var demim var,  
Yâr yitirdim düşüncem var gamım var.  
Yedi derya içinde bir gemim var,  
Atar m'ola bir kenara sel bizi.”<sup>7</sup>

XVI. yüzyıl sonu ile XVII. yüzyıl başlarında yaşadığı sanılan Köroğlu'nun, günümüz âşıklarının çoğunu özellikle koçaklamalarıyla etkilediği söylenebilir.

Köroğlu:

“Nidelim Beyler nidelim  
Ahd-ü peymâmı güdelim  
Ayvaz'a imdad edelim  
Üç bir yana beş bir yana

Bre Beyler bre Paşa  
Karlı karlı dağlar aş  
Bir gün ola ayrı düş  
Kıç bir yana baş bir yana

---

<sup>7</sup> Abdurrahman Güzel ve Ali Torun, **age.**, s. 242.

N'oldu ey sevdiğim n'oldu  
Dereler kan ile doldu  
Gördüm hasmın yeğın oldu  
Kan bir yana leş bir yana”<sup>8</sup>

XVIII. yüzyılda âşık tarzı tabiî gelişimini sürdürürken klasik edebiyat tesirinde de kalır. Aruz ölçüsünü kullanmaya çalışan âşıklar çoğalır.<sup>9</sup>

XIX. yüzyılda âşıkların sayısında büyük bir artış görüldü.<sup>10</sup> Bu yüzyılda Azerbaycan ve Doğu Anadolu sahasında yetişmiş Âşık Elesker, Çıldırlı Âşık Şenlik ve Âşık Sümmani, günümüzde Taşlıova gibi Doğu Anadolu'daki birçok âşığı etkiler.

1821 yılında Göyce şehrinde doğan Âşık Elesker, Azerbaycan Âşık Edebiyatına sayısız genç âşıklar yetiştirip kazandırmıştır.

Âşık Elesker:

“Çerşenbe gününde çeşme başında,  
Gözüm bir ala göz hanıma düşdü.  
Atdı müjgan ohun, keçdi sinemden,  
Nazı, gemzeleri canıma düşdü.

İşaret eyledim derdimi bildi,  
Gördüm hem gözeldi, hem ehl-i dildi,  
Başını buladı gözünden güldü,  
Gülende gadası canıma düşdü.

Eleskerem, her elmiden halıyam,  
Gözel, sen derdlisen, men yaralıyam,  
Dedi: “Nişanlıyam, özge malıyam”,  
Sındı gol-ganadım yanıma düşdü.”<sup>11</sup>

<sup>8</sup> Abdurrahman Güzel ve Ali Torun, *age.*, s. 244.

<sup>9</sup> Abdurrahman Güzel ve Ali Torun, *age.*, s. 237.

<sup>10</sup> Abdurrahman Güzel ve Ali Torun, *age.*, s. 237-238.

<sup>11</sup> *Kars Postası Dergisi*, Yıl: 3, Sayı: 17-18, İstanbul, Mayıs-Haziran 1999, s. 38.

1850 yılında ıldır'da doğan şık Şenlik, Azeri sahasından aldığı birçok hikâye ve Şir unsurunu Anadolu'ya yayarak, şık edebiyatımıza yenilik getirmiş, bu tarzın gelişip daha güzel eserler vermesine yardımcı olmuştur.<sup>12</sup>

ıldırly şık Şenlik:

“İster ihtiyar ol ister nevcivan,  
Bu dünyada baki kalan ğnsn.  
Merahsız fikirsiz gamsız her zaman,  
Başatan şad olup glen ğnsn.

Müddeti Hazreti Adem'den beri,  
Ohunmaz defteri bilinmez sırrı,  
Bu dünyadan getdi nice min biri,  
Ahretten dünyaya gelen ğnsn.

Şenlik der bu dünya fnidir fni,  
İskender rstem Süleyman hanı,  
Ecel pazarından gurtarif canı,  
Ezrail'den mühlet alan ğnsn.”<sup>13</sup>

Doğu Anadolu sahasında yetişen şıkları etkileyenlerden önemli bir isim de Kağızmanly Hıfzı'dır.

Kağızmanly Hıfzı:

“Doldu feleklere feryad u figan,  
Ne zalim ağrışır gelen turnalar.  
Adam mı dayanır, can mı dayanır?  
Kalın taş demiri delen turnalar.

Yaralı yorgunlar geldi erişti,  
Oldu katar katar çaldı karıştı,  
Eyvah gitti bulutlara karıştı,  
Sesi kulağımda kalan turnalar.

---

<sup>12</sup> Ensar Aslan, **age.**, s. 20.

<sup>13</sup> Ensar Aslan, **age.**, s. 185.

Kadir Mevlam bir çift kanat vereydi,  
Yorgun Hıfzı turnalara ereydi,  
Hasret gözler belki yâri göreydi,  
Dost köyünde geçer iken turnalar.”<sup>14</sup>

XX. yüzyılda ise Âşık Veysel Şatıroğlu, Âşık Murat Çobanoğlu, Âşık Şeref Taşlıova, Âşık Yaşar Reyhanî, Âşık İlhamî gibi âşıklar yetişmiştir.

Âşığın şairlik gücünü rüyasında pirin sunduğu “aşk badesini” içmekle ve “sevgilisinin hayalini” görmekle kazandığına inanılır. Rüya da genellikle âşık adayının karşısına bir sevgili veya saz çıkmaktadır. Rüyaların süsü aksakallı bir derviş ve bazen dolu bardaktır. Bardağın rüyada tas halinde görülmesine de sık sık rastlanır. Ozanlara rüyada sunulan tasların içindeki mayilere aşk dolusu denir. Fars Edebiyatı’nın etkisiyle bade adını da almaktadır. Bunlar; er dolusu ve pir dolusu diye adlandırılırlar.<sup>15</sup>

Âşıklarımız genellikle bir usta âşığın yanında yetişirler. Ondan hem usta deyişlerini hem de sanatın icrasına ilişkin yol ve yöntemleri öğrenirler. Âşık meclislerinde, kahvelerde bu ustaların sanatlarını icra ediş biçimlerini yeterince kavradıktan sonra, ustalaşan ozanlar da kendilerine çırak alırlar ve gelenek bu şekilde devam eder.

Âşık, bilgi, duygu ve becerisini yaptığı atışmalarda gösterir. Atışmalardaki amaç; yarışmak ve kazanmaktır. Atışmalarda en az iki âşık karşı karşıya gelir. Mecliste bulunan saygın bir kişinin ya da usta bir ozanın ayak vermesiyle atışma başlar. Ayağa uygun dörtlük söyleyemeyen âşığın yenilgisiyle atışma sona erer.

Âşık edebiyatının başlıca unsurlarından birisini hikâye anlatma oluşturur. Saz şairleri içerisinde geleneğe bağlı olanların çoğu âşık meclislerinde hikâye anlatırlar. Bazı usta saz şairleri ise, bir yandan usta malı halk hikâyeleri anlatırken bir yandan da kendi düzdükleri hikâyeleri anlatırlar. Çıldırılı Âşık Şenlik, Ercişli Emrah, Sabit Müdami geleneğe bu yanılla katkıda bulunmuş saz şairleridir.

“Bugün haklarında karar vermenin erken olmasına rağmen Erzurum ve Kars bölgesi âşıklarından Reyhânî, Çobanoğlu, İlhami ve Şeref Taşlıova gelecek asırlara

<sup>14</sup> Mücahit Önal, Günür Karaağaç ve Sait Küçük, **Kağızman’a İsmarladım Nar Gele**, Azim Ofset Matbaacılık, Muğla, 2000, s. 230-231.

<sup>15</sup> Mehmet Yardımcı, **Başlangıcından Günümüze Halk Şiiri, Anonim Halk Şiiri**, Ürün Yayınları, Ankara, Şubat 2004, s. 191.

ses bırakacak şairler gibi görünmektedirler.”<sup>16</sup> Sanatı güçlü ve kudretli olanlar, daha sonraki nesilleri de etkilemiştir.

Cumhuriyetten sonra Kars'ta yetişen âşıkların bazıları şunlardır: Şeref Taşlıova, Murat Çobanoğlu, Sabri Şimşekoğlu, Rüstem Alyansoğlu, Nazım İrfan Tanrıku, Selahattin Dünder, Mevlüt İhsanî, Sefer Taşkiran, İsmail Cengiz, İhsan Deniz, Arif Tellioglu, Orhan Karadağoglu, Maksut Feryadî, Emrah Naroğlu, Ali Rıza Ezgi, Mürsel Sinan, Önder Erdağı, Günay Yıldız, Sümmani Bozkurt ve Tosun Turanoğlu.

“Yurdun ozanlar şehri olarak bilinen Kars'ta hemen hemen her köyün bir tanınmış saz âşığı vardır. Her evde bir saz (bağlama) bulmak mümkündür. Bu durum Kars'ta âşıklığın ne denli yaygın olduğunu göstermektedir. Kars'ın ünü, İran, Irak ve Rusya'ya yayılmıştır. Güçlü âşık, Şenlik'in ilçesi Çıldır ise zamanımızda âşıklar ilçesi olarak dikkat çekmektedir. Yöredeki saz âşıklarının çoğunluğunu bu ilçe barındırmaktadır. Bunun nedenleri arasında, ilçenin ilk yerleşim bölgesi olması, uzun süre askerî üs olarak görev yapması ve geleneklerine sınıksız bağlılığı düşünülebilir.”<sup>17</sup>

Kars'ta âşıklık geleneği tüm özellikleriyle günümüzde de sürmekte ve yörede pek çok halk ozanı yetişmektedir. Düğünlerde, törenlerde ve diğer önemli günlerde deyişler söylenmekte ve hikâyeler anlatılmaktadır.

---

<sup>16</sup> Umay Günay, **Türkiye'de Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi**, Akçağ Yayınları, Ankara, 2005, s. 116-117.

<sup>17</sup> Salih Şahin, **Ozanlık Gelenekleri ve Doğulu Saz Şairleri**, Yorum Matbaacılık Sanayi, Ankara, 1984, s. 109.

## BİRİNCİ BÖLÜM

### ÂŞIK ŞEREF TAŞLIOVA'NIN HAYATI VE SANATI

#### 1. HAYATI

Şeref Taşlıova, 10 Nisan 1938'de Çıldır'ın Gülyüzü köyünde doğdu. Hacı Bey ve Nergis Hanım'ın üçüncü çocuğudur. 7 yaşında babasız kaldı. Öğretmeni Hasan Kartarı'nın teşvikiyle düğünlerde, toplantılarda türkü söylemeye başladı. İlkokulu bitirdikten sonra âşıklıkla ilgili bilgi ve terbiyesini, Doğu Anadolu ve Azerbaycan sahasında tanınan Çıldırli Âşık Şenlik'in oğlu Âşık Kasım'dan aldı. Kasım'dan saz dersleri almaya başladı. Âşık Gülistan ve Müdamî'ye çıraklık etti. Müdamî ile yurdu gezdi. Bu ünlü âşıklardan gerek saz, gerek deyiş söylemenin inceliklerini, ustalıklarını öğrendi. Deyişlerinin bir kısmını kendisi plağa okumuştur.

Taşlıova, 1958–1960 yılları arasında vatanî görevini tamamladı. 1964 yılında Kars Radyosu'na halk şairi olarak girdi.<sup>18</sup> Burada çeşitli programlar yapmaya başladı. Günümüz saz şairini temsil eden Çobanoğlu, İlhami, Reyhani, Deryami gibi ünlü âşıklarla beraber yıllarca Âşıklar Bayramı'nın ve İstanbul Festivali'nin yıldızlarından biri oldu. Yurt dışında da ülkemizi başarıyla temsil etti. İlk olarak 1971 yılında resmî görev ile; “Sanat Elçisi” olarak Almanya'dan başlayan yurt dışı seyahatleri, uzun bir zaman dilimi içinde tam olarak 25 kez gerçekleşti. 1987 yılında Almanya'nın Marl Belediyesi tarafından davet edildi. Hollanda, Belçika, Lüksemburg, Fransa, İsviçre, Avusturya, Danimarka, Almanya, İngiltere, Singapur, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Kırgızistan ve Türkmenistan gibi ülkelere gitti. Taşlıova'nın şiirleri ve gelenekten gelen biri olarak kâğıda döktüğü bilgileri, Türk Edebiyatı, Çağrı, Tarla, Gülpınar, Pınar, Köz, Maya, Türk Folkloru, Millî Kültür, Türk Folklor Araştırmaları, Kars Eli gibi edebiyat tarihimizde önemli yere sahip dergilerle, çeşitli antolojilerde yayımlandı. Bu arada, folklor ve halk edebiyatı üzerine yapılan sempozyum ve kongrelerde tebliğler sundu. Taşlıova'nın şiirlerinin bir kısmı, Amerika Indiana Üniversitesi tarafından derlenmiştir. Unesco'nun 1988'de hazırladığı Dünya Sanat Dizisi'nde, Türkiye'deki âşıkları temsilen rol aldı.<sup>19</sup>

<sup>18</sup> Erman Artun, *Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebiyatı*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2001, s. 389.

<sup>19</sup> Mete Taşlıova, “*Şeref Taşlıova*”, <http://www.turkuler.com/ozan/sereftasliova.asp>, (14.03.2006)

Birincisi 15-21 Kasım 1989'da, ikincisi 4-7 Temmuz 1996'da, üçüncüsü de 3-13 Temmuz 2003 tarihleri arasında İngiltere'de düzenlenen Uluslar Arası Hikâye Festivaline (International Story Telling Festival) katıldı. Buradaki icrasının sonucu olarak, 21-23 Haziran 1996 tarihinde Danimarka'da yapılan ve 24 ülkenin iştirak ettiği Vikinglerin Doğuş Günü ve Gün Dönümü Geleneği Festivaline ve 1996'da Singapur'a davet edildi.

Başta TRT olmak üzere, özel radyo ve televizyonlarda yapılan çeşitli programlara katıldı. TRT tarafından hazırlanan "Ozanın Kopuzundan Âşığın Sazına" isimli programda danışmanlık yaptı. Yine aynı kurumun hazırladığı "Âşıklık Geleneği" programının metin yazarlığını yaptı. Japon NHK televizyonunun hazırladığı "İpek Yolu" ve İngiliz BBC televizyonunun yürüttüğü "İskender" (Aleksander) isimli dizilerde görev üstlendi. Alman ATT ve ZDF radyolarında, İngiliz BBC TUR radyosunda programlara katıldı.

1991 yılında Atatürk'ün doğumunun 100. yıldönümü münasebetiyle açılan yarışmada, Müzik-San Vakfı tarafından; 1996 yılında da Türkiye Yazarlar Birliği tarafından "Yılın Sanatçısı" seçildi. 2000 yılında Türksav tarafından "Türk Dünyasına Hizmet Ödülü" ile ödüllendirildi.

Türkiye Musiki Eseri Sahipleri Meslek Birliğinin (Mesam) kurucu üyesi ve Teknik Bilim Kurulu başkanıdır.<sup>20</sup> Ayrıca devlet sanatçısıdır.

Şeref Taşlıova, günümüzde âşıklık geleneğini sürdüren en önemli âşıklardan biridir. Saza hâkimiyeti, güçlü irticali ile tanınır. Eski âşıkların hayatı ve deyişleri hakkında bilgi sahibi olan, şenlik ve yarışmaların aranan âşıklarındandır. Taşlıova'nın dergilerde âşıklık geleneği ve folklor üzerine yazıları çıktı. Âşıklık geleneği içindeki en önemli özelliği, iki yüzün üzerinde âşık makamı bilmesidir. Türkiye'de katıldığı çeşitli festival ve yarışmalarda çok sayıda birinciliği vardır. Tasnif ettiği birçok halk hikâyesi ve binin üzerinde şiiri vardır.<sup>21</sup> Şiirlerinin bir kısmını Kültür Bakanlığı "Gönül Bahçesi" altında yayınladı.<sup>22</sup> Şeref Taşlıova, evli ve yedi çocuk babasıdır.

<sup>20</sup> Mete Taşlıova, "Şeref Taşlıova", <http://www.turkuler.com/ozan/sereftasliova.asp>, (14.03.2006)

<sup>21</sup> Abdurrahman Güzel ve Ali Torun, **Türk Halk Edebiyatı El Kitabı**, Akçağ Yayınları, Ankara, 2003, s. 273-274.

<sup>22</sup> Şeref Taşlıova, **Gönül Bahçesi**, Kültür Bakanlığı Halk Kültürünü Araştırma Dairesi Yayınları, Ankara, 1990.

## 1.1. BADE İÇMESİ VE ÂŞIK OLMASI

“Âşıklar âşıklığa başlamayı ya da yetişip usta âşık olmayı geleneksel bir unsur olarak gördükleri iki önemli yol olan usta yanında yetişme ya da rüyada bade içerek badeli âşık olmaya bağlarlar... Bade içme görülen rüya sonucu manevî bir değişmeye uğramadır. Âşık edebiyatında bade içme, rüya motifi bir gelenek icabıdır. İnanişe göre âşık olmak için ya usta yanında yetişmek ya da mutlaka “pîr” elinden bade içmek gerekir.”<sup>23</sup>

Âşık Şeref Taşlıova'nın bade içme hakkındaki düşüncesi şöyledir: “ İnaniyorum, görünür şekilde olmasa da hayalî rüya ve ilhama bağlı olarak bade adı altında elden ve gönülden bade içilir.”<sup>24</sup>

Âşık hikâyelerinde ve âşık biyografilerinde hareketi sağlayan ve sade kişilikten sanatçı kişiliğe geçişte önemli rol oynayan kompleks rüya motiflerinin ortaya çıkışları, muhtevaları ve sonuçları ortak bir yapıya sahiptir.<sup>25</sup>

“Âşık edebiyatında rüya; kişinin şiir söyleme yeteneği kazanmasında, dinî bilgiler ile ledün ilmini öğrenmesinde, kişinin, âşıklık özellikleri kazanmasında önemli etkidir.”<sup>26</sup>

Umay Günay, Şeref Taşlıova'nın bade içişini şöyle anlatmaktadır:

“Annesi ve ağabeyi yağmurdan korunmak istedikleri ekinleri kaldırmak için 11 yaşındaki Şeref'i evde yalnız bırakarak gece çalışmaya giderler.

Şeref onları beklerken ocak taşına başını koyup uyuyakalır.

Köyün üst başında dağlık yerde amcasının çobanı Hamza'nın koyunları otlattığını görür.

Çoban Hamza, büyük Kekreli'deki bulaktan bir dolça su doldurur ve Şeref'e uzatır: “Buraya ki geldin, buyur bunu benden iç.” der.

İşlerini bitirip dönen anne ve ağabeyi Şeref'i uyandırırılar.

Şeref Taşlıova bu rüyadan sonra ilk söylediği deyişi hatırlamamaktadır. Çünkü o daha küçük yaşlardan itibaren usta malı aktarmanın yanında kendi deyişlerini de söylemiştir.”<sup>27</sup>

<sup>23</sup> Mehmet Yardımcı, **age.**, s. 188.

<sup>24</sup> Umay Günay, **age.**, s. 137.

<sup>25</sup> Umay Günay, **age.**, s. 139.

<sup>26</sup> Mehmet Yardımcı, **age.**, s. 188.

<sup>27</sup> Umay Günay, **age.**, s. 169.



Taşlıova, bade içtikten sonra daha güzel deyişler söylemeye başlamıştır.

## 1.2. USTA-ÇIRAK İLİŞKİSİ

Âşık edebiyatında yüzyıllar boyu yaşatılan geleneklerin en önemlilerinden biri de usta-çırak ilişkisidir. Âşıklar ustalarından öğrendiklerini, bir anlamda usta mallarını çırakları aracılığıyla geleceğe taşımaktadırlar.

Âşık adayının aldığı eğitim gözleme dayalı tamamen sözlü ve karşılıklı ilişkiyle olgunlaşan, örgün olmayan bir eğitimidir.<sup>28</sup>

Âşıkların hayatında “usta-çırak” ilişkisi büyük bir önem taşımaktadır. Çıraklar, kendilerini yetiştiren ustalarına veya yeteneklerini keşfe vesile olan büyüklerine saygı gösterirler.<sup>29</sup>

Âşık Edebiyatının temsilcileri için rüya motifi bir başlangıç ve hareket noktası sayılmaktadır. Ancak âşıkların gerçek hayat hikâyelerine bakıldığı zaman rüya görene kadar belli bir süre usta bir âşığın yanında çıraklık yaptıklarını ya da âşık fasıllarının sık sık yapıldığı, halk hikâyelerinin anlatıldığı yerlerde yetiştikleri görülmektedir.<sup>30</sup>

Âşık Şenlik’in “ustasından ders almayanın pirsiz olacağı” hakkındaki görüşünü nakleden zamanımız âşıklarından Şeref Taşlıova, bizim zamanımıza kadar “usta-çırak” ananesi yaşadı. Usta çırağına önce söz, sonra saz öğretir, zamanla ikisini birleştirerek makama geçerdi. İlk makam sazın on dört perdesinin en üstünde çalınan Divanî makamından başlardı. Çırak, 16-32 makamı belledikten sonra 72’ye çıkınca usta olur, 112’yi tamamlayınca ustası tarafından kendisine mahlas verilirdi, demektedir.<sup>31</sup>

Şeref Taşlıova bu konuda ayrıca şunları söylemiştir: “İlk ustam Çıldır’ın Suhara köyünden Âşık Şenlik Babanın oğlu Âşık Kasım’dır. Ben ayrıca daha fazlasını çevrede bulunan ehl-i dillerden ve kendi kendimi yetiştirmemden aldım, çünkü bizim köylerde çobanlar bile hikâye, türkü söyler.”<sup>32</sup>

<sup>28</sup> Mehmet Yardımcı, *age.*, s. 219.

<sup>29</sup> Şükrü Elçin, *Halk Edebiyatı Araştırmaları -1*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1997, s. 45-46.

<sup>30</sup> Umay Günay, *age.*, s. 134.

<sup>31</sup> Şükrü Elçin, *age.*, s. 46.

<sup>32</sup> Umay Günay, *age.*, s. 134.

### 1.3. BAĞLI OLDUĞU ÂŞIKLIK KOLU

Usta âşık saza ve söze yeteneği olan bir genci çırak edinerek onu bulunduğu saz ve söz meclislerine getirir. Çırak, uzun yıllar ustasına hizmet ettikten sonra olgunlaşınca ustasının izniyle çalıp söylemeye, kendisine uygun görülen mahlasla sanatını yapmaya başlar.

Çırağın ustasında hâkim olan tavır kendinde yaşadığı gibi, bu huy kendisinin yetiştirdiği çırağına da yansır. Zamanla bu gelenek zinciri içinde aynı tarzda söyleyen bir âşık grubu oluşur. İşte usta-çırak geleneği içinde, birbiri ardınca yetişen âşıklar tarafından odak hüviyetindeki usta âşığa bağlı duyarak, ona ait üslup, dil, ayak, ezgi, konu ve anıları devam ettiren gruba âşık kolu denir.

Âşık edebiyatının yaşatılmasında âşıklık kolları da önemli bir yere sahiptir. Usta âşık çırağını ve çevresindekileri etkiler. Böylece saza ve söze yeteneği olan gençlerin âşıklığa olan ilgileri artar.

Âşık Şeref Taşlıova, âşık kolları içerisinde şöyle gösterilir:

Şenlik Kolu:

Şenlik:

Kasım:

Şeref Taşlıova<sup>33</sup>

### 1.4. İLMİ

Şeref Taşlıova, çeşitli sempozyum ve konferanslarda tebliğler sunmuştur. Çeşitli dergilerde âşıklık geleneği ve folklor üzerine yazılar yazmıştır.

Âşık Şeref Taşlıova, “32 yılında” şiirinin:

“Anadolu bahçesinin bağları,

Güller Ata’m Ata’m diye seslenir.

Geleceğin tarihleri çağları,

Yıllar, Ata’m Ata’m diye seslenir.”

dörtlüğünde görüleceği gibi “Millî Edebiyat ve hatta Cumhuriyet Devri okumuş şairleri kadrosunda yer alabilir.”<sup>34</sup>

<sup>33</sup> Mehmet Yardımcı, *age.*, s. 222-224.

<sup>34</sup> Şükrü Elçin, *age.*, s. 32.

## 2. SANATI

### 2.1. ÂŞIK ŞEREF TAŞLIOVA'NIN SANATINI OLUŞTURAN UNSURLAR

#### 2.1.1. Duygu ve Hayal

Âşık Şeref Taşlıova'nın ince duyguları ve geniş hayal gücü şiirlerinin önemli unsurlarındandır. Duygularının yoğun oluşu şiirlerine estetik bakımından ayrı bir güzellik katmıştır. “Keşiş kızı Aslı mısın nesin yâr,” dizesinde olduğu gibi duygu ve düşüncelerini en iyi şekilde sembollerle anlatmaya çalıştığı görülmektedir. Sözcükleri ustalıklı kullanarak şiirlerinin anlamını derinleştirmiştir.

“Ben bir şeyda bülbül gibi güldür figanım benim,  
Dilerse dostu fedadır can ile cananım benim,  
Bu sevdanın düşkünüyüm yıllar yılı ağlarım,  
Mecnun gibi sahralarda çöldür mekânım benim.” (57)

Bazen hayatı farklı bir şekilde tasarlamış ve kurduğu hayallerle dünyayı değiştirmeye çalışmıştır. Doğadaki canlıları kişileştirerek şiirlerine masalsı unsurlar katmıştır.

“Bir hayal şehrine uğradı yolum,  
Topraktan yağmurlar yağar havaya.  
Serçe tırpan almış, ördek tırmığı,  
Deve ayaküstü çıkmış yuvaya.” (36)

Hayal dünyasında merak unsuru da bulunmaktadır. Olup bitenleri yorumlamaya çalışırken soru-cevap şeklinde anlatımı seçmiştir. Hayatın anlamını mısralarında çözümlenmeye çalışmıştır.

“Toprağın aslı taştandır,  
Ya taşın aslı nedendir?  
Dünya güneş ateştenmiş,  
Güneşin aslı nedendir?” (8)

## 2.1.2. Millî Duygu

Âşık Şeref Taşlıova'nın millî konularda söylediği şiirlerden onun vatanına ve milletine bağlı birisi olduğunu anlaşılmaktadır. Birlik ve beraberlikle ilgili şiirler yazarak Türk milletinin kahramanlığını ve vatanseverliğini dile getirmiştir. Millî değerlere bağlı kalmanın önemini şiirlerinde belirtmiştir. Hikâyelerinde de bunlara değinmiştir. Millet, vatan, bayrak gibi kavramların üzerinde sıkça durmuştur. Geçmişten günümüze dek egemenliğin Türk milleti için vazgeçilmez bir unsur olduğuna dikkat çekmiştir.

“Yan yana yürürüz yolda beraber,  
Al bayrak taşırız elde beraber,  
Gururla söyleriz dilde beraber,  
Milli egemenlik Türk milletinin.” (42)

Şeref Taşlıova, Türk milletinin geçmişten bugüne korkusuz olduğunu, hiçbir zaman savaş meydanından geri dönmediğini ifade etmiştir. Tarihte de bunun örneklerine sıkça rastlandığını vurgulamıştır.

“Tarihlerde vardır yeri,  
Ölürüz dönmeyiz geri,  
Allah der atlar ileri,  
Korku bilmez canı Türk'ün.” (5)

Taşlıova, milletini çok seven bir âşıktır. Türk milletinin medeniyeti yaydığını, Asya ile Avrupa'da hüküm sürdüğünü, dünyada ilk devleti kurduğunu ve bağımsızlığına düşkün olduğunu şu dördlüğünde belirtmiştir.

“Medeniyet çirasını yakan biz,  
Asya ile Avrupa'ya bakan biz,  
Dünyada ilk devlet kuran hakan biz,  
Esirlik görmedik yaşımızda hey!” (40)

Buradan yola çıkıldığı zaman Türk milletinin üstün özelliklerinden dolayı diğer milletlere örnek niteliğe sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Âşık Şeref Taşlıova, milletin geçmişinin zaferlerle dolu olduğu şiirlerinde vurgulamaya çalışmıştır. Ayrıca Teoman, Mete Han, Attila, Alpaslan, Osman Bey, Fatih Sultan Mehmet, Yavuz Sultan Selim, Kanuni Sultan Süleyman, Mimar Sinan gibi Türk tarihinde iz bırakan kişilere de değinmiştir. Tarihimizle övünmemiz gerektiğini sık sık dile getirmiştir.

“Türklüğün her bir çağına,  
Şeref ile şan yazılı,  
Tarihlerin yaprağına,  
Yüce bir destan yazılı.” (22)

Bu dörtlükte, Türklüğün her devrine şeref ile şanın, tarih sayfalarına da destan yazıldığını dile getirmiştir.

Şeref Taşlıova, kadına da önem vermiştir. Şiirlerinde anne sevgisinin yanı sıra Türk kadınına da işlemiştir.

“Eriştin melek katına,  
Sabırına sebatına,  
Her an senin şefkatına,  
Ben muhtacım Türk kadını.” (18)

Burada görüldüğü gibi Türk kadının meleğe benzediğini, Türk erkeğinin onun sabır ve şefkatine muhtaç olduğunu belirtmiştir.

Taşlıova, vatan ve millet konularıyla birlikte, vatanın ve Türk milletinin geleceği için en önemli unsur olan ordumuz için de şiir yazmıştır. Dünyadaki herkesin Türk ordusunun başarısına şahit olduğunu vurgulamıştır.

“Cihan buna olmuş şahit,  
Bilemezsen dön geri git,  
Kalsa gazi ölse şehit,  
Türk’ün şanlı Mehmetçiği.” (21)

Şair, burada Türk askerinin dünyada eşsiz başarılar kazandığını, vatanı için canını feda edip şehit ya da hayatta kalıp gazi olduğunu ifade etmiştir.

Taşlıova'nın şiirinin ve sanatının özünü oluşturan değerlerden biri de Atatürk sevgisidir. Atatürk için birçok şiir yazan şair, Atatürk'ün 100. doğum yıldönümü münasebetiyle açılan şiir yarışmasında birincilik almıştır. Bu şiirin bir dördlüğü şöyledir:

“Biri insanlığa örnekler katar,  
Biri bu Şeref'in kalbinde atar,  
Biri birisinin bağrında yatar,  
Biri Anadolu, biri Atatürk.” (26)

### 2.1.3. Din ve Tasavvuf

Âşık Şeref Taşlıova, dinî ve tasavvufî konularda şiirler söylemiştir. İslam dininin dünyaya bakış açısı onu da etkilemiştir. İnançlı bir kişiliğe sahip olan Taşlıova, yer yer dinî kavramlarla isteklerini açıklamıştır.

“Oğluma terbiye, kızıma iffet,  
Milletime refah, yurduma kısmet,  
Gençliğime saygı, hocama şefkat,  
İhtiyacımız çok, bol ver Allah'ım.” (23)

Onun dinî anlayışına, imanına, dine bağlılığına şiirlerinde rastlamaktayız. Taşlıova, verdiği mesajlarla samimi bir Müslüman olduğunu göstermektedir.

“Fikir kalemin elinde,  
Yürü istikbal yolunda,  
Allah'ın ismi dilinde,  
Kur'an senin Türk gençliği.” (20)

İslam diniyle ilgili birçok isim, kavram, terim ve mazmun da eserlerinde kullanmıştır. Dinî konularda çok şey bildiği buradan da anlaşılmaktadır.

“İnsana kötü diyemem,  
Şeytan şerrine uyamam,  
Kimseye boyun eyemem,  
Tek Mevla'nın kuluyum ben.” (4)

#### 2.1.4. Tabiat

Âşık Şeref Taşlıova, tabiat unsurlarını da şiirlerinde sıkça işlemiştir. Yetiştği yörenin doğal güzelliklerini kâğıda dökmüştür. Onun çocukluğu tabiatın içinde geçmiştir. Birçok şiirinde tabiatta bulunan öğelere yer veren Taşlıova'nın tabiat sevgisine şiirlerinde rastlamaktayız.

“Yemyeşil yamacı düzü,  
Meleşir koyunla kuzu,  
Şeref söyler, çalar sazı,  
Selamet kalın yaylalar.” (19)

İlhamını, aşkını ve sanatını tabiatla bulan Taşlıova, tabiatı ve tabiat varlıklarını çok sevmiştir. Tabiatdaki değişiklikleri gözlemleyerek bunu dizelere aktarmıştır. Çevresini canlı tasvirlerle anlatmıştır. Bahar mevsiminde tabiatla her şeyin eski canlılığına kavuştuğunu dile getirmiştir.

“Kışın kar altında kalan topraklar,  
İlkbahar gelince al yeşil olur.  
Cana gelir ağaçtaki yapraklar,  
Gövde filiz verir, dal yeşil olur.” (47)

Buradan anlaşılabilceği gibi yeşil, onun şiirlerinde canlılığın sembolü durumundadır.

Taşlıova'nın şiirlerinde, halk şiiri geleneğine uygun olarak tabiat, gerçek tabiatır. Onun şiirlerindeki dağlar, yaylalar, sular, bitkiler, hayvanlar kendisinin gezip gördüğü gerçek tabiat varlıklarıdır.

“Çoban yaylanın düşünde,  
Çiftçi tarlanın başında,  
Atlar kişner tay peşinde,  
Gönlüm avutmak isterim.” (11)

Bu dörtlükte çobanın gördüğü düşün, çiftçinin tarlasının, atların kişnemesinin kısaca tabiatla olup biteninin gönlünü avuttuğunu dile getirmiştir.

Taşlıova, şiirlerinde karınca, turna, örümcek, kurt, fare, balina, fil, serçe, deve, ördek, sinek, ceylan, keklik, kelebek, leylek, sincap, zürafa, bülbül baykuş, geyik, akrep gibi hayvan adlarını; ağaç, fidan, yaprak, gül gibi bitki adlarını da şiirlerinde kullanmıştır. Hayal gücünün zenginliği hayvanları kişileştirmesinde büyük rol oynamıştır.

“Bir karınca gökte turna avlıyor,  
Örümcekler kurt peşine havlıyor,  
Fare gitmiş balınayı avlıyor,  
Su içerken bir fil düşmüş kovaya.” (36)

Taşlıova, tabiatın en güzel bölümlerinden biri olan yaylaları da konu olarak işlemiştir. “Yaylalar” adlı şiirinde, yaylaların birçok güzelliğini sıraladıktan sonra yaylayı ve yaylanın vazgeçilmez unsurlarını tasvir etmiştir.

“Yaylalar cennet otağı,  
Yapılır peyniri yağı,  
Sessiz olur akşam çağı,  
Bağlanır dilin yaylalar.” (19)

### **2.1.5. Sevgi ve Aşk**

Âşık Şeref Taşlıova, sevgiyi ve aşk konusundaki hassasiyetini de yansıtmıştır. Kendisine örnek aldığı Karacaoğlan gibi güzeli tahlil etmeye çalışmıştır. Onun sevdiği güzel ve güzellikler karşısında yazdıkları, bu konudaki duygu yoğunluğunu da göstermektedir.

“Ayrılık zehirden acı,  
Dedi bunun yok ilacı,  
Sevgidir başımın tacı,  
Dudağını büzdü bana.” (14)

Burada ayrılığın zehirden acı olduğunu, ilacının bulunmadığını söyleyerek sevgiye çok önem verdiğini vurgulamak istemiştir. Sevgiyi ve aşkı baş tacı etmiştir.



Taşlıova, aşkı dolu dolu yaşamıştır. Eserlerinde sevgiyi ve aşkı serpiştirmiştir. Bu konuya enine boyuna işlemiştir. Sevdasından dolayı çektiği sıkıntıları benzetmelere başvurarak aktarmıştır.

“Döküldü yaprağım kurudu dalım,  
Yaram yüreğimde perişan halim,  
Gönlümde yer etmiş çıkmıyor zalim,  
Sürüm sürüm sürütüyor bu sevda.” (44)

Şair, burada ağaç dalı gibi kuruduğunu, yüreğinde aşkının yara olduğunu, sevgilisinin gönlünde yer ettiğini ve sevdasının onu süründürdüğünü dile getirmiştir.

Şeref Taşlıova, sevgilisine duyduğu aşkı dile getirirken doğadaki varlıklardan da yararlanmıştır. Sevgilisiyle dağları aşip çiçekler üstünde koşarak mutluluğa ulaşacaklarını belirtmiştir.

“Sevdiceğim benim ile gelirsen,  
Yüce dağ başını alıp gidelim,  
El ele verelim dağlar başında,  
Çiçekler üstünde koşup gidelim.” (24)

Taşlıova, Klasik Türk Edebiyatında sıkça kullanılan söz sanatlarına ve kalıplamış ifadelere, sevgiyi ve aşkı anlatırken başvurmuştur. “Gözlerin” adlı şiirinde “kirpiklerin kalem olması” gibi kalıplaşmış ifadelere de yer vermiştir. Sevgilisinin gözlerine duyduğu hayranlığı dile getirirken onun üzerinde bıraktığı etkiyi dile getirmiştir. Onun aşkından divane olduğunu belirtmiştir.

“Kirpiklerin kalem olmuş sevdiğim,  
Derdimi deftere yaza, gözlerin,  
Aşkınla divane oldum deliyim,  
Günbegün eyliyor, ceza gözlerin.” (34)

Saf ve temiz bir Türkçeyle sevgiyi ve aşkı anlatmaya çalışmıştır. Deyişlerinde samimi bir üslup kullanmıştır. Bazen de Fuzuli gibi dünyada her şeyin aşktan ibaret olduğunu ifade etmek istemiştir.

### 2.1.6. Gurbet

Şeref Taşlıova, şiirlerinde gurbet konusuna da değinmiştir. Bu yüzden çektiği sıkıntıları anlatırken; sıla özlemiyle yandığına, gözünün yaş dolu olduğuna, gurbette belanın büyüklüğüne dikkat çekmiştir. Onun bu duygularında yaşadığı yer de etkili olmuştur.

“Başım duman, gözüm yaşlı dolandım,  
Çekilmez çilesi gurbet ellerin.  
Hasretlik derdiyle kavruldum, yandım,  
Büyüktür belası gurbet ellerin.” (35)

Gurbetten şikâyetini duygulu şiirleriyle dile getirmiştir. Memleketten ayrı kalışı onu derinden etkilemiştir.

“Gelin dostlar, benim derdim var diyer,  
Geniş dünya tek başıma dar diyer,  
Gündüz hayal eyler gece yâr diyer,  
Gurbet ellerinde han köşesinde.” (52)

Şair burada, sevgilisine duyduğu özlemi dile getirirken gurbette olduğunu ve çaresiz kaldığını vurgulamıştır.

Taşlıova, sıladan uzak olduğunu ve doğduğu yere hasret duyduğunu birçok şiirinde ifade etmiştir. Ayrılık, onun için zor olmuştur.

“Şeref bir gül gibi soldu deseler,  
Sıladan uzakta kaldı deseler,  
Gurbet ellerinde öldü deseler,  
Mezarıma iki tane taş gönder.” (43)

Yine bu dörtlükte sıla özlemini dile getirirken gurbette yalnız kaldığını da belirtmeye çalışmıştır. Hüznülü olmasının sebebi gurbettir. Orada gül gibi solduğunu, doğup büyüdüğü yerden uzak kaldığını ve öldüğü zaman sevdiğinin mezarına taş göndereceğini ifade etmiştir.

Gurbete duyduğu sitem, eserlerinde apaçık gör÷lmektedir. Gurbette geçen g÷nlerinin gamla dolu olduğunu birçok Şiirinde vurgulamıştır. Orada bulunan g÷zelliklerin çok olmasının bile insanın doğup b÷y÷d÷đü yerdeki g÷zelliklerle bir tutulamayacağına değinmiştir.

“Gurbetin g÷nleri gamdır, ataştır,  
G÷nd÷z hayal, gece g÷zlerin yaştır,  
Sarayda yaşasan şah olsan boştur,  
Yıkılsın kalesi gurbet ellerin.” (35)

## 2.2. ÂşIK şEREF TAşLIOVA’NIN DİLİ

şeref Taşlıova, mahalli birtakım dil hususiyetlerini kullansa bile onun dili genel olarak T÷rkiye T÷rkesinin genel özelliklerini taşır. Okumaya duyduğu merak, onun dilini de etkilemiş, k÷ltür birikimini eserlerine yansıtmiştır. Anlatımının açık ve akıcı olması, eserlerinin herkes tarafından okunmasını sağlamıştır:

“Bu yerlerden uzaklara,  
Göelim kimse duymasın.  
Tenha bir yer sora sora,  
Kaçalım kimse duymasın.” (13)

“Üç kıtanın her yerinde,  
Eserin vardır derinde,  
Asıl kudret damarında,  
Bu kan senin T÷rk gençliği.” (20)

Çıldır Terekemelerinden olan Taşlıova, eserlerinde yer yer Terekeme ağzını da kullanmıştır:

“Gelin dostlar, benim derdim var diyer,  
Geniş d÷nya tek başıma dar diyer,  
G÷nd÷z hayal eyler gece yâr diyer,  
Gurbet ellerinde han köşesinde.” (52)

Taşlıova, üslubunun güzel olması için edebî sanatlardan da faydalanmıştır. Özellikle benzetmeleri sıkça kullanmıştır:

“Ben bir şeyda bülbül gibi güldür figanım benim,  
Dilirse dostu fedadır can ile cananım benim,  
Bu sevdanın düşkünüyüm yıllar yılı ağlarım,  
Mecnun gibi sahralarda çöldür mekânım benim.” (57)

Bu dörtlükte şair kendisini; aşkıdan aklını kaybetmiş bülbüle, figanını da güle benzeterek teşbih sanatı, Klasik Türk Edebiyatında yer alan gül ile bülbülün aşkı ve Leyla ile Mecnun Mesnevisini hatırlatılarak telmih sanatı yapmıştır.

### 2.3. ÂŞIKLIK GELENEĞİ ÜZERİNE DÜŞÜNCELERİ

“Âşıklık geleneği, Türk milletinin var oluşundan günümüze kadar gelen en önemli milli sanat dalıdır. Güzel sanatlarımızın en renkli, gönül okşayan, insana moral, yürek, gayret veren; sevgiyi, hoşgörüyü, insanî yaklaşımı en iyi biçimde anlatan, kulaklara hitap eden ve gönüllere silinmez şekilde yerleşen ata yadigârı mirasıdır.

Dede Korkut ve Manas eserlerini yaratanlar ki; Asya’da yaşayan Türk ırkının ve oradan dünyaya yayılan aynı soyun gittiği her yere kendisi ile birlikte götürdüğü, onları daima kendine bilge kişi olarak önder tuttuğu şahsiyetlerdir.

Ozan olmuş, Kam olmuş, Bahşi olmuş, Aytışçı olmuş, Manasçı olmuş ve neticede âşık olmuştur. Ama bunların hepsinin kaynağı, suyun gözesi gibi Türk milletinin temel kültürü içinden arı ve duru akıp gelmiştir. Bu pınarların gözesinden Türk dili akar. Bu dil, nesirler üzerine şiirler ortaya çıkarır. Bu güzel bir köy kiliminin ve el emeği, alın teri, göz nuru ile tezgâhında dokunan halı gibi nakış nakış olur. Kimisi boz, kimisi allı, kimisi kırmızılı, kimisi beyazlı morludur. Netice, temeli koyunun sırtındaki yündür. Kimi iyi taramış, eğirmiş, boyamış, dokumuş ortaya sermiş ise, göze en güzel o görünmüştür. Şiirde, âşıkların sazlarında terennüm ettikleri havalar da aynen bunun gibidir. Yüzyıllardır bir temel oluşturmuştur. Şiirler birkaç bin yıl dönem geçirmiş, yazının icadından önce müzikle insanların birbirlerine ulaştırılmasına sebep olmuştur. Günümüzde azalmasına rağmen, birçok yaşayan âşğın, biliyorum, demesine rağmen bilmesi mümkün olmayan öyle güzel havalar ve

eski âşıklardan sözler vardır ki; bunlar bugün tarihi çok eski olan ve antika eserlerin müzelerde az sayıda tutulduğu gibi, yok olmaya doğru hızla koşmaktadır.

Âşıklık geleneği, arz-talep şeklinde tecelli eder. Âşık, malını arz eder. Eğer değer görmüşse halk da talep eder. Burada en önemli olan husus sadece âşık ve âşıklık geleneği değil bu geleneğin yaşamasını en iyi şekilde muhafaza eden, teftiş eden, kontrol eden halktır. Çünkü bir âşığın söylediği sözde, çaldığı sazda, seslendirdiği havada halk kendi tarihini, kültürünü duygusunu bulur. Ecdadından gelen çok ince sanat olan nitelikleri bulamamışsa, zaten sanat da icra eden de uzun ömürlü olamaz. İşte tarihin derinliğinden süzülüp gelen âşıklık geleneği bu temelin üzerinde kurulmuş ve yaşamaktadır.

Âşıklık geleneğinin temelinde ilham olduğu için usta çırak ilişkisi en baş sırayı tutar. Yıllarca halkın içinde gezmesi, sezmesi, yazması ve okuması denetimden geçmiştir. Bir ustadan görgü almayan âşık, dalı budağı yontulmamış ağaca benzer. Ben kendimden söyledim, söylerim, hikâye dizerim diyen âşık ne kadar kendinden söylese ve anlatsa bile mutlaka bir eski ustanın özelliklerinden alıntı yapmıştır. Kendine onun yaptığını rehber seçmiş, kendi gücü ne ise varlığını ortaya koymuş, Allah'ın vermiş olduğu güç ne ise onu sergilemiştir.

Geçmişe baktığımız zaman Türkmen uşağı Yunus Emre, Hacı Bektaşî Veli'den nefeslenmiş, ama mürşidi Taptuk Emre'nin kapısında yoğrulmuştur. Hazreti Mevlâna Celaleddin Rumî gibi deryanın bile, mürit, ustasız da çırak olmaz. Bu gelenek, Türk milletinin yüce benliğinde "Ahilik" töresinde bile mevcuttur.

Âşıklık kimine göre üç türdür, kimine göre iki türdür. Bence bir türdür. En iyi şekilde âşıklık geleneğinde kendi ilham gücü ile ustalarından ve halktan aldığı talim ve eğitim standartlarının önemli yeri vardır. Bu standart bilgidir, görgüdür. Sanatı en iyi şekilde öğrenmektir. Bir âşığın sözü sohbeti dinleniyorsa, oturmasını kalkmasını hâl ve hareketini biliyorsa, Hacı Bektaşî Veli'nin dediği gibi, eline, diline, beline sahip olmuşsa; teline, yoluna, hâline, erginliğine varmış kemale ermişse o âşıktır. Âşıklık bir nevi çiledir, sabırdır, ısrıptır. Yokluğuna, darlığına dayanamamışsan, tam bir Âşık oldum demede zorlanırsın. Şiir geçmişi geleceğe taşıyan dil köprüleridir.

Âşıklık geleneği bir toplumun hayat biçimi olduğuna göre, bunu, içinde gezen, gören, yaşayan bilir. Köyde düğün nasıldır, şehirde nasıldır. Âşıklık dün nasıldı, bugün nasıl olmuş, yarın nasıl olabilir. Bu raflar dolusu kitaplar yazılarak anlatılabilir. Âşıklık sadece bir eğlence türü değildir. Ekonomidir, kültürel, tıptır, matematiktir, yerdir, havadır, bir ahlâk ilmidir. Bu bir eğitim şeklidir. Yıllarca atalarımız, köy odalarında âşıklardan dinleyerek hiçbir bozukluğa uğratmamışlardır. Ne kan davası, ne ırk, ne mezhep ayrımı olmuştur. Çünkü o meclislerde âşıklar, birliğin, dirliğin, bütünlüğün nasıl olacağını belki kendileri de bilmeden bilimsel olarak öylesine güzel işlemişler ki, o toplumun bulunduğu yer bir gül bahçesi gibi ıtır ıtır korkmuştur. Ne açlık, ne sefalet, ne yokluk onları ezmiştir. Onurlu gururlu vatanperver olmuşlardır. İşte Türk milletinin geleneği olan âşıklık sanatının yüceliğidir. Bugün aynı mıdır, değil midir, bu da bir tartışma ve sayfalar tutacak kitap konusudur. Yüce Allah'ımdan dileğim bu sanatı dün olduğu gibi bugün de insanlarımızın iyiliğine kullanan âşıkların yetişmesidir. İnsan sevgisinin bol olduğu yerde kötülük olmaz. Bunu da anlatmaya dil gerek, yol gerek. Her şey aslına rücu ettiği gibi, temennim odur ki özümüze aslımıza döneriz, kulağımız car cur müzikten, dilimiz çarpık şiirden kurtulur.”<sup>35</sup>

## 2.4. İLETİŞİM GÜCÜ

Âşık Şeref Taşlıova, âşık arkadaşlarıyla rahat iletişime geçebilme yeteneğine sahipti. İnsanlara sevgiyle yaklaştığı için onlarla sıcak bir ilişki kurmayı başarmıştır. Özellikle âşıklarla arasında güzel diyaloglar kurmaya özen göstermiştir. Yüz yüze görüşmenin yanı sıra yazılı iletişim araçlarından da faydalanmıştır. Buna misal olarak, 1970 yılında Konya'da yapılan Türkiye Âşıklar Bayramı'ndan sonra Âşık Feymani'ye yazmış olduğu mektubu göstermek mümkündür. Taşlıova, bu mektupla Feymani'nin gönlünü almaya ya da aralarındaki çekişmeyi devam ettirmeye çalışmıştır. Mektubun başında mektubun yazılış amacını belirttikten sonra Feymani'nin kendisine yazdığı mısralara karşılık yazmıştır. Taşlıova'nın mektubu şöyledir:

---

<sup>35</sup>Nâzım İrfan Tanrıkulu, *age.*, s. 11-12.

## Bir Mektup ve Cevabı

12/11/1970 tarihli bir mektup aldım. Bu mektup Adana ilinin Kadırlı ilçesine bağlı Azaplı Köyünden (Osman Taşkaya) Âşık Feymani'den geliyordu. Ben Feymani'yi Konya'da yapılan Türkiye Âşıklar Bayramında, bundan üç yıl önce tanımıştım. Kendisi efendi, sefil görünüşlü, sazını eline aldığı zaman içeri ruha dönen, orta boylu, buğday renkli bir yapıya sahip bir âşıktır. Fakat nedense bu yıl Konya'da ikimizin kura beraber çıkınca biraz çekişmiştik. Bu sonuçta gönül alma veya devamı sayılan çekişme mi diyelim ben size Feymani'nin mektubunu aynı yazayım, karşılıklı ben vereyim bu mektup cevapsız kalmasın, âşık arkadaşımın da gönlü olsun. Feymani ve Türkiye'de bulunan tüm âşıklara muhabbet selamlarım olsun.

Halk Ozanı Şeref Taşlıova  
Gülyüzü Köyü

Çıldır / KARS

### FEYMANİ

Selam salıyom nolur al,  
Kars'ın meralı meralı.  
Senden bana kaldı vebal,  
Dertler sıralı sıralı.

Gülün etrafı dikenlik,  
Bülbüle vermez esenlik,  
Sende benlik bende benlik,  
Sine yaralı yaralı.

Yolum düşerse iline,  
Kemlik getirme diline,  
Feymani'nin evveli ne,  
Aslı oralı oralı.

### ŞEREF

Aleyküme selam gardaş,  
Düşük aralı aralı.  
Kader bana attı bir taş,  
Bahtım karalı karalı.

Âşıkla benlik olur mu?  
Kâmilde kemlik olur mu?  
Olsa düzenlik olur mu?  
Hak'a varalı varalı.

Buyur bizim serhat ile,  
Âşıklar cem olmuş bile,  
Şeref karşı çıkar yola,  
Dostu görelî görelî.<sup>36</sup>

<sup>36</sup>Kars Eli Dergisi, Yıl: 7, Sayı: 82, Kars, Mayıs 1971, s. 5.

Bende nefis sende benlik,  
Bu bizi bize düşürdü.  
Çöldeki çakır dikenlik,  
Avcıyı ize düşürdü.

Bizi bize düşüren kim,  
Perde çekip şaşırın kim,  
Kaynatan kim taşırın kim,  
Lezzeti tuza düşürdü.

Kâmil isen etme gaman,  
Arifte mevcuttur iman,  
Hatemi Sultan Süleyman,  
Neden denize düşürdü.

Kim oldu Mevla'ya asi,  
Kimin gurbettir silası,  
Boyunun uzun olması,  
Deveyi dize düşürdü.

Adem'i çamur eyledi,  
Kendin ona sır eyledi,  
Bin bir ismin bir eyledi,  
Sıfatın yüze düşürdü.

Taşlıova'nın dükkânı,  
Şereftir serveti şanı,  
Bir gün gelecek Feymani,  
Kısmetin size düşürdü.

Kışın lal oluyor bülbül,  
Feryadı yaza düşmez mi?  
Hayat tarla ömür sünbül,  
Koparsan taze düşmez mi?

Bu aşk bizleri pişirir,  
Bazı çöllere düşürür,  
Yüce dağları aşırır,  
Yâr seven köze düşmez mi?

Süleyman olsan da bile,  
Dokunma biçare kula,  
Benli sözü alan dile,  
Yüzüğü toza düşmez mi?

Şeytan'dır Mevla'ya asi,  
Gurbet âşığın silası,  
Deve Resul Kecebası,  
Görmeyi göze düşürdü.

Adem'le beraber geldik,  
Havva'nın karnında kaldık,  
Hak aradık Hakk'ı bulduk,  
Öz olan öze düşmez mi?

Feymani Toros bülbülü,  
Gönlünde açmış has gülü,  
Ozan Şeref bekler yolu,  
Muhabbet naza düşmez mi?



Feymaniyem ışıklara  
Hasret kaldık kaldık maşuklara  
Bütün Karşlı âşıklara  
Selam söyle cevap gönder.

Şeref der hoş olur alem,  
Gönlüm kitap dilim kalem,  
Kars'tan Adana'ya selam,  
Bütün âşıklara bildir.<sup>37</sup>

## 2.5. ÇILDIRLI ÂŞIK ŞENLİK VE ÇOBANOĞLU İÇİN SÖYLEDİKLERİ

Çıldırılı Âşık Şenlik, Taşlıova'nın ustası Kasım'ı yetiştirmiştir.<sup>38</sup> Onun için söylediği şiirinin son dördlüğü şöyledir:

“Şeref der ki özüm bile,  
Özüm değil sözüm bile,  
Çaldığım bu sazım bile,  
Telim Âşık Şenlik diyor.”<sup>39</sup>

Çobanoğlu'nun vefatından sonra Musa Ağacık'a onun için şunları söylemiştir:

- **Âşık Şeref Taşlıova olarak, Murat Çobanoğlu'nu kaç yıldır tanıyorsunuz?**
- Çobanoğlu, 1958'den 26 Mart 2005'e kadar tam 47 yıllık sanat arkadaşım.
- **Çobanoğlu'nun halk edebiyatı açısından önemine ilişkin sözünüz?**

- Murat Çobanoğlu, halk hikayeciliği geleneğini, yıllarca kendi adına yapmış olduğu Kars'taki Çobanoğlu Âşıklar Kahvesi'nde yürüttüğü gibi, yurtdışında Londra'da da, Dünya Halk Hikayeleri Festivali'nde (World Story Telling Festival), iki kez Türkiye'yi temsil etti. Yine Almanya, Türkmenistan, Kırgızistan, Kıbrıs, İran ve Fransa'da uluslararası halk kültürleri festivallerinde Türkiye'yi temsil etti. Konya'da yapılan Türkiye Âşıklar Bayramı'nda 39 yıl, Uluslararası İstanbul Festivali'nde 21 yıl, Erzurum Atatürk Üniversitesi Âşıklar yarışmasında 7 yıl emek verdi. Ayrıca üç altın plak, 600 üzerinde madalya ve plaket aldı. Ve Türkiye'de halk geleneği olan âşıklığı, elit veya entel tabaka denilen topluma gür sesi, başarılı saz çalmasıyla Kızıroğlu Mustafa Bey ile sevdirdi. Gerek yurt içinde gerek yurt dışında

<sup>37</sup> **Kars Eli Dergisi**, Yıl: 7, Sayı: 82, Kars, Mayıs 1971, s. 16.

<sup>38</sup> Mehmet Yardımcı, **Başlangıcından Günümüze Halk Şiiri, Anonim Halk Şiiri**, Ürün Yayınları, Ankara, Şubat 2004, s. 224.

<sup>39</sup> Ensar Aslan, **Çıldırılı Âşık Şenlik, Hayatı Şiirleri Karşılaşmaları Hikâyeleri**, Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Diyarbakır, 2001, s. 35-36.

tanıtımını yaptı. Bundan dolayı âşıklık geleneğinin Çobanoğlu'na çok büyük borcu olduğunun inancındayım, arkadaşı Şeref Taşlıova olarak.

- **Sonuç?**

- 47 yıllık beraberliğimizi bugün doğduğu memleketi olan Kars'ta onu toprağa vermek suretiyle noktaladım. Kendisine rahmet okuyorum, ailesine, Türkiye halkına ve bu geleneği temsil edenlere baş sağlığı diliyorum. Ve gençlere Çobanoğlu'nun bıraktığı izden yürümelerini tavsiye ederim.<sup>40</sup>

## **2.6. BASINDA ÂŞIK ŞEREF TAŞLIOVA**

12.02.2006 tarihinde Yeni Asya Gazetesi'nde Taşlıova'yla ilgili şu yazı yayınlanmıştır:

**Abdurrahman ŞEN (Yeni Asya Gazetesi Yazarı)**

**Âşık Taşlıova ile Dilaver Cebeci bir araya gelmişse!**

“Geçen hafta, 1995 yılında Gönen Yıldız Oteli'nde Âşık Şeref Taşlıova ve diğer âşıklarla, Dilâver Cebeci'yi birlikte bırakırken; “ söz söylemişler, boy boylamışlar” demiştik ya... Neler olup bittiğini, ortaya nasıl bir sürpriz çıktığını da sizlere aktarmamak olmazdı hani!

İyisi mi sözü burada Âşık Şeref Taşlıova Ağabeyime bırakayım: “Dilâver Cebeci ile o gece, hem şiir denizinde yüzüp hem arada özel hasbıhal etmenin güzelliğini yaşarken; bana şunu söyledi; ‘Sana bir şiirimi söyleyeceğim. Ama karşılığını sen, âşıklama türünde cevaplayacaksın.’ O, şiirini söylemeye başlayınca, sanki iki âşık meydana karşılıklı atışma yapıyor gibi birbirimizle söyleşmeye başladık. Kükreyen arslan gibi ‘Ayağı ben açıyorum’ dedi. Hem heyecan, hem coşkunun hâkimiyeti altında, karşılıklı olarak 5'er kıta söyledik.

O günden bu güne kadar, hodri meydan diyerek, karşılıklı değiştiğim birçok âşık oldu ama şunu içtenlikle ifade etmek isterim ki, o gece yaptığımız değişme, dörtlüklerin dolgunluğu sanat yönü noktasından baktığım zaman, en güzel atışmalardan biriydi. Karşımda ‘söz’e kuvvetle hâkim bir şair vardı ve geleneği de

---

<sup>40</sup> Musa Ağacık, “Musa Murat Çobanoğlu'nu Uğurluyor”, **Star Gazetesi**, 2005, <http://www.stargazete.com/index.asp?haberID=68955>, (14.03.2006).

çok iyi biliyordu. Üstelik bir yarışma havası söz konusu değildi ve amaç iki gönül dostunun söyleşmesiydi.

Şiiri ve sanatı seven insanlara bir demet gül sunmak gibi, Büyük şair Dilâver Cebeci için, o günlerin hatıraları olarak bu şiirleri bugünkü ve gelecek nesillere armağan ediyorum.

Dilâver CEBECİ:

Sakın kolay kolay girme elime  
Arayı arayı bulayım seni  
Muhkem bir kale ol sarp yamaçlarda  
Kuşatıp cenk ile alayım seni

Şeref TAŞLIOVA:

İçimdeki sevgi bir kızıl elma  
Dedim bir dostumla böleyim seni  
Gönüldaşım benden uzakta kalma  
Nasıl gözden irak salayım seni

Dilâver CEBECİ:

Ben istemem böyle kolay zaferi  
Akmalı alnımdan ülkümün teri  
Aktarıp toprağı, yırtıp gökleri  
Muammalar içre bileyim seni

Şeref TAŞLIOVA:

Ben türkü söyledim dil açmak için  
Dağları erittim yol açmak için  
Ulu çınar gibi dal açmak için  
Sevgi ırmağından sulayım seni

Dilâver CEBECİ:

Kara kış içinde, yağmurda karda  
Düşüp hasretine kalayım darda  
Tam gün ortasında, bir ulu şarda  
Bulduğum an yavı kıluyım seni  
Şeref TAŞLIOVA:

Kervansaray yaptım, topraklar kazdım  
Taşı nakışladım, künyemi yazdım  
Tarih eleğinden çağları süzdüm  
Mümkün mü defterden sileyim seni  
Dilâver CEBECİ:

Dolaşayım gönlümdeki köz ile  
Yıldızları yandırayım söz ile  
Otuz iki makam, on dört saz ile  
Bir günde kırk defa çalayım seni  
Şeref TAŞLIOVA:

Yürüyorum, koşuyorum durmadan  
İçim rahat etmez dostu sormadan  
Uzatmadan, incitmeden, kırmadan  
İpek teli gibi dolayım seni  
Dilâver CEBECİ:

Gâhî kapılayım coşkun bir suya  
Gâhî uçup yükseleyim semaya  
Geçip menzillerden varayım aya  
Hilâl olup ordan güleyim seni  
Şeref TAŞLIOVA:

Şeref der ki âşıklarda gam olur  
Pir elinde bade olur, cem olur  
Gözyaşım her sabah bir şebnem olur  
Laleler üstüne çileyim seni”<sup>41</sup>

---

<sup>41</sup>Abdurrahman Şen, “Âşık Şeref Taşlıova ile Dilaver Cebeci Bir Araya Gelmişse”, **Yeni Asya Gazetesi**, 2006, <http://www.yeniasya.com.tr/2006/02/12/yazarlar/asen.htm>, (14.03.2006).

## 2.7. TAŞLIOVA’NIN ŞİİRLERİNİN ŞEKİL, VEZİN VE KAFİYE YAPISI

Taşlıova’nın şiirlerinin büyük bir kısmı 3-10 arasında değişen dörtlüklerden oluşur. Kafiye düzeni bakımından koşmanın özelliklerini taşırlar. Bunun yanında şiirlerin bir kısmı semai, koşma-şarkı, divan murabba şeklindedir:

“Yüce dağların karıyım,  
Has bahçelerin bariyım,  
Duru sudan da duruyum,  
Derelerin seliyim ben.” (4)

“Gafil ile ehil, toprak ile taş,  
Deniz ile sahil, kuru ile yaş,  
Âlim ile cahil, sulh ile savaş,  
Biri birisinin karşılığıdır.” (38)

Dörtlüklerle yazdığı şiirlerde hecenin 8, 11, 14 ve 15’li ölçüsü bulunur:

“Ataların sözü boşuna değildir,  
İkiyüzlü insan fayda getirmez.  
Hastanın derdini hekim sağlar,  
Tehlikeli derman fayda getirmez.” 11’li hece ölçüsü kullanılmıştır. (31)

“Ceset sağlam olmalı, beden ise kuvvetli,  
Yerinde mülayimce, yerinde ol hiddetli,  
Engin başlı insanlar, her zaman marifetli,  
İyi ve kötü kimdir, sorarak yürümeli.” 14’lü hece ölçüsü kullanılmıştır. (56)

Şiirlerinde genellikle tam ve yarım kafiye çeşidi kullanılmış, rediflere geniş yer verilmiştir. Kafiye düzeni ise çoğunlukla abab, cccb, dddb şeklindedir:

“Nazlı yâre el salladım, \_\_\_\_\_ a  
Geri döndü kızdı bana. \_\_\_\_\_ b  
Yaklaşınca adım adım, \_\_\_\_\_ a  
Kaş gözünü süzdü bana. \_\_\_\_\_ b

Ayrılık zehirden acı, \_\_\_\_\_ c  
Dedi bunun yok ilacı, \_\_\_\_\_ c  
Sevgidir başımın tacı, \_\_\_\_\_ c  
Dudağını büzdü bana.” \_\_\_\_\_ b (14)

Bazı şiirlerinde ise kafiye düzeni aaba, ccca, ddda şeklinde görülmektedir:

“Öyle bir yar sevmişim ki, yarların güzelidir, \_\_\_\_\_ a  
Öyle bir var bende mevcut, varların güzelidir, \_\_\_\_\_ a  
Ben onunum, o benimdir, daha nice benler var, \_\_\_\_\_ b  
Bir nura müptelayım ben, nurların güzelidir. \_\_\_\_\_ a

Aramızda bir senet var, beş yerinden imzalı, \_\_\_\_\_ c  
Altı maddeye yazılmış, onun erkanı yolu, \_\_\_\_\_ c  
Otuz iki pul yapışmış, tamam elli dört dalı, \_\_\_\_\_ c  
Sekiz pencereden baktım, yerlerin güzelidir.” \_\_\_\_\_ a (58)

Taşlıova, halk edebiyatı nazım şekillerinin unsurlarını ustalıkla kullanmış, eserlerinde işlemiş olduğu temaları böylece aktarmıştır. Ölçü ve kafiye, şiirlerinde uyum göstermektedir.

## 2.8. HALK HİKÂYELERİ VE ŞEREF TAŞLIOVA’NIN HİKÂYECİLİĞİ

Konumuzun daha iyi anlaşılması için “hikâye” kelimesinin anlamına bakmakta fayda vardır. Arapça kökenli bir kelime olan “hikâye” değişik anlamlar altında kullanılmıştır.

Arapça’dan Türkçe’ye geçen “hikâye”nin Arap Edebiyatında ilk zamanlarda genel olarak “bir olayın anlatımı”ndan ziyade “taklid” manasında kullanıldığı daha sonraları “nakil ve tekrar” anlamıyla yaygınlaşarak bugünkü ifadesiyle yerleştiği ve günümüze kadar geldiği kaynaklarda da belirtilmiştir.<sup>42</sup>

Ferit Devellioğlu, hikâyeyi: “1.Anlatma. 2. Roman. 3. Masal. 4. Cereyan etmiş bir hadise.”<sup>43</sup> olarak tarif etmiştir.

<sup>42</sup> D. B. Macdonald, *Hikâye Maddesi*, **İslam Ansiklopedisi**, C. V, İstanbul, 1985, s. 447.

<sup>43</sup> Ferit Devellioğlu, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat**, Aydın Kitabevi, Ankara, 1988, s.440.

### 2.8.1. Halk Hikâyeleri

Halk hikâyeleri konusunda bazı yazar ve araştırmacıların görüşleri şunlardır:

Ali Berat Alptekin; “Halk hikâyesi genel bir tarifile, göçebelikten yerleşik hayata geçişin ilk mahsullerinden olup; aşk, kahramanlık vb. gibi konuları işleyen; kaynağı Türk, Arap-İslam ve Hint-İran olan, büyük ölçüde âşıklar ve meddahlar tarafından anlatılan nazım-nesir karışımı anlatmalardır.”<sup>44</sup> demektedir. Aynı kaynakta şöyle devam etmektedir; “hikâye ile aynı manaya gelen başka kelimelerde vardır. Dede Korkut Hikâyeleri'nde yer alan “boy” terimi on iki hikâyeden her biri için kullanılmıştır.”<sup>45</sup> Ancak buradaki hikâyelerin halk hikâyelerinden daha kısa olduğu unutulmamalıdır. Şekil ve muhteva yönünden halk hikâyeleri ile benzerlik gösteren Dede Korkut Hikâyelerini pek çok araştırmacının dediği dibi destandan halk hikâyesine geçişte bir köprü olarak kabul edebiliriz.

Pertev Naili Boratav ise; “belki eskiden destanların gördükleri vazifeleri üzerine almış yeni ve orijinal bir nev'in mahsulleri” şeklinde özetlenen görüşü daha geniş manada şu şekilde yapmıştır:

“...yeni ve orijinal bir nev'in karakterleri olarak meydana gelen halk hikâyeleri, yerini tuttuğu destanın birçok vasıflarını hâlâ taşımaktadır. Fakat bunlar onun asıl karakterlerini veren ürünler değildir. Süratle yeni bir nev'e gidiş vakı'ası karşısında bulunuyoruz. Destanı an'ane gittikçe zayıflıyor çünkü destanın eski karakterlerini tayin eden sosyal şartlar gittikçe ortadan kayboluyor.”<sup>46</sup> demektedir.

Halk hikâyelerinin tanımı ve kapsamı günümüzdeki modern hikâyeden oldukça farklıdır ve bu hikâyeler genel olarak tek başına hikâye olarak değil halk hikâyesi olarak söylenmektedir. Halk hikâyeleri üç grupta değerlendirilmektedir:

- 1- **Klasik Hikâyeler:** Divan edebiyatı nazım şekillerinden mesnevi tarzı ile yazılmış ve bir vak'aya dayalı olan eserler.
- 2- **Modern Hikâyeler:** Kişileri, olayları, zaman ve mekânı belli olan tahkiyevî eserler. Bunlar kısa metinlerdir.

<sup>44</sup> Ali Berat Alptekin, **Halk Hikâyelerinin Motif Yapısı**, Akçağ Yayınları, Ankara, 1997, s. 7.

<sup>45</sup> Ali Berat Alptekin, **age.**, s. 7.

<sup>46</sup> Ali Berat Alptekin, **age.**, s. 7.

**3- Halk Hikâyeleri:** Diğerlerinden ayrılan en önemli özelliği nazım-nesir karışık olması ve bazılarının sık söyleyenlerinin (musannifinin) belli olmasıdır.<sup>47</sup>

### **Türk Halk Hikâyeciliği**

Türk Halk Hikâyeciliğinin tarihsel gelişimine geçmeden önce hikâye kelimesinin Türkler tarafından ne zaman kullanılmaya başlandığını görmek, Türk Halk Hikâyeciliğinin tarihsel gelişimini takip etmek açısından yararlı olabilir.

Hasan Kavruk, Türklerde hikâye kelimesi için şunları söylemektedir: “kelime olarak hikâyeyi Türkler İslamiyet’i kabul ettikten, İslam kültür ve sanatıyla karşılaştıktan sonra kullanmaya başlamışlardır. Daha önceleri Göktürk, Uygur ve Karahanlılarda “hikâye” yerine “sav” kelimesini kullanıyorlardı. “Sav”ın hikâye anlamından başka mesaj, mektup, atasözü, tarihi olaylar içinde kullanıldığı Divanü Lügati’t Türk’ten anlaşılmaktadır. Dede Korkut Hikâyeleri’nde de hikâye yerine boy kelimesinin kullanıldığını görebiliriz.”<sup>48</sup> (Dirse Han Oğlu Buğaç Han boyunu beyan eder, hanum hey; Salur Kazamın evi yağmalandığı boyunu beyan eder.)<sup>49</sup>

Yine Hasan Kavruk; “Eski Türk Edebiyatında (Klasik Divan Edebiyatında) hikâye en geniş ifadesiyle “bir olayın anlatımı” şeklinde düşünülmüş manzum olsun, mensur olsun bir olayı anlatan tarih, masal, efsane, latife, destan, menkıbe vs. gibi tahkiye esasına dayanan bütün eserler genel olarak hikâye adıyla adlandırmışlardır. Aynı zamanda hikâye türünde bir eser de destan, kıssa, efsane, menkıbe, latife, tarih vb. gibi isimlerle de anılabilmektedir.”<sup>50</sup> diye söyler.

### **Türk Halk Hikâyeciliğinin Tarihsel Gelişimi**

Türk Halk Hikâyeciliğinin tarihsel gelişimi ve yayılması üzerine birçok bilim adamı araştırma yapmıştır. Bu araştırmalara dayanarak halk hikâyelerinin gelişimi ve yayılması üzerine şu görüşleri belirtmişlerdir:

<sup>47</sup> Ali Berat Alptekin, *age.*, s. 9.

<sup>48</sup> Hasan Kavruk, *Eski Türk Edebiyatında Mensur Hikâyeler*, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1998, s. 4

<sup>49</sup> Orhan Şaik Gökyay, *Dedem Korkudun Kitabı*, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 2004, s. 4-16.

<sup>50</sup> Hasan Kavruk, *age.*, s. 4.



“Otto Spies'in 1929 yılında almanca olarak yayımladığı eseri Türk Halk Hikâyeleri için oldukça önemli bir çalışmadır. Bu eser 1941 yılında Behçet Gönül tarafından dilimize çevrilmiştir. Eserde "Halk Kitabı" adı verilen halk hikâyelerinin kaynakları, mevzuları, motifleri, şekilleri, stil ve içyapıları incelenmiştir; Melik Şah ile Güllühan ve Asuman ile Zeycan Hikâyelerinin metinleri verilerek eserin sonuna bir motif indeksi ve fihrist eklenmiştir.”<sup>51</sup>

Pertev Naili Boratav ise “1946 yılında "Halk Hikâyeleri ve Halk Hikâyeciliği" isimli eserinde halk hikâyeleri hakkında "tetkikler ve sanat işlemleri" başlığı altında geniş bir bibliyografya verir. Eser, halk hikâyelerinin mevzuu, şekil ve üslup meseleleri, hikâyelerin doğuşu ve gelişmesi, tarihle ilişkileri, kitaba geçiş meseleleri gibi konular ele almıştır. Boratav bu eserinde, Gül ile Ali Şir, Köroğlu, Celali Bey ve Mehmet Bey hikâyelerinin metinlerine de yer vermiştir.”<sup>52</sup> Bu eser, halk hikâyelerimiz hakkında yapılmış teorik çalışmaların başında gelmektedir.

### **Halk Hikâyelerinin Tasnifi**

Edmond Saussey, halk hikâyelerini şu şekilde tasnif etmiştir.

“a. Menşe Destanları, b. Müslüman Şövalye Romanları, c. Saz Şairleri Etrafında Teşekkül Eden Hikâyeler.”<sup>53</sup>

Pertev Naili Boratav'a göre halk hikâyelerini mevzuları bakımından ikiye ayırmak mümkündür: 1. Kahramanlık hikâyeleri, 2. Aşk hikâyeleri. Kahramanlık hikâyeleri; içinde dövüş vurup kırma kabadayılık ve babayiğitlik maceraları bulunan hikâyeler, türkülerini düşünerek koçaklamalı hikâyeler; bunların dışında, mevzuda merkezi sıkletin aşk maceralarının da bulunduğu hikâyeler; “Badeli âşıkların hikâyeleri, sevdalı hikâyeler.”

Birinci gruptaki hikâyeleri ikiye ayırabiliriz: 1. Köroğlu kolları, 2. Köroğlu hikâyelerine gelenekle bağlanan diğer kahramanlık hikâyeleri veyahut da aşk vakalarından çok yiğitlik maceralarını mevzu edinmiş görünen hikâyeler, numune olarak Köroğlu menkabelerini almışlardır. Hikâyenin kahramanı, hatta bazen, an'aneye uyularak bade içmiş olarak gösterilse bile, daha çok Köroğlu ve onun

<sup>51</sup> Ali Berat Alptekin, *age.*, s. 65.

<sup>52</sup> Ali Berat Alptekin, *age.*, s. 67.

<sup>53</sup> Ali Berat Alptekin, *age.*, s. 44.

keleşi tipinde kahramanlardır. Maceraları kavgalarla, kılıç zoruyla kazanılmış zaferlerle doludur. İkinci gruptaki hikâyeleri de şu şekilde ayırmak mümkündür: 1. Muhayyel kahramanları olan hikâyeler, 2. Yaşadıkları gelenek tarafından kabul edilen veya muhakkak olan âşık-şairlerin hikâyeleşmiş tercümei halleridir. Bu gruptaki hikâyelerin umumi karakterlerin kahramanlarının tam manasıyla bir âşık tipi göstermesidir. O her iki manada da âşıktır. Bir saz şairidir, hayatı uzun gurbet yılları içinde diyar diyar dolaşmakla geçer ve pirlere aşk badesi içirerek kendisini takdir edip gösterdiği sevgiliye kavuşmak gibi bir hayat gayesi seçmiş olmasıdır. Kahramanın rolü aktif olmaktan çok pasiftir. Bütün düşmanlarını ve dostlarını kendisine şairliği -sazı ve sözü- temin eder.<sup>54</sup>

### 2.8.2. Âşık Şeref Taşlıova'nın Hikâyeciliği

Âşık Şeref Taşlıova günümüzde âşıklık geleneğini devam ettiren ve aynı zamanda halk hikâyesi derleyen, anlatan önemli âşıklarımızdan biridir.

Âşıkla yaptığımız röportajda bağlı olduğu âşıklık kolu hakkında şunları söylemektedir:

“Biz Doğu Anadolu Bölgesi Âşıklık Kolu'na bağlıyız. Bizde Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki âşıklık kolu çok zengindir. Sade saz çalıp türkü söyleyen değil, hikâye anlatandır. Yani, içerisinde o bölgenin ne kadar kültürü varsa o âşık, onun hepsinin temsilcisidir.”

Tezimizde yer alan Bağdat ile Hâfız Hikâyesinde de Taşlıova'nın belirttiği gibi yöreye has kültür özellikleri oldukça yoğun bir şekilde yer almaktadır. Âşık bize Bağdat ile Hafız'ın Hikâyesini anlatırken aynı zamanda bölgedeki gelenek, görenek, evlenme, ölüm, doğum vs. gibi konular hakkında da bilgi sahibi oluyoruz. Bir anlamda âşık bu gelenek ve göreneklerin taşıyıcısı ve yayıcısı konumundadır diyebiliriz. Şeref Taşlıova, tezimizde yer alan bu halk hikâyesiyle, bir halk hikâyecisi ve saz çalıp türkü söyleyen bir âşıktır.

Halk hikâyelerinin bölgelerine göre işlendiğini, yani hikâyelerinin bölgesel özellikler taşıdığını belirten Taşlıova, bu konudaki görüşlerini şöyle belirtmektedir: “Halk hikâyeleri bölgelerine göre işlenir. Yani bizim hikâyelerimiz, en kısa şeyiyle

<sup>54</sup> Pertev Naili Boratav, **Halk Hikâyeleri ve Halk Hikâyeciliği**, Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 2002, s.16-17.

Dede Korkut'un Oğuznamesi'ne benzer halk hikâyeleridir. Bunu, halkın arasında gördüklerini eski ustalar hikâyeleştirmişler. Benim kendimin de birçok hikâyelerim var. Çok önemli olan mesela Çıldır Gölü Efsaneleri'ni yazdım. Yazdım demiyeyim hikâyeleştirdim. Daha birçok hikâye var. Yani 25'in 30'un üzerinde belki bir 20-30 tane daha var."

Âşık Taşlıova, bildiği ve anlattığı hikâyelerin Doğu Anadolu Bölgesi'nin özelliklerini taşıdığını ve bu bölgede meydana gelen hikâyelerin Dede Korkut'un Oğuznamesi'ndeki hikâyelere benzediğini söylemektedir. Kendisinin de Çıldır Gölü Efsaneleri'ni hikâyeleştirdiğini belirtmektedir. Bağdat ile Hâfız Hikâyesi de bir efsane olarak bölge de anlatılmaktadır. Taşlıova, bu efsaneyi derleyerek hikâyeleştirmiştir. Âşığın bu hikâyesi, hem bölgesel hem de Dede Korkut'un Oğuznamesi'nden izler taşımaktadır.

Hikâyede yer alan gelenek ve göreneklerin çoğunlukla Doğu Anadolu'ya ait olduğunu söyleyebiliriz. Kahramanların dertlerini, sevgilerini, isteklerini bir birlerine saz çalarak ve türkü söyleyerek anlatması, düğün, nişan gibi önemli olaylarda bir âşığın sazıyla birlikte türkü söyleyerek bu mutlu günleri kutlaması ve halkı coşturması, önemli bir sorunla karşılaşıldığında veya bir karar alınırken köyün yaşlılarına akıl danışılması, onaylarının alınması Dede Korkut'un Oğuznamesi'nin özelliklerini taşıyan izlerdir.

Taşlıova, günümüzde âşıklık geleneğinin ve halk hikâyeciliğinin önemli bir temsilcisi ve taşıyıcısıdır. Ali Berat Alptekin; Taşlıova'nın âşık edebiyatını, âşık makamlarını ve halk hikâyelerini en iyi bilen âşıklarımızdan biri olduğunu belirtip, onun tasnif ettiği ve bildiği hikâyeleri şöyle sıralamıştır:

“Âşık Garip	Köroğlu'nun Hasanbey Kolu
Bağdat ile Hâfız	Köroğlu'nun Hasanpaşa Kolu
Cihan ve Abdullah	Köroğlu'nun Keloğlan Kolu
Diligam Yahya Bey	Köroğlu'nun Oltu Kolu
Emir ile Sümbül	Köroğlu'nun Tokat Kolu
Emrah ile Selvi	Latif Şah
Eşref Bey	Necip ile Telli
Gülistan ile Süleyman	Salman Bey
Hüseyin ile Mahmiri	Sevdakar Şah

İbrahim ile Hayrinisa (Hayransa)	Sürmeli Bey
İrfani ile Türkmen Kızı	Tahir ile Zühre
Kenan ile Hanzade	Yaralı Mahmut
Kerem ile Aslı (Erzincan Bağları)	Zaman Bey (Zaman ile Salatın) <sup>55</sup>
Kırk Çeşmeli Şehir	
Kirmanşah	
Köroğlu'nun Bağdat Kolu	
Köroğlu'nun Bolubey Kolu	
Köroğlu'nun Erzurum Kolu	
Köroğlu'nun Gaziantep Kolu	

Şeref Taşlıova da repertuarında bir hayli halk hikâyesi olduğunu belirtmektedir:

“Daha birçok hikâye var. Yani 25’in 30’un üzerinde. Belki bir 20-30 tane daha var.”

Âşık edebiyatı ve makamlarını ve halk hikâyelerini iyi bilen âşıklarımızdan biri olan Taşlıova, aynı zamanda bu kültürün taşıyıcısıdır. Bu alanda araştırma yapanlar için kendisi önemli bir kaynaktır. Doğu Anadolu Bölgesinde araştırılmayan ve ortaya çıkarılmayan daha birçok âşık ve halk hikâyesi olduğunu düşünülürse, Âşık Şeref Taşlıova'nın önemi iyice anlaşılmaktadır.

### **Bağdat ile Hâfız'ın Hikâyesi (Özet)**

Vakti zamanında etrafı yüksek surlarla örülü bir saray varmış; yaz kış, gelen giden misafirlerle aşar taşırılmış. Kalaça denilen bu köyde Reşit Ağa isminde bir bey oturmuş. Köy ve yöre halkı Reşit Ağadan çok memnunmuş. Her gelene kapısı açık, yüzü güleç biriymiş. Reşit Ağa'nın altı kardeşi daha varmış. Diğer kardeşler ağanın işine pek karışmazlarmış. Yalnız Reşit Ağa küçük kardeşi Tahir'i yanından ayırmaz, her gittiği yere onu da götürürmüş. Tahir de saygılı davranışlarıyla örnek olarak gösterilmiş.

Reşit Ağanın Sanem adındaki karısı da ağaya uygun, özlü sözlü, kethüda, becerikli bir kadıymış. Sanem Hanım evlendiği günden beri hep yedi oğul anası olmayı düşünmüş. Fakat veren Allah tek bir kız vermiş. Komşular toplanmış,

<sup>55</sup> Ali Berat Alptekin, *age.*, s.112-113.

kurbanlar kesilmiş, açlar doyurulmuş, köyün ebesi Fatma Nine, kızın adını Bağdat koymuş.

Alvız köyünde de orta halli, kendi yağıyla kavrulan Mahmut ve karısı Tazegül yaşamış. Mahmut ve karısından köy halkı, büyük küçük herkes razı idi, yerdeki karıncayı bile incitmezlerdi. Bunların üç evladı vardı; ikisi kız, bir oğlan. Oğlanın adı Hâfız'dı. Akıldane olan Hâfız, köyde herkesin sevdiği beğendiği bir delikanlı olmaya başlamıştı.

Mahmut büyük kızı Temaşa'yı Sanem Hanımın dayısının oğlu Yusuf Ağanın oğlu Yahya'ya nişanlamıştır.

Yusuf Ağa, Hâfız'ı överek Reşit Ağaya anlattı. Bu övgüleri duyan Reşit Ağa ve karısı "ah bir görsek" diyerek merak ettiler. Bunların bu konuşmalarına kulak veren Bağdat Hanım merak etti ve içinde "bu yiğit kimdir" diye bir dert kaldı.

Yusuf Ağa'nın oğluna nişana giden Reşit Ağa Hâfız'ı görür ve çok beğenir. Mahmut'un oğlu Hâfız, dediklerinden daha değerli bir güzelliğe ve terbiyeye sahip delikanlı, der.

Babasının konuşmalarını, perde arkasından Bağdat Hanım da dinliyordu. Gece olup herkes uyuyunca Bağdat Hanım, gecenin geç bir zamanı rüya görür. Rüyasında Hâfız'la karşı karşıya gelir ve Hâfız'a âşık olur. Hâfız da aynı Bağdat Hanım gibi gece rüyasında Bağdat Hanımı görür ve ona âşık olur.

Aynı zamanda Reşit Ağa'nın küçük kardeşi Tahir'in karısı olan Telli Hanımın kardeşinin oğlu Osman da Bağdat Hanımla evlenmek istemektedir. Osman, bu evliliği Bağdat'a âşık olduğu için değil, Reşit Ağa'nın malına mülküne sahip olmak için istemektedir. Telli de bu servetin kendi ailesine kalması için kızı Ağca Kızla birlikte bu evliliğin gerçekleşmesi için elinden geleni yapmaktadır.

Osman, ailesini Bağdat'ı istemeleri için Reşit Ağaya elçi gönderir. Bağdat Osman'la evlenmemek istemektedir, bu duygularını bir arzuhal yazarak babasına iletir. Hâfız'ın babası Mahmut da Alvız köyünden bazı yakınları ile beraber Reşit Ağa'nın misafiridir. Bağdat Hanımın Osman'a istendiğini öğrenince, Mahmut ile yanında bulunanlarda, Bağdat'ı Hâfız'a isterler.

Her iki taraf Bağdat'ı isteyince karar vermesi için Bağdat, meclise çağrılır. Mecliste bulunan yaşlı kişi töre gereğince böyle bir durumda, kızın önüne iki tepsi içinde iki mendil konmasını, bu mendillerden biri Osman tarafına, diğeri Hafız'ın

tarafına aittir, kız hangi mendili seçerse o tarafa verilmesi gerektiğini söyler. Bu sözleri her iki taraf kabul eder.

Bu sırada kız babası ve mecliste bulunanlardan izin alarak duygularını şiiri şeklinde ifade eder. Bu sözlerden sonra artık kimse bir şey söyleyemez, Bağdat, Hâfız'a verilir.

Nişan merasiminden sonra Bağdat Hanım elindeki çirasını gölün kenarında olan evlerinin balkonuna koyup gölü seyreder, karşı kıyıdaki Hâfız da aynı şekilde çirasını yakarak Bağdat Hanım'la işaretleşir.

Kardeşinin oğlunu kabul etmeyen Bağdat'a amcasının karısı Telli düşman kesilmiş, ona düşmanlık etmek için fırsat kolluyordu.

Hâfız'ın ailesi ve köylüler Bağdat'la Hâfız'ın nişanını yapmak için Reşit Ağa'nın evine gelirler. Hâfız, kardeşi Miyese ile Bağdat'a haber gönderir.

Hâfız gönderdiği haberle Bağdat Hanım'a kendisinin çok iyi yüzme bildiğini, geceleri karşılıklı olarak yaktıkları çırayı Bağdat Hanım, Hâfızların evine doğru bakan tarafına koyarsa, kendisinin gece onun yanına geleceğini, sabaha yakında yüze yüze geri döneceğini söyler.

Bu haberi alan Bağdat Hanım artık çirasını Hafızların evine doğru bakan tarafına koyar, bu işareti alan Hafız'da yüzerek Bağdat Hanımın yanına gelir, iki âşık geceleri buluşup sohbet ederek hasret giderirler, sabah olunca da Hâfız, gölü yüzerek tekrar evlerine döner.

Bağdat Hanıma düşman olan amcasının karısı Telli, intikam almak için sürekli Bağdat'ı gözetliyordu. Bağdat ile Hâfız'ın görüştüğünü ve Hâfız'ın Bağdat'ın yanına gölü yüzerek geldiğini anlayan Telli bunları takip etmeye başlar. Hâfız ve Bağdat'ın mutlu olmasını istemeyen Telli ve kızı bunları ayırmak için plan yaparlar.

Hâfız'ın, Bağdat'ın yaktığı çıranın ateşine geldiğini bilen Telli ve kızı, bir gece yine çıra yanınca sesler çıkararak, Bağdat'ı çıranın yanından uzaklaştırmayı, Bağdat, çıranın yanından uzaklaşınca da çıranın ışığını söndürerek, gölde bulunan Hâfız'ın yolu şaşırarak bu tarafa gelmemesini ve gölde boğulmasını planlarlar.

Havanın bulutlu ve karanlık olduğu bir gece Bağdat Hanım çirasıyla Hâfız'a işaret verir, Hâfız da sevgilisinin işaretini görünce, Bağdat Hanımın yanına gitmek için gölde yüzmeye başlar. Fakat gölde rüzgâr fazlalaştı, karanlık iyice arttı. Hâfız

hiçbir şey görmeden ışığa doğru yüzmeye devam eder. Bu durumdan haberdar olan Telli ve kızı Ağca Kız hemen planlarını uygulamaya koyarlar.

Bağdat Hanımı oyalayıp konuşturarak içeriye götürürler, Ağca Kız dışarı çıkarak çıranın ateşini söndürür. Çıranın sönmesi ve havanın karanlık olması sebebiyle Hâfız yolunu şaşırır, gölde kuvvetli dalgalar ve rüzgârlarla boğuşur, sonunda gücünü yitirir ve boğulur.

Üç gün sonra gölden Hâfız'ın cesedini çıkaran köylüler, Hâfız'ı Kalaça köyüne, Bağdat Hanım'ın evinin karşısına defnederler. Bu hali gören Bağdat'ın bir gecede saçları bembeyaz olmuş, sevdiğinin bu haline dayanamayarak beli bükülmüş, dişleri dökülmüş. Birkaç gün sona bir sabah Hâfız'ın mezarının yanından geçen birisi bakmış ki Bağdat Hanım, başını Hâfız'ın mezarına yaslamış olarak can vermiş. Bağdat Hanım ve Hâfız'ın acısına dayanamayan her iki köy halkı buralardan göç edip gitmişlerdir.

### **Bağdat ile Hâfız'ın Hikâyesinin İncelenmesi**

Şeref Taşlıova'nın Bağdat ile Hafız'ın Hikâyesi, Ali Berat Alptekin'in halk hikâyelerini gruplandırılmasındaki üçüncü gruba girmektedir.

Taşlıova'nın bu hikâyesinde nazım-nesir karışıktır ve Taşlıova bu hikâyeyi kendisinin bölgede anlatılan benzer bir olay veya efsaneden yola çıkarak oluşturduğunu söylemektedir. Çıldır Gölü Efsanesi de bu özellikleri taşımaktadır.

**1-** Halk hikâyeleri, nazım-nesir karışımı bir yapıya sahiptir. Bu özellik, masal, efsane, menkabe ve fıkralarda pek görülmez. Hikâyenin anlatım ve tasvir kısmı (olaylar) mensur, duygu ve heyecanı ifade eden bölümler ise manzum olarak söylenir. Hikâyede yer alan şiirleri daha çok birinci derecedeki kahramanlar yani hikâyeye adını veren kişiler söylerler.

**2-** Kahramanlar, birbirlerine olan sevgilerini, acılarını, ıstıraplarını hep şiirle ifade ederler. Bazı durumlarda ikinci derecede yer alan kahramanlar (anne, baba, kız kardeş, arkadaş vs.) da şiir söylerler. Hikâyelerde nesirden nazma geçilirken genellikle; “aldı sazı...” şeklinde kalıplaşmış ifadeler kullanılır.<sup>56</sup>

<sup>56</sup> Ali Berat Alptekin, *age.*, s. 10-11.

Taşlıova'nın tezimizde yer alan Bağdat ile Hafız'ın Hikâyesinde de kahramanlar duygularını nazımla ifade ederler. Bu hikâyede kahramanların dışında kahramanların anneleri de şiir söylemektedirler.

Hikâye kahramanı Bağdat Hanımın rüyadan uyandıktan sonra şiir söylemesi hikâyede bu şekilde geçer:

Tir tir titreyerek diline gelen şu dörtlükleri söylemeye başladı:

“Bağdat Hanım:

Rüyayı alemde yattığım yerde  
Beni dertten derde saldı birisi  
Sevdası başımı düşürdü derde  
Aklımı başımdan aldı birisi”

Hikâyemizin diğer kahraman olan Hafız'da aynı gece rüya görür ve Bağdat Hanım gibi rüyadan sonra âşıklık özelliği kazanır. Rüyadan uyandıktan sonra o da çevresindekilere nazımla (şiirle) konuşur:

“Aldı Hafız:

Bir melek şimali geldi karşıma  
Naz ile yüzüme baktı bu gece  
Dolu tasta sundu aşk badesini  
Damlası içimi yaktı bu gece”

Halk hikâyelerinin kalıplaşmış sözlerinden olan ve sazı veya sözü almak manasında kullanılan aldı Bağdat, aldı Hâfız veya aldı anası gibi klişe cümleler bu hikâyede de kullanılmıştır.

Bu hikâyemizde ikinci derecede kahraman olan Bağdat ve Hâfız'ın anaları da kahramanlarla konuşurken şiir söylemekte, onlarla şiir yoluyla konuşmaktadırlar, Hâfız'ın rüya sonrası âşıklık yeteneğini kazandığını anlayan yardımcı kahramanlardan biri Ahmet Usta da Hâfız'la şiir aracılığıyla konuşur:

“Aldı Ahmet Usta:

Dinle sözlerimi azizim oğul  
Nice yıl çekmişik aşk ateşini  
Hayalinden gitmez yârin cemali  
Görmüş isen gözlerini kaşını”



Oğlunun derdini öğrenmek isteyen Hâfız'ın anası da oğluyla şiir aracılığıyla konuşur:

“Aldı Anası:

Canım sana kurban balam  
Eşin yok insan içinde  
Derdin söyle gadan alam  
Bu devri zaman içinde”

Aydı durum Bağdat Hanımın anası içinde geçerlidir. Kızının derdini öğrenmek isteyen anası kızıyla şiir aracılığıyla konuşur:

“Aldı Senem Hanım:

Her derdin dünyada çaresi vardır  
Boşuna alışıp yanma yavrucan  
Her şeyin bir müddet sırası vardır  
Ateş pervane dönme yavrucan”

3- Hikâyelerin girişinde tıpkı masallarda olduğu gibi kalıplaşmış ifadeler vardır. Ancak sözlü kaynaklardan derlenen hikâyelerin girişi ile yazma hikâyelerin girişi birbirinden farklılık gösterir.<sup>57</sup>

Bağdat ile Hâfız'ın Hikâyesinde de hikâyeye kalıplaşmış bir cümle ile başlanır. Fakat bu cümle oldukça kısadır. Âşık bu kısa giriş cümlesinden sonra hemen hikâyeye başlar:

“Vakti zamanında etrafı yüksek surlarla örülü bir saray varmış.”

4- Hikâyelerde güzellerin ve çirkinlerin tasviri, tıpkı masallarda olduğu gibi kalıplaşmış cümlelerle ifade edilir.<sup>58</sup>

Bu hikâyemizde Bağdat Hanımın güzelliği kalıplaşmış cümlelerle ifade edilir. Bağdat Hanım'ın güzelliğinin tasvirine Hâfız'ın gördüğü rüyada rastlıyoruz:

“...Bu güzelin ince beli, uzun boyu kalem kaşı, hoş bakışı...” gibi klişe cümlelerle Bağdat Hanım tasvir edilir.

<sup>57</sup> Ali Berat Alptekin, **age.**, s. 12.

<sup>58</sup> Ali Berat Alptekin, **age.**, s. 13.

Hâfız'ın tasviri de aynı şekilde klişe cümlelerle yapılır:

“Hafız, köyde herkesin sevdiği beğendiği bir delikanlı olmaya başlamıştı... O kadar sevimli bir yiğit olmuştu.”

5- Halk hikâyeleri efsanelerle yakından ilişkilidir. Hemen hemen her hikâyede efsane özellikleri gösteren parçalar vardır. Dünyada birbirine kavuşamayan iki aşğın mezarı yapılır...<sup>59</sup>

Bu hikâyemizde sonuç itibarıyla efsane özelliği taşımaktadır. Hikâyede sevgilisinin yanına Çıldır Gölü'nü aşarak gelmek isteyen Hâfız boğularak ölür:

“Hafız'ı Kalaça Köyüne, Bağdat Hanımın evinin karşı tarafına defnettiler. Bu hali gören Bağdat Hanımın, derler ki bir gecede saçları bembeyaz olmuş, sevdiğinin bu acısına dayanamayıp beli bükülmüş, dişi dökülmüş. Birkaç gün sonra bir sabah Hâfız'ın mezarının yanından geçen birisi bakmış ki Bağdat Hanım başını Hafız'ın mezarına yaslanmış olarak can vermiş.” Taşlıova da yazdığı bu hikâyenin aslında yörede anlatılan bir efsane olduğunu kendisinin bunu halk hikâyesi haline getirdiğini söylemektedir.

6- Ayrıca, hikâyelerinde, anlatıcının yaşadığı bölgeyle ilgili birtakım örf ve âdetlere, kültürel özelliklere rastlanır. Özellikle doğum, evlenme ve ölüm âdetlerinde metnin aslına bağlı kalınmayıp kaynak şahsın bildiği şekilde anlatılır.<sup>60</sup>

Hikâyemizde hikâyenin anlatıldığı veya olayın yaşandığı bölgeyle ilgili bazı örf, âdet ve kültürel özelliklere de rastlamaktayız. Bu özelliklerden bazıları şunlardır.

### **Doğum:**

Hikâyede Bağdat Hanımın doğumu şöyle anlatılır:

“Komşular toplanmış kurbanlar kesilmiş, dualar ezanlar okunmuş. Bu sevinçle toplanan komşunun yaşlı ve köyün ebesi Fatma Nine kulağına dualar okuyarak göbeğini kesip kızın adını Bağdat koymuş. O günlerde Kalaça'da bayram, düğün var gibi açlar karnını doyurmuş, çıplaklar üstüne elbiseler giyinmiş. Bu sevinç Kalaça Ağası Reşit Ağanın bir kızı olduğu içindir.”

Hikâyede Hafız'ın doğumu da şu şekilde anlatılmaktadır:

<sup>59</sup> Ali Berat Alptekin, *age.*, s. 17-18.

<sup>60</sup> Ali Berat Alptekin, *age.*, s. 18.

“Hafız dünyaya geldiği zaman köy halkı çok sevinmişti. Köy halkı, köyün geleneğine göre bir eve toplandılar ve çocuğa ad koydular. Bu yığınakta Mahmut’un oğluna herkes bir ağızdan Hâfız adını koymuşlardı. Akli ile ilmi yücelsin diye dualar etmişlerdi.”

### **Evlenme âdetleri:**

Hikâyemizde kız isteme, nişan, evlenme gibi unsurlara, hikâyemiz aşk konulu hikâye olduğu için sıkça rastlamaktayız.

Evlenmeyle ilgili geleneğe ilk olarak Hafız’ın kız kardeşi Tamaşa’da rastlamaktayız. İkinci olarak Hâfız ile Bağdat’ın nişan töreni olarak karşımıza çıkmaktadır. Hikâyede Tamaşa’yı Alvız köyünden Yusuf Ağanın oğluna istemeye gelmeleri şu şekilde geçer:

“İstemeye gelinmeden önce, Mahmut ve karısı Tazegül’e Mahmut’un hısım akrabasına haber gönderildi. Bunlar razı oldular. Bir perşembe akşamı köyün yaşlısı, kocası, hacısı, hocası toplanarak Mahmut’un evine elçi olarak geldiler.

... Çaylar, kahveler, tütünler içilmeye başlarken yemekler hazır oldu, yemek yenildi. Geleneğe göre bütün icaplar yerini almıştı.”

Hikâyede evlenmeyle ilgili diğer bir gelenekte şöyle anlatılmaktadır:

“...O zamanın töresine geleneğine göre başlıkları şişlikleri kesildi.”

Hikâyede diğer bir gelenek olarak nişanlanan kızın boy görmesi karşımıza çıkmaktadır. O da şu şekilde anlatılır:

“Elçilikte sözü alan yaşlı adam tekrar seslendi:

- Gelinimiz için boy görmesi yapacağız, dedi

Gelin olacak kız Tamaşa, yanında “gelin gösteren” iki gelinle birlikte ayaklık tarafta, ayaküstü, başı kırmızı örtü ile örtülü olarak üç kere temannah ederek gelenleri selamladı. Bundan sonra herkes geleneğe göre, geline bahşiş ve hediyeleri bir sini içine koydular. Gelin gösterenin armağanı bahşişi ayrı olarak verildi. Gelin tekrar üç kere temannah ettikten sonra geri geri yürüyerek milletin huzurundan ayrıldı.”

Hikâyede, nişana ve düğüne gelen misafirlerin ağırlanması geleneği hakkında da bilgi verilmektedir:

“...Geleneğe ve törelere göre gelen misafirler düğün evinin kapısında karşılanır, atların başı tutulur, kime misafir olacaksa gelen misafir davulla zurnayla karşılanır, düğün evine içeri götürülür. Gelenlerin içinden en yaşlısı veya ileri geleni kim ise çıkarır davulcuya peşkeşini, bahşişini verir. Gösterilen yerde oturulur, çaylar, kahveler içildikten sonra akşamüzeri atlı sahipleri kaç tane misafiri varsa onlara buyur eder, evine götürür.”

Burada anlatılan bölgede uyulan bir gelenektir ve bu gelenekten hiç kimse dışarı çıkamaz.

Evlenmeyle ilgili bu geleneğin dışında, halk edebiyatına ait bazı konulara da yer verilir. Bunlar:

“Akşam davetlilerin toplandığı yerde sohbetler kurulur, âşıklar hikâyeler anlatır. Divanlar kurulur, köy seyirlik orta oyunları oynanır.”

Hikâyede geçen evlenmeyle ilgili bir diğer ilginç gelenek daha vardır. Eğer bir kızı eğer iki elçi birden istiyorsa kızıdan bu iki elçiden birisini tercih etmesi istenir. Bu geleneğin uygulanış şekli hikâyede şöyle anlatılmaktadır:

“...Kızın önüne iki tepsi içinde iki mendil koyacağız, birisi Osman’ın tarafından gelen, diğeri Alvız’dan gelen. Hangisini kaldırır ise o tarafa gönlü olduğunu söylemiş olduğunu gösterir.” Bu olay Hâfız ile Bağdat’ın nişanlanma töreninde karşımıza çıkmaktadır.

Hikâyede geçen ve evlenmeyle ilgili törenlerden biriside şudur: Köylerde yapılan düğün, sünnet ve nişan gibi törenlerde mutlaka bir âşık bulundurulur. Bunun sebebi hikâyede şu şekilde anlatılmaktadır:

“Köylerde, nişan, düğün ve sünnetler âşıksız, davul ve zurnasız olduğu zaman onu talihsizlik sayarlar. Hele ki âşık olmayan düğün kel başa benzer.”

Hikâyede geçen evlenmeyle ilgili bir diğer gelenek ise şöyledir. Kız tarafına nişana gidilirken, nişana giden atlılardan önce öncü olarak birisi önden gönderilir:

“Atlıdan önce birisini gönderirler, buna haberci veya halk arasında tilki de denir. Halit adındaki kolu kuvveti yerinde bir delikanlıyı pür silah kuşandırıp önceden Kalaça Köyüne gönderdiler.”

Evlenmeyle ilgili bir gelenek de şudur:

“Nişan ve düğüne giden âşığın sağ koluna kırmızı bir vala bağlanır toy evinde bu kolunda bağlı kalır ve düğün bitene kadar çıkarmaz. Bu bir şadlık ve bayrak gibi nişandır.”

### **Muhteva özellikleri:**

**1-** Halk hikâyelerinin konuları genellikle aşktır. Bazen de iki konu birlikte işlenir. Taşlıova'nın tezimizde yer alan Bağdat ile Hâfız'ın Hikâyesi aşk konulu bir hikâyedir.

**2-** Halk hikâyelerini meydana getiren hadiseler gerçek veya gerçeğe yakındır. Bu sebeple teşekkül ettikleri devrin tarihî hadiseleri bazen aynı şekilde, bazen de hikâyeye gerçekliği içinde yer alır.<sup>61</sup>

Taşlıova hikâyesini nasıl oluşturduğunu şöyle açıklamaktadır:

“Gülyüzü Köyü sınırları içinde Kalaça, Alvız, Bağdat ile Hâfız'ın acı hikâyeleri günümüze kadar gelmiş ulaşmış. Bu efsaneyi birçok ağızdan ve yaşlılardan derledim. Kendi sanat ölçülerim içinde bir halk hikâyesi olarak yazdım. Yörede bu efsane halen bilinmektedir.”

Hikâyeye oldukça gerçekçidir. İçinde hayalî, fantastik veya olağan üstü herhangi bir özelliğe rastlamamaktayız.

**3-** Kahramanların başından geçmiş gibi görünen pek çok hadisede olağanüstülükler vardır.

Bu hikâyede “rüya motifi” dışında herhangi bir olağanüstülüğe rastlamamaktayız. Rüya ve rüyada bade içip âşık olma özelliği Türk halk hikâyelerinde oldukça sık rastlanan unsurlardan birisidir. Bu hikâyemizde de bu motif yer almaktadır. Bağdat ve Hafız hem rüyada birbirlerini görerek hem de nazım (şiiir) söyleme özelliğini kazanarak âşık olurlar.

**4-** Kahramanlar genellikle tek olup olağanüstü bir şekilde meydana gelirler. Kahramanın dünyaya gelişinde ortaya çıkan bu olağanüstülük hikâyenin sonuna kadar değişik şekillerde devam eder. Bu kahramanları hem saray çevresinde, hem de

---

<sup>61</sup> Ali Berat Alptekin, *age.*, s. 19.

halk arasında görmek mümkündür. Genellikle kızlar zengin ve sarayda, erkekler ise fakir ve halk arasında yetişir.<sup>62</sup>

Hikâyemizde kahramanların dünyaya gelişlerinde çok fazla olmamakla birlikte bazı olağanüstülükler vardır.

Bağdat'ın dünyaya gelişi hikâyede şu şekilde geçmektedir:

“Senem Hanım gelin olup Reşit Ağanın evine geldiği günden itibaren yedi oğul anası olmayı düşünmüş. Ama elden ne gelir. Alın yazısı kul onu görecektir. Veren Allah tek bir kız vermiş.”

Hikâyede kızın ailesi de halk hikâyelerindeki genel özelliğe uymaktadır. Bağdat evin tek çocuğudur ve ailesi oldukça zengindir. Babası köyün ağasıdır. Ailesinin zenginliği şu şekilde anlatılmaktadır:

“Kalaça denilen bu köyde Reşit Ağa isminde bir bey oturmuş. Bunlar sülaleden ağa, aşları kaynar ocakları sönmezmiş... Kapısında koyun ve sığır sürüleri, çobanları, hizmetkârları, ineni bineni, geleni gideni, sürüsü, su bulandırır kırk ineği sağıma gelirmiş.”

Hikâyedeki erkek kahramanımız Hâfız da halk hikâyelerimizdeki genel özelliğe uymaktadır. Fakirdir ve halk arasında yetişir. Hâfız'ın ailesinin durumu hikâyede şu şekilde geçer:

“...Alvız köyünde orta halli, kendi yağı ile kavrulan, üçünden aşağı beşinden yukarı, bir geçimle yaşayan...”

Hâfız ailenin tek çocuğu değildir. Kendisinden büyük iki kız kardeşi vardır. Tamaşa ve Miyase, ama Hâfız ailenin tek erkek çocuğudur. Aile yapısı olarak fakir, orta halli bir ailedir ve kahramanımız halk arasında büyür.

**5-** Kahramanlar genellikle dört şekilde birbirlerine âşık olurlar:

**a)** Bade içerek: Mezarlıkta, su yanında veya ıssız bir yerde uykuya dalan kahraman, rüyasında Hazreti Hızır'ı veya pirleri görür. Hazreti Hızır kahramana üç defa bade uzatır. Bunlardan birincisi Allah; ikincisi üçler, yediler, kırklar, üçüncüsü de bir güzelin aşkıdır. Kahramanlar üçüncü badeyi içtikten sonra günlerce baygın yatar. Daha sonra bir saz sesiyle uyandırılır (Rüyada âşık olma motifi).

---

<sup>62</sup> Ali Berat Alptekin, *age.*, s. 19-20.

b) Aynı evde büyüyen kahramanlar kardeş olmadıklarını öğrenince birbirlerini sevmeye başlarlar.

c) Resme bakarak âşık olma.

d) İlk görüşte âşık olma: Herhangi bir yerde (bahçede, pencerede, yolda) ilk defa karşılaştıklarında birbirlerine âşık olurlar.<sup>63</sup>

Hikâyede kahramanlarımız birbirlerine rüyalarında âşık olurlar. Rüyada görerek veya yine rüyada bade içerek âşık olma motifi halk hikâyelerimizin genel bir özelliğidir. Bu hikâyemizde de karşımıza çıkmaktadır.

Bağdat Hanım'ın âşık olması hikâyede şöyle anlatılmaktadır:

“Gecenin geç bir zamanı bir rüya gördü. Bir yamaçta bir delikanlı, elinde bir deste çiçek buna uzatıyor, al kokla diye, ama ne kadar elini uzattıysa da, tam çiçeği tutacağı sırada bir fırtına kıyamet koptu. Çiçekler delikanlının elinden dağılıp Çıldır Gölü'nün dalgaları arasına karıştı.” Bağdat Hanım hikâyede rüyada gördüğü ve kendisine çiçek veren delikanlıya âşık olmuştur.

Hikâyede Bağdat Hanım gibi Hâfız da rüyasında âşık olmuştur. Bu rüya da hikâyede şu şekilde anlatılır:

“Rüyasında kendini bir sarayın gül bahçesinde gördü. Bir dünya güzeli kız, yanında arkadaşı ile salına salına buna doğru geliyor; elinde bir gümüş tepsi, üzerinde bir tas içinde bal şerbeti ikram etmek için, bu güzelin ince beli, uzun boyu, kalem kaş, hoş bakışı karşısında elini uzatmıştı ki, şerbeti alsın ama bir zalim pehlivan kılıcını nasıl tepsiye vurdu ise şerbet yere dökülmeye başladı. Tası alıp başına çekti ve gözlerine hoş bir uyku geldi.” Hâfız da böylece rüyasında Bağdat Hanım'a âşık olur.

**6-** Hikâyelerde, kahramanın en büyük yardımcısı, Hazreti Hızır'dan sonra attır. Kahramanın her zaman yanında bulunan atı, onun kederine de sevincine de ortaktır.<sup>64</sup>

Bu hikâyemizde de at unsuru bulunmaktadır fakat kahramanların yardımcısı olarak değil bir yerden bir yere gitmede ulaşım aracı olarak kullanılan varlıklar olarak hikâyede yer almaktadırlar.

<sup>63</sup> Ali Berat Alptekin, *age.*, s. 20-21.

<sup>64</sup> Ali Berat Alptekin, *age.*, s. 22.

7- Halk hikâyelerinde mekân dünyadır. Bu mekân bazen çok dardır (köy, kasaba). Bazen de geniş bir coğrafî alana dağılır.<sup>65</sup>

Taşlıova'nın bu hikâyesinde mekân dardır. Hikâyenin tamamı Gülyüzü Köyü sınırları içerisinde Kalaça ve Alvız'da geçmektedir.

8- Bazı hikâyelerde atlı-göçebe hayatının özellikleri görülebilir. Ancak çoğu hikâyelerde yerleşik hayata geçiş söz konusudur.<sup>66</sup>

Bu hikâyede göçebe hayata ait unsurlar hemen hemen hiç yoktur. Halkın yaşam tarzı, oturmuş bir gelenek ve görenek vardır. Bunların hepsi yerleşik hayatın özelliklerini taşımaktadır.

9- Birkaç İran-Hint ve Arap kaynaklı halk hikâyelerinin dışında diğerleri millîdir.<sup>67</sup>

Taşlıova'nın bu hikâyesi Çıldır bölgesinden derlenmiş bir efsaneyi konu edinmektedir. Hikâyedeki kahramanlar ve olaylar millî bir karakter taşımaktadır.

**10-** Hikâyede, asıl kahramanların (hikâyeye adını veren dışında):

- a) Kahramanların yakın çevresi (anne, baba, kardeş)
- b) İdareciler (padişah, vezir, bey vs.)
- c) Yardımcı tipler (ak saçlı ihtiyar, bezirgânlar)
- d) Ara bozucu tipler (kocakarı, kara vezir, üvey ana)
- e) İnsan olmayan tipler (at vs.) vardır.<sup>68</sup>

Halk hikâyelerinde bütün olay ve anlatım hikâyeye kahramanlarının etrafında gelişir, ama anlatıma canlılık kazandırmak ve hikâyedeki heyecan unsurunu artırmak için yardımcı kahraman ve tiplerde yer alır. Bu hikâyemizde de kahramanların etrafında yardımcı karakterler yer almaktadır. Hikâyedeki yardımcı karakterler sırasıyla şöyledir:

- a) Kahramanların yakın çevresi (anne, baba, kardeş)

Hikâyemizde biri kadın Bağdat Hanım, diğeri Hâfız olmak üzere iki asıl kahramanımız bulunmaktadır.

<sup>65</sup> Ali Berat Alptekin, *age.*, s. 24.

<sup>66</sup> Ali Berat Alptekin, *age.*, s. 24.

<sup>67</sup> Ali Berat Alptekin, *age.*, s. 24.

<sup>68</sup> Ali Berat Alptekin, *age.*, s. 24-25.



Bağdat Hanımın yakın çevresi annesi, babası ve arkadaşı Hatice Hanımdan oluşmaktadır.

Bağdat Hanımın annesi hikâyede şu şekilde anlatılmaktadır:

Bağdat Hanımın annesi Sanem Hanım:

“...Özgülü sözlü, kethüda becerikli bir kadınmiş. Hep iyilik etmeyi düşünüp, köyün fakir fukarasına her zaman yardım elini uzatarak, büyük küçük herkesin sevgi ve hürmetini kazanmış.”

Babası Reşit Ağa: “...Köy ve çevre halkı Reşit Ağadan öylesine memnun ki her gelene kapısı açık, eli açık, yüzü güleç...” olarak hikâyede tarif edilmektedir.

Hikâyede Bağdat Hanıma yardımcı olan bir diğer tip ise Hatice’dir. Hatice şöyle tanıtılmaktadır:

“Bağdat Hanımın bir kız arkadaşı vardı, adı Hatice onunla beraber oturur, kalkar derslerine, hocasına, suya, gezmeye onunla giderdi. İki aynı boyda, aynı huyda idiler. Hatice, geceleri Bağdat Hanımın yanında kalırdı. Babası ve anası buna izin vermişlerdi. Bu iki kız birbirinden ayrılmazdı.”

Hâfız’ın anne ve babası da hikâyede şu şekilde tasvir edilmektedir:

Hâfız’ın anası Tazegül:

“Mahmut’un ağzından yaşmağı düşmeyen, bir kamçı boyunda erkek çocuk bile görse ayağına kalkan Tazegül adında bir karısı vardı. Bütün komşuları memnundu ondan. Herhangi bir komşusu yön dönderip Tazegül’ün üzerine geldiği zaman, evinde var olan bir şeye yok demez gönül kırmaz biri. Herkesle iyi komşuluk yapan melek yüzlü bir kadındı.”

Hafız’ın babası Mahmut:

“...orta halli, kendi yağı ile kavrulan “üçünden aşağı beşinden yukarı” bir geçimle yaşayan Mahmut adındaki bir adam... Mahmut ve karısından köy halkı büyük küçük herkes razı idi, yerdeki karıncayı bile incitmezlerdi.”

**b)** Halk hikâyelerinde yer alan diğer bir yardımcı tip, tipler ise idareciler (padişah, vezir, bey vs.) dir.

Bu hikâyemizde karşımıza çıkan idareci tiplerden birisi Bağdat Hanımın babası Reşit Ağadır.

Reşit Ağa adil, dürüst, cömert ve güler yüzlü birisidir. Bütün köy halkı tarafından sevilmektedir.

c) Hikâyede yer alan diğer yardımcı karakterler kız istemeye giderken, bir sorun üzerine konuşulup çözüm aranırken ya da çocuğa isim verilirken mecliste yaşlı birinin olması, çoğunlukla onun fikrinin alınması ve onun dediğinin uygulandığı sözü dinlenen yaşlı kişileri yardımcı tipler arasında sayabiliriz.

Bu tiplere örnek olarak şunları gösterebiliriz:

“...Komşunun yaşlısı ve köyün ebesi Fatma Nine kulağına dualar okuyarak göbeğini kesip kızın adını Bağdat koymuş.”

Mahmut’un kızı Tamaşa’yı istemeye gelenler arasında köyün yaşlısı vardır ve kız isteme işini o yapar:

“Bu arada en yaşlı birisi dile gelerek Mahmut’a döndü, konuşmaya başladı:

...Biz, Allah’ın emri Peygamber’in sünneti ile senin kızın Tamaşa’yı Yusuf komşumuzun oğlu Yahya’ya dilemeye geldik.”

Hikâyede Hâfız rüyadan sonra derin bir uykuya dalar uyanmaz. Bu haline ailesi çok telaşlanır. Ailenin bu telaşlı, üzgün halini gören köyün en yaşlı ve bilge kişisi aileyi sakinleştirir. Hafız’ın neden bu duruma düştüğünü aileye açıklar. Yardımcı karakterler arasında yer alan yaşlı ve bilge kişiler aslında geleneğin devamıdır. Destanlarda hakanın danışmanı ve yol göstericisi olarak karşımıza çıkan aksakallı bilge kişi, Dede Korkut hikâyelerinde Dedem Korkut, bu özelliklerini bu hikâyemizde de yaşlı insanlar akıl veren, yol gösteren, sorunlara çare bulan insanlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu hikâyemizde yardımcı karakterler arasında Bağdat Hanımın arkadaşı Hatice, Hâfız’ın kız kardeşi Miyase’yi de sayabiliriz.

Hikâyede Hatice, Bağdat Hanımın hem sırdaşı hem de her konuda yardımcısıdır. Aşk derdine düştüğü zaman, Bağdat Hanımın bu derdini annesine açması konusunda yüreklendiren de odur:

“Söyle, durma söyle. Benim yanımda söylediklerini anana da söyle.” diyerek Bağdat Hanımı cesaretlendirir.

Yardımcı karakterlerden biri de Hâfız’ın kız kardeşi Miyese’dir. Miyese iki âşık arasında haberleşmeyi sağlamakta, haber getirip götürmektedir:

“Kardeşinin isteği olan nameyi gizlice Bağdat Hanıma ulaştıran Miyese, gelinini doya doya öptü.”

**d)** Ara bozucu tipler: Aşk konulu halk hikâyelerinin çoğunda mutlaka ara bozucu tipler yer almaktadır. Bu tipler genellikle hikâyenin heyecan ve merak unsurunu artırmak için hikâyede yer alan tiplerdir.

Bu tiplerden birisi Reşit Ağa'nın kardeşi Tahir'in kızı Ağca Kızıdır. Ağca Kız hikâyede şöyle tarif edilmektedir:

“Bağdat Hanımdan yaşta biraz küçüktü ama çok kurnaz, atılgan, becereceği her işi çok iyi yapardı. Aynı evde (Bağdat Hanımla) oturdukları için birbirine pek yakın bir gözle samimi bir duygu ile bakmazlardı.”

Hikâyedeki arabozucu tiplerden biri de Osman'dır.

Osman, Reşit Ağa'nın kardeşi Tahir'in kaynıdır.

“Tahir Ağanın Kalaça Köyünde yedi tane kaynı vardı. Bunlar köyün en ileri gelenlerinden idi. Hali, durumları pek varlıklı değildi. Ama ailece çokluk oldukları için söz sahibi idiler, gittikleri yerde sözleri tutulurdu. Hem de Reşit Ağanın akrabaları, kardeşi Tahir Ağanın karısı tarafları oldukları için herkes bunların iyi veya kötü şerrinden kaçırdı”

Tahir'in karısı Telli'dir. Osman'da bunun kardeşinin oğludur. Osman, Reşit Ağanın zenginliğine sahip olmak için Bağdat Hanımla evlenmek istemektedir.

Ara bozucu tiplerden biri de Telli'dir. Telli Ağca kızın anası, Tahir'in eşidir. Bağdat Hanım, kardeşi oğlu Osman'la evlenmeyip, Hâfız'la nişanlandığı için ona dış bilemekte, bu iki sevgiliyi birbirinden ayırmak için elinden geleni yapmaktadır.

Hikâyede Hâfız, Alvız Köyünde, Bağdat Hanım da Kalaça Köyünde oturmaktadır. Bu iki köyün arasında Çıldır Gölü bulunmaktadır. Bu iki sevgilinin haberleşme yolu, gece herkes uyuduktan sonra çıra yakarak birbirleriyle işaretlemektedirler. Bazen de gece Bağdat Hanım çirasını yaktıktan sonra çıranın ışığına doğru Hafız yolu yüzerek sevgilisinin yanına gelmekte sabah erkenden tekrar yüzerek kendi köyüne gitmektedir.

Bu durumdan haberdar olan Telli bunlara bir tuzak karar. Bir gece Bağdat Hanım yine çirasını yaktı ve sevgilisini beklemeye başladı. Fakat o gece hava kötüydü. Bölge rüzgâr fazlalaştı ve dalgalar gittikçe büyümeye başladı. Hafız hiçbir şey görmüyor sadece sevgilisinin yaktığı ışığa doğru yüzüyordu.

Bu durumdan haberdar olan Telli ve kızı Ağca Kız, çıranın ışığını söndürürler. Işığın söndüğünü gören Hâfız karanlıkta yönünü bulamaz, gölde boğularak can verir.

Ara bozucu tiplerden olan Telli ve kızı Ağca kız bu kötülükleriyle bu iki sevgilinin ayrılmasına, her ikisinin de ölümüne sebep olurlar.

e) İnsan olmayan tipler: Hikâyede insan olmayan iki tiple karşılaşıyoruz.

Bunlardan birisi Bağdat Hanım sevgilisi için aşk ve sevda türkülerini göçmen kuşlar giderken söylemişti:

“Kanat vurup uçan kuşlar gölün karşı tarafından Hâfız’ın yurdu Alvız’dan geçecekti”. Buradan göçmen kuşlara haberci gözüyle bakılmış haberci vasfı yüklenmiştir.

Hikâyemizde insan olmayan diğer tip attır. Bu hikâyede at kahramanının yardımcı veya üstün özelliklerini taşıyan bir varlık olarak değil sadece bir yerden bir yere ulaşmayı sağlayan bir ulaşım aracı fonksiyonu ile karşımıza çıkmıştır.

## İKİNCİ BÖLÜM

### ÂŞIK ŞEREF TAŞLIOVA'NIN ESERLERİ

#### 1. ESERLERİ

##### 1.1. ŞİİRLERİ

###### 1.1.1. SEKİZ HECELİ ŞİİRLER

1

###### ANAM

Gözüm nuru başım tacı,  
Güzel anam hanım anam.  
Sensin derdimin ilacı,  
Sana kurban canım anam.

Helal sütünle büyüttün,  
Ninni söyledin uyuttun,  
Temiz dilinle eğittin,  
Her şeyim imkânım anam.

Gece ağladım seslendim,  
Emdim göğsüne yaslandım,  
Senin sütünle beslendim,  
Damarımda kanım anam.

Dizlerimin ferî sensin,  
Gözlerimin nuru sensin,  
Cennetteki huri sensin,  
Meleğim sultanım anam.

Bildim dünya gerçeğini,  
Sen öğrettin her şeyini,  
Helal eyle emeğini,  
Dilimde destanım anam.

Şeref senin halindendir,  
Dili senin dilindendir,  
Ana cennet gülündendir,  
Şöhretimle şanıam anam.

2

## **ANA ZÜBEYDE**

Sen doğurdun Atatürk'ü,  
Ana Zübeyde Zübeyde.  
Rahmet okur dünya Türk'ü,  
Sana Zübeyde Zübeyde.

Oğlun Türklüğün güneşi,  
Göklere ulaştı başı,  
Ali Rıza Bey'in eşi,  
Suna Zübeyde Zübeyde.

Mustafa koydun adını,  
Mevlam verdi muradını,  
Emzirdin helal sütünü,  
Ona Zübeyde Zübeyde.

Oldun oğluna umutlu,  
Hem yücesin hem de kutlu,  
Milletin ulaştı mutlu,  
Güne Zübeyde Zübeyde.

Ölümü düşürdü gama,  
Rahmet sana ve Atama,  
Eriştin büyük makama,  
Üne Zübeyde Zübeyde.

Şeref söyler her çağına,  
Şanlı Türk'ün bayrağına,  
Anadolu toprağına,  
Kına Zübeyde Zübeyde.

**3**

### **AYAKTAN DAR**

Bir gemi yüklenmiş gider,  
Baştan geniş ayaktan dar,  
Dört kaptanı hizmet eder,  
İçinde bir tek yolcu var.

Bir el sallayan bile yok,  
Geri dönmeyecek diye,  
Herkes bakar ağır ağır,  
Hiç diyen yok ki gitme dur.

Tabi herkes binecekmiş,  
Dört kaptanlı o gemiye,  
Bir sığınağına incekmiş,  
Dört tarafı toprak duvar.

Demir attı bir limana,  
Su değil kocaman bir taş,  
Yolcu edenler yan yana,  
Saf oldular birer birer.

Bir önde sözü aldı,  
Dedi tamam mı arkadaş,  
Her şey tamam bitti oldu,  
Yaklaşın durmayın kenar.

Herkeste bir acelelik,  
Çabuk bitsin bu iş diye,  
Koymadılar ki bir delik,  
Verme alma yokmuş haber.

Bu giden gemi benmişim,  
Yorgundum fark edemedim,  
Şeref diye bağıldılar,  
Baktım ki kapanmış mezar.

**4**

**BEN**

Hep öz Türkçe konuşurum,  
Milletimin diliyim ben.  
Çiçeklerle tanışırım,  
Yamaçların gülüyüm ben.

Yüce dağların karıyım,  
Has bahçelerin barıyım,  
Duru sudan da duruyum,  
Derelerin seliyim ben.

İnsana kötü diyemem,  
Şeytan şerrine uyamam,  
Kimseye boyun eyemem,  
Tek Mevla'nın kuluyum ben.



Eğik değil diktir başım,  
Altın kaplı cevher taşım,  
Sır taşıyana sırdaşım,  
İnsanlığın malıyım ben.

Taş parçası aş olur mu?  
İçmeyen sarhoş olur mu?  
şeref âşık boş olur mu?  
Hak nuruyla doluyum ben.

5

## şANI TÜRİK'ÜN

30 Ağustos Bayramı,  
Yazılmıştır şanı Türk'ün.  
Bayraklarla süslenmiştir,  
Bu cennet vatanı Türk'ün.

Bin dokuz yüz yirmi iki,  
Zafer yüzümüzün akı,  
Bu vatan bizlere baki,  
Kurtarmıştır kanı Türk'ün.

Başkumandanlık savaşı,  
Ezildi düşmanın başı,  
Dünyada bulunmaz eşi,  
Doğsa zafer günü Türk'ün.

Cepheleri bozar geçer,  
şanlı destan yazar gezer,  
Yan bakanı ezer geçer,  
Alınır mı önü Türk'ün.

İster burda ister Şurda,  
Türkoğlu kalır mı darda,  
Düşmanı bırakmaz yurda,  
Mehmetçik aslanı Türk'ün.

Yıldırım gibi çakarız,  
Yan bakan varsa yakarız,  
Dedi hedefim Akdeniz,  
Gazi kumandanı Türk'ün.

Anne der yavrum durma git,  
Ya gazi ol ya da Şehit,  
İşte buna Tanrı Şahit,  
Sarsılmaz imanı Türk'ün.

Tarihlerde vardır yeri,  
Ölürüz dönmeyiz geri,  
Allah der atlar ileri,  
Korku bilmez canı Türk'ün.

Şeref der yüceden yüce,  
Buna olur mu netice,  
Zafer kazanıp dönünce,  
Yazılır destanı Türk'ün.

**6**

## **GELİR**

Alın yazısı silinmez,  
Yazılanlar başa gelir.  
Kaderin sonu bilinmez,  
Dolanır peş peşe gelir.

İnsanoğlu muratlđdır,  
Zaman yelden sűratlidir,  
Arzu yedi kanatlđdır,  
Dağlar aŐa aŐa gelir.

Atlas kumaş giyenlerin,  
Kendisini oğenlerin,  
Dűnya benim diyenlerin,  
Bir gűn eli boŐa gelir.

Bazı insan varda belli,  
Kimisi de zorda belli,  
Sadık bir dost darda belli,  
Olur koşa koşa gelir.

Őeref sűzűn aza benzer,  
Sevgi eda naza benzer,  
Ŗműr bahar yaza benzer,  
En sonunda kıŐa benzer.

7

## **BENİM**

Bin dokuz yűz otuz sekiz,  
Nisan doğum ayım benim.  
Taşlıova soyadımız;  
Salihgiller soyum benim.

Doğuda serhat, Kars ili,  
MeŐhurdur ıldır'ın gűlű,  
Tabiat nakışlı halı,  
Gűlyűzű'dűr kűyűm benim.

Anam Nergiz, babam Hacı,  
Üç kardeşiz, iki bacı,  
Şeref der konuşmam acı,  
Yumuşaktır huyum benim.  
(Bir doksan bir boyum benim).

**8**

### **NEDENDİR**

Toprağın aslı taştandır,  
Ya taşın aslı nedendir?  
Dünya güneş ateştenmiş,  
Güneşin aslı nedendir?

Gelmişken sözün sırası,  
Açılsın bunun arası,  
Güneş bir ateş parçası,  
Ateşin aslı nedendir?

Şeref der ki sözüm Hak'ta,  
Anlayana ince nokta,  
Dünya durur muallakta,  
Ya boşun aslı nedendir?

**9**

### **GELMEZ MİSİN**

Buyur desem bizim köye,  
Gelir misin gelmez misin?  
Gönlümde aşk duya duya,  
Gelir misin gelmez misin?

Kışın karlar yara yara,  
Yol görünür ara ara,  
Nisan sonu ilkbahara,  
Gelir misin gelmez misin?

Dereler sökülen zaman,  
Tarlalar ekilen zaman,  
Yaylaya çıkılan zaman,  
Gelir misin gelmez misin?

Üst yanı dumanlı dağlar,  
Al yeşilden yaşamak bağlar,  
Eteğinden sular çağlar,  
Gelir misin gelmez misin?

Bizim köy güzeldir yazın,  
Rüzgâr eser hazin hazin,  
Şeref der ki nedir nazın,  
Gelir misin gelmez misin?

**10**

## **GÜZEL GÖRÜNÜR**

Arzu iplik sevgi nakış,  
Ördükçe güzel görünür.  
Gönül gözü ile bakış,  
Gördükçe güzel görünür.

Zaman ince esen yeldir,  
Hayat ağaç günler daldır,  
Mutluluk uzunca yoldur,  
Vardıkça güzel görünür.

Tatlı söz dil arasında,  
Diken var gül arasında,  
Hatıra yıl arasında,  
Durdukça güzel görünür.

İnsanı yaşatan hava,  
Tatlı sözdür derde deva,  
Herkes hayalinde yuva,  
Kurdukça güzel görünür.

Şeref der ki başka yandan,  
Kervanım ayrıldı handan,  
Seven sevdiğini candan,  
Sardıkça güzel görünür.

**11**

## **İSTERİM**

İlkbahar geldiği zaman,  
Kuşlarla ötmek isterim.  
Arzum bulut aşkım duman,  
Sevgime yetmek isterim.

Yağmur gökten çiledikçe,  
Yeryüzünü suladıkça,  
Koyun kuzu meledikçe,  
Derdim unutmak isterim.

Çoban yaylanın düşünde,  
Çiftçi tarlanın başında,  
Atlar kışner tay peşinde,  
Gönlüm avutmak isterim.

Esen yeller verir haber,  
Kulağa sevgi fısıldar,  
Yeşil otlarla beraber,  
Canlanıp bitmek isterim.

Şarıl şarıl akan sular,  
Önünde toprağı yalar,  
İçime ferahlık dolar,  
Gönlüme katmak isterim.

Çemen otundan aş olur,  
Lezzeti gayet hoş olur,  
Tandırlarda lavaş olur,  
Çiğneyip yutmak isterim.

Ağaçlarda açar yaprak,  
Kuvvet verir ana yaprak,  
Zaman usta Şeref çırak,  
El ele tutmak isterim.

**12**

## **İÇİNDE**

Sen seni yokla efendim,  
Zaman var zaman içinde.  
Hakikate yor fikrini,  
Her şey var insan içinde.

Emeğini verme zaya,  
Günlerini saya saya,  
Şöyle bak köhne dünyaya,  
Define var içinde.

Âşıkın hiddeti olmaz,  
Kem sözün lezzeti olmaz,  
Her sandığın kötü olmaz,  
Yahşı var yaman içinde.

Gideyim hangi pazara,  
Bulunmaz derdime çare,  
Şeref'in her yanı yara,  
Çıban var derman içinde.

**13**

### **KİMSE DUYSIN**

Bu yerlerden uzaklara,  
Göçelim kimse duymasın.  
Tenha bir yer sora sora,  
Kaçalım kimse duymasın.

Sevgim bozulmayan yapı,  
Ruhum senet aşkım tapu,  
Gönül sarayına kapı,  
Açalım kimse duymasın.

Sensiz değilim neşede,  
Gecem günüm endişede,  
Aşk şerbetin bir köşede,  
İçelim kimse duymasın.

Bana anlat her şeyini,  
Duyguların gerçeğini,  
Sonsuz sevgi gömleğini,  
Biçelim kimse duymasın.



Şeref der ki bitsin çile,  
Gel ey canım güle güle,  
Bir çift kuşuz daldan dala,  
Uçalım kimse duymasın.

14

### **KIZDI BANA**

Nazlı yâre el salladım,  
Geri döndü kızdı bana.  
Yaklaşınca adım adım,  
Kaş gözünü süzdü bana.

Ayrılık zehirden acı,  
Dedi bunun yok ilacı,  
Sevgidir başımın tacı,  
Dudağımı büzdü bana.

Dedi söz var sırasında,  
Şurasında burasında,  
İki dudak arasında,  
Sanki şeker ezdi bana.

Gül rengi sarardı soldu,  
Ağladı boşaldı doldu,  
Gözyaşı mürekkep oldu,  
Kirpiğiyle yazdı bana.

Dedim senin özün güzel,  
Konuştukça sözün güzel,  
Hak yaratmış yüzün güzel,  
Dedi hele azdı bana.

Şeref der yoktur kararım,  
Yitirdim kendim ararım,  
İçimdeki gizli sırrım,  
Anlayarak çözdü bana.

**15**

### **İÇME NAMERDİN YANINDA**

Saf suyuna zehir katar,  
İçme namerdin yanında.  
Fırsat bulsa çelme atar,  
Kaçma namerdin yanında.

Tabiplerden çare sordun,  
Yok dediler boyun burdun,  
Koy içinde kalsın derdin,  
Açma namerdin yanında.

Sor Şeref Taşlıova'dan,  
Bilen bilir derdi neden,  
Kuş olsan bile yuvadan,  
Uçma namerdin yanında.

**16**

### **OLDUĞUM**

Beni görüp yüz bin nazla,  
Gitme kurbanın olduğum.  
Dert üstüne bir dert fazla,  
Katma kurbanın olduğum.

Perişandır benim halim,  
Boynunda kalır vebalim,  
Gel bana bu kadar zulüm,  
Etme kurbanın olduğum.

Sen beni düşürdün derde,  
Ben kalmışım ah u zarda,  
Yusuf kimi bu pazarda,  
Satma kurbanın olduğum.

Sil gözümün yaşlarını,  
Etekten dök taşlarını,  
Beni görüp kaşlarını,  
Çatma kurbanın olduğum.

Gel bana çekirme merak,  
Dön geri âşıkına bak,  
şeref'i gözünden uzak,  
Atma kurbanın olduğum.

17

## **OLUR MU**

Zaman geçer akın akın,  
El ile tutmak olur mu?  
Ölüm kaştan gözden yakın,  
Onu unutmak olur mu?

Güvenme kazanç kârına,  
Aldanma dünya varına,  
Bir eser bırak yarına,  
Eli boş gitmek olur mu?

Bilmediğın Şeye esme,  
Dostundan selamı kesme,  
Ufak tefek Şeyden küsme,  
Günaha batmak olur mu?

Ömrümüz geçer süratlı,  
Çalışan olur muratlı,  
Büyüklerin sözü tatlı,  
Kenara atmak olur mu?

Şeref der ki koşa koşa,  
Çalış ki insanca yaşa,  
Ömrünü geçirip boşa,  
Uykuda yatmak olur mu?

**18**

## **TÜRK KADINI**

Cepheye mermi taşıdın,  
Anam bacım Türk kadını.  
Tarihe yazılı adın,  
Başta tacım Türk kadını.

Eriştin melek katına,  
Sabırına sebatına,  
Her an senin şefkatına,  
Ben muhtacım Türk kadını.

Sen de erkek kadar hürsün,  
Daha güçlü daha gürsün,  
Öğretmen hâkim doktorsun,  
Dert ilacım Türk kadını.

Halide Edip Adivar,  
Nene Hatun'dan yadigâr,  
Örnektir Kara Fatmalar,  
Büyük gücüm Türk kadını.

Bu dünyanın her çağında,  
Cennet senin ayağında,  
Süt emzirdin kucağında,  
Yoktur acım Türk kadını.

Şeref der ki deste deste,  
Anam gelir her bir seste,  
Yerin vardır gözüm üste,  
Saygı borcum Türk kadını.

**19**

## **YAYLALAR**

Gelince ilkbahar vakti,  
Açılır tolun yaylalar.  
Başından dumanın kalkar,  
Hoş eser yolun yaylalar.

Yayla senin başın duman,  
Etrafın çiçekli çemen,  
Kaval çalar dertli çoban,  
Dinler kız gelin yaylalar.

Bizim köyün kız gelini,  
Tutarlar yayla yolunu,  
Yeşil yayla ver elini,  
Aşılır belin yaylalar.

Yaylalar cennet otağı,  
Yapılır peyniri yağı,  
Sessiz olur akşam çağı,  
Bağlanır dilin yaylalar.

Şifa vardır sularında,  
Hayat vardır rüzgârında,  
Üç ay kalır üzerinde,  
Koyunun malın yaylalar.

Ne güzeldir bizim dağlar,  
Her yanından sular çağlar,  
Yayla yaralarım bağlar,  
Dermandır gülün yaylalar.

Yemyeşil yamacı düzü,  
Meleşir koyunla kuzu,  
Şeref söyler, çalar sazı,  
Selamet kalın yaylalar.

**20**

## **TÜRK GENÇLİĞİ**

Dünyanın her bir çağında,  
Unvan senin Türk gençliği.  
Tarihlerin yaprağında,  
Nişan senin Türk gençliği.

Asya'dan gelmiş aslımız,  
Oğuz boyundan neslimiz,  
Cihanda yoktur mislimiz,  
Bu şan senin Türk gençliği.

Teomanlar Mete Hanlar,  
Attilalar Alpaslanlar,  
Osmanlar Fatih Sultanlar,  
Meydan senin Türk gençliği.

Yavuz Sultan Selim Han'ın,  
Muhteşem bir Süleyman'ın,  
Torunu Mimar Sinan'ın,  
İman senin Türk gençliği,

Üç kıtanın her yerinde,  
Eserin vardır derinde,  
Asıl kudret damarında,  
Bu kan senin Türk gençliği.

Fikir kalemin elinde,  
Yürü istikbal yolunda,  
Allah'ın ismi dilinde,  
Kur'an senin Türk gençliği.

Al bayrağın gölgesinde,  
Atatürk'ün ilkesinde,  
Yurdumun her köşesinde,  
Seyran senin Türk gençliği.

Türk'le başlamış hürriyet,  
On altıncı büyük devlet,  
Sevgilidir cumhuriyet,  
Vatan senin Türk gençliği.

Şeref der ki sözümüzde,  
Gönlümüzde gözümüzde,  
Telimizde sazımızda,  
Destan senin Türk gençliği.

**TÜRK'ÜN ŞANLI MEHMETÇİĞİ**

Cepheden cepheye koşar,  
Türk'ün şanlı Mehmetçiği,  
Çember yarar engel aşar,  
Türk'ün şanlı Mehmetçiği.

İman gücüyle beslenir,  
Allah adıyla seslenir,  
İner mevziye yaslanır,  
Türk'ün şanlı Mehmetçiği.

Tarihlerde şanı vardır,  
Silinmez destanı vardır,  
Asil temiz kanı vardır,  
Türk'ün şanlı Mehmetçiği.

Süğü takıp alsa ele,  
Dünyaya salar velvele,  
Haykırır yedi düvele,  
Türk'ün şanlı Mehmetçiği.

Cihan buna olmuş şahit,  
Bilemezsen dön geri git,  
Kalsa gazi ölse şehit,  
Türk'ün şanlı Mehmetçiği.

Bütün dünya hayran sana,  
Layıksın şerefe sana,  
Adın sığmıyor destana,  
Türk'ün şanlı Mehmetçiği.



Şanlı geçmişin çağın var,  
Ay yıldızlı bayrağın var,  
Mukaddes bir sancağın var,  
Türk'ün şanlı Mehmetçiği.

Davul zurna vura vura.  
Uğurlanırsın askere,  
Sağlıkla alır teskere,  
Türk'ün şanlı Mehmetçiği.

Şeref der şanına kurban,  
Damarda kanına kurban,  
Cennet vatanına kurban,  
Türk'ün şanlı Mehmetçiği.

**22**

## **YAZILI**

Türklüğün her bir çağına,  
Şeref ile şan yazılı.  
Tarihlerin yaprağına,  
Yüce bir destan yazılı.

Kahraman Mustafa Kemal,  
Samsun'a doğru aldı yol,  
On dokuz Mayıs'ta bir gül,  
Açıldı vatan yazılı.

Amasya'dan vara vara,  
Erzurum'a geldi sıra,  
Sivas'ta bitti kongre,  
Yüce bir divan yazılı.

Ankara'nın seymenleri,  
Karşıladılar Önder'i,  
Dedi hedefim ileri,  
Kalbimde nişan yazılı.

Genç ihtiyar kadın erkek,  
Zafer için çarptı yürek,  
Millet el ele vererek,  
Göğsünde iman yazılı.

Açıldı millet meclisi,  
Her yana ulaştı sesi,  
Çocuklara hediyesi,  
Yirmi üç nisan yazılı

Kurtarıcı büyük insan  
Meclise seçildi başkan  
Biri bayrak biri vatan  
Dertlere derman yazılı.

Düşmanı getirdi dize,  
Bu yurdu kazandı bize,  
Açın bakın kalbimize,  
Ulu kumandan yazılı.

Çağladı aktı duruldu,  
Millî hedefe varıldı,  
Yeni bir devlet kuruldu,  
Türk adı unvan yazılı.

Damardaki büyük kudret,  
Şeref der bizim hürriyet,  
Sevgilimiz cumhuriyet,  
Her şeye imkân yazılı.

## 1.1.2. ON BİR HECELİ ŞİİRLER

23

### ALLAH'IM

Bu günlerde bir bulut var üstümde,  
Bunu dağıtacak yel ver Allah'ım.  
Kötülükler bütün benim kastımda,  
Üstümden atmağa el ver Allah'ım.

Oğluma terbiye, kızıma iffet,  
Milletime refah, yurduma kismet,  
Gençliğime saygı, hocama şefkat,  
İhtiyacımız çok, bol ver Allah'ım.

Ağaç gibi meyva versin bağımız,  
İyiliğe doğru gitsin çağımız,  
Erimesin yürekteki yağımız,  
Huzur çanağında bal ver Allah'ım.

Dünyada kalacak dünyanın malı,  
Ancak terbiyedir nakışlı halı,  
Yeni dizi tutan çocuk misali,  
Öz Türkçe konuşan dil ver Allah'ım.

Kendi varlığındır cihan aşkına,  
Yarattığın bunca insan aşkına,  
Zebur, Tevrat, İncil, Kur'ân aşkına,  
İslâm'a gerçekçi yol ver Allah'ım.

Ağladı bacılar, dertli analar,  
Çok geline siyah oldu kınalar,  
Her şeyi götürsün geçmiş seneler,  
Hayırlı, uğurlu yıl ver Allah'ım.

Şeref der ki gönül eylemek için,  
Millete muhabbet paylamak için,  
Dilimde türkümüz söylemek için,  
Sazıma da üç beş tel ver Allah'ım.

24

### **AŞIP GİDELİM**

Sevdiceğim benim ile gelirsen,  
Yüce dağ başını alıp gidelim.  
El ele verelim dağlar başında,  
Çiçekler üstünde koşup gidelim.

Yüzüne baktım ki gökte ay gibi,  
Kırpikler ok olmuş kaşlar yay gibi,  
İlkbaharda boz bulanık çay gibi,  
Aşkımız birleşsin taşıp gidelim.

Şeref der ki kaşın gözün ceylandır,  
Ceylan olanlara avcı hayrandır,  
Eylen güzel eylen dağlar dumandır,  
Mevsimi gelsin de düşüp gidelim.

25

### **BENİ (HER GELEN İNSANLAR)**

Her gelen insanlar geçer üstümden,  
Muhannet sevdiğim yol ettin beni.  
Çekmeyinen kopmaz idi yaprağım,  
Aşkınla bir çürük dal ettin beni.

Abdal edip diyar diyar gezdirdin,  
Kayıgımı ummanlarda yüzdürdün,  
Peteğimi kovanımdan süzdürdün,  
Yadlar sofrasında bal ettin beni.

Şeref der ki duyamadım sesin yâr,  
Sırmalıydı yeleşinde süsün yâr,  
Keşiş kızı Aslı mısın nesin yâr,  
Kerem gibi yaktın kül ettin beni.

26

## **BİRİ ANADOLU BİRİ ATATÜRK**

Biri bülbül oldu, birisi güldür,  
Biri Anadolu, biri Atatürk.  
Biri sevgilidir, biri güzeldir,  
Biri Anadolu, biri Atatürk.

Biri aranılan birisi soran,  
Biri kucaklayan birisi saran,  
Biri kurtarılan biri kurtaran,  
Biri Anadolu, biri Atatürk.

Biri arı oldu, birisi kovan,  
Biri büyük asker, büyük kumandan,  
Biri yaralının derdine derman,  
Biri Anadolu, biri Atatürk.

Biri örnek oldu bütün cihana,  
Biri Türk millet adına ana,  
Biri can adadı nazlı vatana,  
Biri Anadolu, biri Atatürk.

Biri savaş yaptı bizi kurtardı,  
Biri bin bir tür meyveler verdi,  
Biri üzerinde bir devlet kurdu,  
Biri Anadolu, biri Atatürk.

Biri bize kurdu cumhuriyeti,  
Biri ecdadımın yurdu cenneti,  
Biri bize verdi bu hürriyeti,  
Biri Anadolu, biri Atatürk.

Biri insanlığa örnekler katar,  
Biri bu Şeref'in kalbinde atar,  
Biri birisinin bağrında yatar,  
Biri Anadolu, biri Atatürk.

27

## **BOZUK**

Dünya mı değişti, biz mi tersine?  
Her gün böyle gider işimiz bozuk.  
Okuyanlar baştan başlar dersine,  
İçimiz bir başka, dışımız bozuk.

Evlat, babasına etmez itaat,  
Sofra besmelesiz, kalktı kanaat,  
Dosttan dosta, kalmamıştır sadakat,  
Ahabamız kalleş, eşimiz bozuk.

Moda denen hastalığa tutulduk,  
Yurttan göçtük, gurbet ele atıldık,  
Kötülerin safına katıldık,  
Hayalimiz böyle, düşümüz bozuk.

Gözümüz doğruyu, eğriyi görmez,  
Kulak duyar ama dil cevap vermez,  
Şeref der ki aklım bu sırra ermez,  
Ayağımız hasta başımız bozuk.

28

### DEDİ BANA

Hasretliğin beni yaktı yandırdı,  
Senden uzak kalmak ar dedi bana.  
Bir yudum su gibi cem dolandırdı,  
İç yüreğin sönsün yâr dedi bana.

Yollara bakınca bu iki gözüm,  
Hep sensin dilimde sohbetim sözüm,  
Ne gecem bellidir ne de gündüzüm,  
Sensiz geniş dünya dar dedi bana.

Fidanların meyva verdi bağ olmuş,  
Zaman dönmüş müddet geçmiş çağ olmuş,  
Sen gideli siyah saçım ağ olmuş,  
Baksam sanki dağda kar dedi bana.

Hasretlik içime salmıştır yara,  
Hekim Lokman gelse bulamaz çara,  
Sen kendi elinle indir mezara,  
Al da kefenime sar dedi.

Garip kuşlar er geç döner yuvaya,  
Su içince baş kaldırır havaya,  
Baş ucumda elin kaldır duaya,  
Kabrim üzerine var dedi.

Şeref der bozulmaz alın yazısı,  
Belki bunu kabul etmez bazısı,  
Sahipsiz sürünün körpe kuzusu,  
Bazan baş ucumda dur dedi bana.

**29**

### **EYLENİR Mİ**

Mevsimi gelince ilkbahar yazlar  
Dağların başında kar eylenir mi  
Atalardan kalma boş değil sözler  
Haramla yığılan var eylenir mi

İnsanlık tarifi bitmez bir sözle  
Kime eylik etsen kendini gözle  
Gider gelirinden olursa fazla  
Kazanç eylenir mi kâr eylenir mi

Doğru çalış Hakk'a çevir yüzünü  
Dünya haline bak yumma gözünü  
Şeref der her adama açma sözünü  
Namerdin içinde sır eylenir mi

**30**

### **BULAMAM GAYRİ**

Kerem gibi aldım sazi elime  
Yitirdim Aslı'mı bulamam gayri  
Ferhat oldum Şirin düştü dilime  
Yârsız yüce dağı delemem gayri



Ben ölen koyunun yetim kuzusu  
Yüreğimde hasretliğin sızısı  
Âşıka ayrılık alın yazısı  
Eylenip bu elde kalamam gayri

Başında yazması yüzünde beni  
Örmüş saçlarını yeniden yeni  
Gönül defterine yazmışım seni  
Adını dilimden salamam gayri

Seni ezber etmiş Şeref'in dili  
İster akıllı say istersen deli  
Göz nuruyla işlediğin mendili  
Dönüşüm bellisiz alamam gayri

**31**

### **FAYDA GETİRMEZ**

Ataların sözü boşuna değildir,  
İkiyüzlü insan fayda getirmez.  
Hastanın derdini hekim sağlar,  
Tehlikeli derman fayda getirmez.

Temiz süttten kaymak çıkar yağ olur,  
Dallı ağaç yaprak açar tağ olur,  
Bir fidana bakılırsa bağ olur,  
Sahipsiz bir orman fayda getirmez.

Derdin eksik olmaz ekmeği aşu,  
Ocağından sönmez oldu ataşı,  
Eğer korkak ise bezirgânbaşı,  
Bu hana o kervan fayda getirmez.

Hak var iken başkasına tapılmaz,  
İnkârcıdan öğüt hisse kapılmaz,  
Ecel meydanında güreş yapılmaz,  
Olsan da pehlivan fayda getirmez.

Eğer gençliğinde varsa hünerin,  
Sayılır hatırın değişmez yerin,  
Kocalıkta dizden kesilir ferin,  
Sana geçen zaman fayda getirmez.

Haşa karışılmaz Hakk'ın işine,  
İnsan gerek işte bunu düşüne,  
Ektin uğramadın tarla başına,  
Döğdüğün o harman fayda getirmez.

Bir mecliste sıra gelse az söyle,  
Kırk boğumluk boğazından süz söyle,  
El sarraftır yalan deme düz söyle,  
Dalavere dümen fayda getirmez.

Hürmet eyle doğru olan fikire,  
Hürafaya el kaldırma şüküre,  
Kendin yiyip dağıtmazsan fakire,  
Kestiğün o kurban fayda getirmez.

İstersen aynada dön kendine bak,  
Dün ne idin bugün değıştin mutlak,  
Elinden geldikçe öz ocağın yak,  
Uzaktaki duman fayda getirmez.

Şeref der sözlerin böyle velhasıl,  
Asıllı insanda değışmez asıl,  
Dost kazan ki gitsin nesil be nesil,  
Yahşi varken yaman fayda getirmez.

32

### **GİDER (DÜNYA DEĞİRMENDİR)**

Dünya değirmendir insanlar tahlı,  
Ekilir biçilir un olur gider.  
Cesedi gezdirir baştaki akıl,  
Bire saygı duyan bin olur gider.

Her insanda ayrı ayrı hal vardır,  
Çiçek sarı üzerinde bal vardır,  
Önümüzde gidilecek yol vardır,  
Ömür bitiminde sal olur gider.

Şeref der ki iki düşün bir söyle,  
Elinden geldikçe insanlık eyle,  
Bu dünyanın işi böyledir böyle,  
Kimi fakir kimi han olur gider.

33

### **GEL**

Bir mektup göndermiş vefalı yârim,  
Boz bulanık seller durulanda gel.  
Günbegün artıyor gamım efkârım,  
Gökteki ay yeni görülende gel,

Gurbete gidenler döndü köyüne,  
Anlatırlar hep övüne övüne,  
Kırk gün kaldı telli kızın toyuna,  
Davullar zurnalar vurulanda gel.

Yedi yıldır sensiz geçirdim yazı,  
Çoğu gitti kaldı ömrümün azı,  
Meleşir koyunlar peşinde kuzu,  
Arılar çiçeğe sarılarda gel.

Böle mi kesmiştik ahtı amanı,  
Seçmedin mi yahşi ile yamanı,  
Ekinler biçildi harman zamanı,  
Bostanlar devşirip derilende gel.

Şeref der ki anlamaya söz gerek,  
Kavuşunca utanmayan yüz gerek,  
Derdimizi anlatmaya saz gerek,  
Âşıklar meclisi kurulanda gel.

**34**

## **GÖZLERİN**

Kirpiklerin kalem olmuş sevdiğim,  
Derdimi deftere yaza, gözlerin,  
Aşkınla divane oldum deliyim,  
Günbegün eyliyor, ceza gözlerin.

Züleyha Yusuf'u attı zindana,  
Sevmişti kıymadı o şirin cana,  
Sen de öyle sitem eyleme bana,  
Dayanamaz cilveye naza gözlerin.

Ancak, gönlümdedir köşküm sarayım,  
Sevgin suçum olmuş, bir biçareyim,  
Candan başka neyim var ki vereyim,  
Kanaat etmez mi aza gözlerin?

Ağaç bir verince, boynunu eğer,  
Kırpikler ok gibi cana kıyar,  
Benim için dünya varına değer,  
Hoş bakınca süze süze gözlerin.

Mağerurluk insana zarardır zarar,  
Bu fani dünyada kim kılmış karar,  
Gençliğe güvenme ihtiyarlık var,  
Sarılır bir beyaz beze gözlerin.

Şeref Mecnun olmuş Leyla çölünde,  
Âşıklar geçeler gurbet elinde,  
Destan oldu seni seven dili de,  
Dilde söze, elde saza gözlerin.

**35**

### **GURBET ELLERİN**

Başım duman, gözüm yaşlı dolandım,  
Çekilmez çilesi gurbet ellerin.  
Hasretlik derdiyle kavruldum, yandım,  
Büyüktür belası gurbet ellerin.

Herkes kendisine bir insan iken,  
Öz halince sultan iken, han iken,  
Yiğit kendisine bir aslan iken,  
Olurmuş kölesi gurbet ellerin.

Gurbetin günleri gamdır, ataştır,  
Gündüz hayal, gece gözlerin yaştır,  
Sarayda yaşasan şah olsan boştur,  
Yıkılsın kalesi gurbet ellerin.

Gözüne görünmez dünyanın süsü,  
Kulağından gitmez vatanın sesi,  
Bülbül beğenmemiş altın kafesi,  
Bu mudur alası gurbet ellerin?

Şeref der gurbetin aşını nedem?  
Kazancını nedem işini nedem?  
Toprağını nedem taşını nedem?  
Olur mu sılası gurbet ellerin?

**36**

### **HAYAL ŞEHİRİ**

Bir hayal şehrine uğradı yolum,  
Topraktan yağmurlar yağar havaya.  
Serçe tırpan almış, ördek tırmığı,  
Deve ayak üstü çıkmış yuvaya.

Bir karınca gökte turna avlıyor,  
Örümcekler kurt peşine havlıyor,  
Fare gitmiş balınayı avlıyor,  
Su içerken bir fil düşmüş kovaya.

Zürafa teknede yoğurmuş hamur,  
Sincap duvar yapar, aslan da çamur,  
Leylek kaplanlara çıkarmış emir,  
Demiş hemen, çadır kurun ovaya.

Çekirgeyi çoban tuttum koyuna,  
On beş metre şal istedi boyuna,  
Topal sinek davet etmiş köyüne,  
Akrep lokman olmuş, çıkmış devaya.

Keklik otel açmış, ceylan müşteri,  
Baykuş gelenleri alır içeri,  
Geyik meddah olmuş açar hüneri,  
Kelebekler el kaldırmış duaya.

Âriftir benim bu sözümü bilen,  
Anlayıp içinden hissesin alan,  
Şeref bunu söyler sanmayın yalan,  
Tabiatı birleştirdim rüyaya.

37

### GÜL YANAKLARI

Bu cihan mülkünü talan eylemiş  
Bir ela gözlünün gül yanakları  
Nice yolcuları yoldan eylemiş  
Hastaya şifadır gül yanakları

Kaşları yay gibi kirpiği oktur  
Züleyha'da bile o gözler yoktur  
Ben üç gördüm belki dörtten de çoktur  
Sarmış her taraftan hal yanakları

Saçları omuza eylemiş akın  
Kıvrılmış kakülü yüzüne yakın  
Sana yakışmıyor ağlama sakın  
Üzer gözden akan sel yanakları

Dudaklar pembe tülde incedir  
Dili petekteki baldan incedir  
Yüzündeki rengi gülden incedir  
Korkarım zedeler yel yanakları

Şeref seni destan etti sözüne  
Hayran kaldım bakışına gözüne  
Yel vurdukça saç dağılır yüzüne  
Gezdikçe titretir tel yanakları

**38**

### **KARŞILIĞIDIR**

Neşe ile keder, geceyle gündüz,  
Biri birisinin karşılığıdır.  
Gelir ile gider, eğri ile düz,  
Biri birisinin karşılığıdır.

Cimri ile cömert, yokluk ile var,  
Yiğit ile namert, zarar ile kâr,  
Yumuşak ile sert, geniş ile dar,  
Biri birisinin karşılığıdır.

Zeval ile kemal, zor ile kolay,  
İnanç ile emel, güneş ile ay,  
Sevap ile cemal, kısmet ile pay,  
Biri birisinin karşılığıdır.

Gafil ile ehil, toprak ile taş,  
Deniz ile sahil, kuru ile yaş,  
Âlim ile cahil, sulh ile savaş,  
Biri birisinin karşılığıdır.

Dayaz ile derin, azlıkla çokluk,  
Bugün ile yarın, varlıkla yokluk,  
Sıcak ile serin, açlıkla tokluk,  
Biri birisinin karşılığıdır.



Sabur ile sebat, kalemle yazı,  
Vatan ile nöbet, şehit ile gazi,  
Gurbet ile hasret, yarayla sızı,  
Biri birisinin karşılığıdır.

Şeref ile ölmek, imanla Kur'an,  
Yaşamakla bulmak, meydanla insan,  
Ağlamakla gülmek, zamanla mekân,  
Biri birisinin karşılığıdır.

**39**

### **KALDI**

Gözyaşınla ıslattığın mendili  
Saklıyorum bana armağan kaldı  
İçine bükülmüş saçının teli  
Cennet gülü gibi bir nişan kaldı

Ben siyah giyeyim al senin olsun  
Gül yanaklım pembe al senin olsun  
İstersen vereyim al senin olsun  
Sana vermek için bir tek can kaldı

Beklerim yolunu gelene kadar  
Dünyayı ararım bulana kadar  
Ben seni unutmam ölene kadar  
Dilimden düşmeyen bir destan kaldı

Sevgi alınmıyor parayla varla  
Hiç kimse gönüle giremez zorla  
Aklına düşende bir gün hatırla  
Duyar isen Şeref perişan kaldı

**HEY**

Yazın dağımızda çiçekler açar,  
Bir dehşet görürsün kışımızda hey!  
Şahini terlanı göklerde uçar,  
Yiğitlik görürsün kuşumuzda hey!

Koçak olmayanın bizde yeri yok,  
Çok gelinin şehit olmuş eri yok,  
Hedefimiz hep ileri, geri yok,  
Gülle paralansa başımızda hey!

Himmet dedem yüz yaşında başı genç,  
Dökülmemiş ağızındaki dişi genç,  
Fatma nenem doksan beşlik, eşi genç,  
Zafer sesi vardır kişimizde hey!

Kızlar gelin olup geldiği zaman,  
Kurban keser oğlu olduğu zaman,  
Askerlik çağımız bulduğu zaman,  
Davullar çalınır peşimizde hey!

Saf saf olmuş cephe boyu dizilmiş,  
Vatan hasretiyle bağrı ezilmiş,  
Yiğitlerin mezarına yazılmış,  
Destanlar okursun taşımızda hey!

Medeniyet çırasını yakan biz,  
Asya ile Avrupa'ya bakan biz,  
Dünyada ilk devlet kuran hakan biz,  
Esirlik görmedik yaşımızda hey!

Ayşe Gelin Çiçek Kız'la oturmuş,  
Nişanlısı köyden çerez getirmiş,  
Çoban imiş kaval çalmış bitirmiş,  
Sevgi vardır gözle kaşımızda hey!

Nenem derdi ben bir tüfek aldıldım,  
Kapaklıydı fişegini doldurdum,  
Attım vurdum, nice düşman öldürdüm,  
Erlik talimi var dişimizde hey!

Bayrağımızda yıldızınan ay kardaş,  
Cepheden mi geliyorsun oy kardaş,  
Ozan Şeref derler bize kardaş,  
Asla hata olmaz işimizde hey!

**41**

## **MAHSUN**

Buna sevda yolu derler yarenler,  
Giden mahsun, gelen mahsun, yol mahsun.  
Mesut olduğum gün kederim artar,  
Didem mahsun, silen mahsun, sel mahsun.

Hıçkırın çeşmenin nedir muradı?  
Bulması nasip mi gördüğü adı?  
Durur iken coşa geldi ağladı,  
Tadan mahsun, bilen mahsun, sel mahsun.

Onu severim ben naz perdesinde,  
Görünür her bahar yaz perdesinde,  
Ararım çaldığım saz perdesinde,  
Mızrap mahsun, çalan mahsun, tel mahsun.

Şeref der severim canımdan aziz,  
Damarda erş eden kanımdan aziz,  
Ah çekip zor eden günümde aziz,  
Âşık mahsun, günler mahsun, dil mahsun.

42

## MİLLİ EGEMENLİK TÜRK MİLLETİNİN

Atatürk'ten bize kaldı yadigâr,  
Milli egemenlik Türk milletinin.  
Ankara'da millet meclisimiz var,  
Milli egemenlik Türk milletinin.

Bin dokuz yüz yirmi uğurlu yılı,  
Yirmi üç nisanda attı temeli,  
Bu sevgiyle bütünleşti emeli,  
Milli egemenlik Türk milletinin.

İstiklâl kazandı kurdu bir devlet,  
O'ndan armağandır bu Cumhuriyet,  
Ezelden yakışmış Türk'e hürriyet,  
Milli egemenlik Türk milletinin.

Ebedi sevgisi vardır her canda,  
Sarsılmaz imanda damarda kanda,  
Kayıtsız ve şartsız aziz vatanda,  
Milli egemenlik Türk milletinin.

Yan yana yürürüz yolda beraber,  
Al bayrak taşırız elde beraber,  
Gururla söyleriz dilde beraber,  
Milli egemenlik Türk milletinin.

Yurdun toprağında çiçekler açar,  
Sevgi kokuları her yana saçar,  
Kadını, erkeği seçilir, seçer,  
Milli egemenlik Türk milletinin.

Tarihlerde eski yaşımız vardır,  
Milli yemeğimiz aşımız vardır,  
Daima dik duran başımız vardır,  
Milli egemenlik Türk milletinin.

Ata armağanı ey Türk gençliği,  
Kanında taşırsın yüce benliği,  
Çocuklara verdi bayram şenliği,  
Milli egemenlik Türk milletinin.

Gösterdiği yolda yettik murada,  
Ona saygımız var hep bir arada,  
Bizim sesimizdir milli irade,  
Milli egemenlik Türk milletinin.

Cumhuriyet bahçe, demokrasi gül,  
Şeref der hürriyet şakıyan bülbül,  
Yaşama sevinci uygarlıkta yol,  
Milli egemenlik Türk milletinin.

**43**

### **SELAMIN HOŞ GÖNDER (HASRET MEKTUBU)**

Hasret mektubunu yazdığın zaman,  
Sitem etme selamını hoş gönder.  
Yanıyor yüreğim halim pek yaman,  
İster dolu ister isen boş gönder.

Sana âşık olan sevgi duyandır,  
Ya uğruna şirin canı koyandır,  
Mektubunun iki ucunu yandır,  
Üzerinde birkaç damla yaş gönder.

Gece gündüz hayal eder özlerim,  
Kavuşmak çaresiz ağlar sızlarım,  
İlkbaharda yollarını gözlerim,  
Yaz gelmezsen, sıcak sevgi kış gönder.

Şeref bir gül gibi soldu deseler,  
Sıladan uzakta kaldı deseler,  
Gurbet ellerinde öldü deseler,  
Mezarıma iki tane taş gönder.

**44**

### **SEVDA**

Sana sığınmışım Kadir Allah'ım,  
Her yanıma çürütüyor bu sevda.  
Göklere ulaştı feryadım ahım,  
Etlerimi eritiyor bu sevda.

Günbegün sararır sıfatım yüzüm,  
Kapandı kulağım görmüyor gözüm,  
Gitmiyor ayağım tutmuyor dizim,  
Her yanıma kurutuyor bu sevda.

Döküldü yaprağım kurudu dalım,  
Yaram yüreğimde perişan halim,  
Gönlüme yer etmiş çıkmıyor zalim,  
Sürüm sürüm sürütüyor bu sevda.

Şeref der ki su akmasa durulmaz,  
Kısmet kalkmayınca yola varılmaz,  
Çeken bilir çekmeyene sorulmaz,  
Gözümü yaş bürütüyor bu sevda.

45

### **YARAM GAYET DERİN YOKTUR ÇARESİ**

Yaram gayet derin yoktur çaresi,  
Ellesen de birdir ellemesen de,  
Aman tabip geçti merhem yarası,  
Yollasan da birdir yollamasan da.

Benim sinem olmuş gamlar yatağı,  
Sis almış gönlümün yaylası dağı,  
Bağbansız bahçeyi bülbülsüz bağı,  
Güllesen de birdir güllemesen de.

Şeref der ki bülbül öter gül yârim,  
Layık mıdır ben ağlayım gül yârim,  
Ben ölünce mezarıma gül yârim,  
Sallasan da birdir sallamasan da.

46

### **YAZMAM BİTMEDİ**

Yıllar boyu imtihana çekildim  
Ne okumam ne yazmam bitmedi  
Sular gibi bentden bende döküldüm  
Ne bulanmam ne de sızmam bitmedi

Bade içtim erenlerin tasında  
Gözüm kaldı insanların hasında  
Yıllardır çalkandım gam deryasında  
Çırpınmam bitmedi yüzmem bitmedi

Çok dolandım terk-i mekân eyledim  
Derdimi gönlümde iskân eyledim  
Diyarı gurbeti mesken eyledim  
Yürümem bitmedi gezmem bitmedi

Akıl bir deryadır bulunmaz dibi  
Herkes okunmaz gönül kitabı  
Her insan gizli bir muamma gibi  
Anlamam bitmedi çözmem bitmedi

Şeref der dolandım kendi halimde  
Aşk kemeri gece gündüz belimde  
Bazı uzak bazı kendi elimde  
Savrulmam bitmedi tozmam bitmedi

47

## YEŞİL OLUR

Kışın kar altında kalan topraklar,  
İlkbahar gelince al yeşil olur.  
Cana gelir ağaçtaki yapraklar,  
Gövde filiz verir, dal yeşil olur.

Derelerden sular akar coşarak,  
Kenara dağılır bendi aşarak,  
Yaz böceği cana gelir koşarak,  
Yamaç çiçek açar çöl yeşil olur.



Meleşir kuzular, koyunlar otlar,  
Kıra çıkmış diye, kişneşir atlar,  
Arılarda kuvvet bulur kanatlar,  
Temizler kovanı bal yeşil olur.

Zeynep gelin tuz ezer, tuz taşında,  
Güzellik var gözlerinde kaşında,  
Ali gezer tarlasının başında,  
Toprağa vurunca el yeşil olur.

Ala bulut yağmur aşkıyla inler,  
Bazan gürledikçe kayalar çınlar,  
Isırgan yığmaya çıkar gelinler,  
Ağzındaki yaşmak, tül yeşil olur.

Gezmek için kim çıkarsa dağlara,  
Şifa verir hastalara, sağlara,  
Bülbül ötmek için iner bağlara,  
Sevdiği kırmızı gül yeşil olur.

Uzakta bir garip elinde sazı,  
O da bülbül gibi bekledi yazı,  
Arzu pembe güldür, vuslat kırmızı,  
Şeref der, âşıkâ yol yeşil olur.

**48**

### **ASALET MARİFET TERBİYE AKIL**

İnsanlarda dört şey çok önemlidir  
Asalet marifet terbiye akıl  
Birisinde bunlar varsa bellidir  
Asalet marifet terbiye akıl

Asalet olmazsa soysuz olursun  
Terbiye olmazsa huysuz olursun  
Marifetsiz her bir şeysiz olursun  
Asalet marifet terbiye akıl

Akıldır dünyada her şey keşfeden  
Asalettir onun peşinden giden  
Terbiyedir her bir şeyi öğreden  
Asalet marifet terbiye akıl

Akılsız insanlar yarar getirmez  
Marifetsiz sağlam karar getirmez  
Terbiye ve akıl zarar getirmez  
Asalet marifet terbiye akıl

Bir söz var ki asıl azmaz bal kokmaz  
Marifetsiz insan bir yana çıkmaz  
Terbiyesi olan gönüller yıkmaz  
Asalet marifet terbiye akıl

Şeref der ki sözüm tatlıdır tatlı  
Çiğ insan dünyada olur inatlı  
Bunlar bir insanda varsa ne mutlu  
Asalet marifet terbiye akıl

**49**

### **FARKINDA DEĞİL**

Yüreksiz bir insan aslanım derse  
El başına gülmüş farkında değil  
Tilki gergedanın payını yerse  
Kenarından çalmış farkında değil

Desinlerden guruplanır haz eden  
Kendini beğenip cilve naz eden  
Konuşunca servetinden söz eden  
O sonradan bulmuş farkında değil

İçi boştur dıştan kendin öğrenin  
İsteği var sana boyun eğenin  
Yüz yaşında daha gencim diyenin  
Çoktan vakti dolmuş farkında değil

Şeref der ki sözü gerçek olmayan  
Kendinden büyüğün kadrin bilmeyen  
İnsanlıktan nasibini almayan  
Yaşamadan ölmüş farkında değil

**50**

### **GÜZEL YETİŞ İYİ ÖĞREN ADAM OL**

Gel kardeşim sana üç öğüdüm var  
Güzel yetiş iyi öğren adam ol  
Doğruluk insana getirmez zarar  
Güzel yetiş iyi öğren adam ol

İster yüze çıksın insanın yaşı  
Sönmez sinesinden aşkı ateşi  
İlimdir dünyada her şeyin başı  
Güzel yetiş iyi öğren adam ol

Güzellik akılda olursa eğer  
İyilik dünyanın malına değer  
Öğrenmek her şeyden üstünmüş meğer  
Güzel yetiş iyi öğren adam ol

Türk'ün büyük olan izi güzeldir  
Ataların her bir sözü güzeldir  
Tarihe yazılan yazı güzeldir  
Güzel yetiş iyi öğren adam ol

Kendin derman ara kendi derdine  
Hayırlı ol vatanına yurduna  
Umut bağla milletine orduna  
Güzel yetiş iyi öğren adam ol

Bugünkü gününü geçirme boşa  
Çalışan çıkmıştır her zaman başa  
Öyle eser koy ki ebedî yaşa  
Güzel yetiş iyi öğren adam ol

Her şeyi öğrenmek lazım insana  
Öğrenenler sahip olmuş cihana  
Sanatın ne ise hor bakma ona  
Güzel yetiş iyi öğren adam ol

Boğaza dayanmış hayat bıçağı  
Değerlendir bu zamanı bu çağı  
Senlik benlik nedir yükselme çağı  
Güzel yetiş iyi öğren adam ol

Cehaletten kimse bulmamış hayır  
İyi kötüyü seç fark et ayır  
Doğruya evet de eğriye hayır  
Güzel yetiş iyi öğren adam ol

Çalış ki her zaman ak olsun yüzün  
Girdiğin toplumda tutulsun sözün  
Gaflette yatmasın açılsın gözüün  
Güzel yetiş iyi öğren adam ol

Çalışan bir insan çok kapı açar  
Dostları yaklaşır düşmanı kaçar  
Sonra uyanırsın iş işten geçer  
Güzel yetiş iyi öğren adam ol

Şeref der bu sözü kenara atma  
Haram olan şeye elin uzatma  
Zaman çabuk geçer kendin anlatma  
Güzel yetiş iyi öğren adam ol

**51**

### **OVAYIM**

Çağlar çanağımdan tatlı su içmiş  
Malazgirtim ben bir yaşlı ovayım  
Bir ucum gelecek bir ucum geçmiş  
Ejder gibi iki başlı ovayım

Bir başım Kosova biri Çaldıran  
Bir ucum Çamlıbel bir ucum Harran  
Bir ucum Ötüken bir ucum Turan  
Şimdi ıssız pek telaşlı ovayım

Adana'da beyaz pamuk bitiren  
Konya'da sarı başak getiren  
İnsanlara bin bir nimet yetiren  
Ekmekli ovayım aşlı ovayım

Güneşin altında yanar eririm  
Kuraklıktan çatlak çatlak kururum  
Suyum olsa bire bin bir veririm  
Altın pürçek kalem kaşlı ovayım

Sevgi pınarından çağlayan suyum  
Sevmek ve sevilme inancım huyum  
Anadolu yurdum yüce Türk soyum  
Karlı âşık Şeref Taşlıova'yım

52

### HAN KÖŞESİNDE

Kurumaz âşıkın gözünde yaşı,  
Gurbet ellerinde han köşesinde,  
Saz çalar dinletir yaran yoldaşı,  
Gurbet ellerinde han köşesinde.

Derdini anlatıp sözünü satar,  
Erkenden yol alır, menzile çatar,  
Ya hastalar ya yorulur ya yatar,  
Gurbet ellerinde han köşesinde.

Gelin dostlar, benim derdim var diyer,  
Geniş dünya tek başıma dar diyer,  
Gündüz hayal eyler gece yâr diyer,  
Gurbet ellerinde han köşesinde.

Âşıklar gurbette ağlamaz neyler,  
Üç beş ahab bulup muhabbet eyler,  
Türküler çağırır hikâye söyler,  
Gurbet ellerinde han köşesinde.

Bir aşk ile ah çekerim inlerim,  
Bir söylerim iki durur dinlerim,  
Şeref der ki, eyvah geçti günlerim,  
Gurbet ellerinde han köşesinde.

**VATAN DERİM BAYRAK DERİM YURT DERİM**

Sevgimi sorana cevabım şudur  
Vatan derim bayrak derim yurt derim  
İnsanda en büyük varlık da budur  
Vatan derim bayrak derim yurt derim

Yarabbi vatansız eyleme beni  
Bayraksız neyleyim canı bedeni  
Derlerse kim için verirsin canı  
Vatan derim bayrak derim yurt derim

Gökte güneş doğup batan zamanı  
Uyanan zamanı yatan zamanı  
Kalbimdeki atış atan zamanı  
Vatan derim bayrak derim yurt derim

Bunlara bağlıdır devletim varım  
Hayatım nefesim aklım kararım  
Her üçü de benim sevgili yârim  
Vatan derim bayrak derim yurt derim

Ebedi sönmeyen ocağım olan  
Kahraman orduma sancağım olan  
Üstünde ebedi durağım olan  
Vatan derim bayrak derim yurt derim

Şeref'i sorarsan işte ben buyum  
Türk doğdum Türklüktür ecdadım soyum  
Boynumu vursalar değişmez huyum  
Vatan derim bayrak derim yurt derim

**BAYRAM EDER**

Erişti ilkbahar yaz müjdesi var  
Derelerden akan sel bayram eder  
Kar altından beyaz çiçekler açar  
Kuşlar cıvıldaşır dil bayram eder

Yamacın buzu çözülür gider  
Suda köpüklenir ezilir gider  
Uyar bir seylava dizilir gider  
Dökülür ovaya çöl bayram eder

Gökyüzünden gelir güzel avazlar  
Düzensiz perdesiz ustasız sazlar  
Sesi sese katar turnalar kazlar  
İner su üstüne bayram eder

Dalda kuş sesleri bin mana gibi  
Yapraklar sallanır gül dane gibi  
Okşar yüzümüzü bir ana gibi  
Sabah erken esen yel bayram eder

Yeşil örtü boz dağların başında  
Emlik kuzu mor koyunun peşinde  
Çiftçi gezer tarlasının başında  
Toprağa vurunca el bayram eder

İki kuş dillenir yuva kurmaya  
Ağaçlar sallanır meyva vermeye  
Şeref aldı mızrabını vurmaya  
Sazı dile gelir tel bayram eder



**TAŞ OLAN GELİN**

Nişanlınla ermedin mi murada  
Nikâhı kıyılıp boş olan gelin  
Güveyin yolunu bekler odada  
Günü yaz olmayıp kış olan gelin

Rüzgârlar elbisen yağmur gözyaşın  
Taş kesildin amma eymedin başın  
Bekledi yolunu koçyiğit eşin  
Gelmedin hayalde düş olan gelin

Alnına yazılmış senin bu hayat  
Taze gelin iken taş oldun heyhat  
Belki mahşer günü alasin murat  
Cennet hatununa eş olan gelin

Dağ bile güyemez senin ahından  
Taş oldun silkindin her günahından  
Bir dilek diledin sen Allah'ından  
Duan kabul olup taş olan gelin

Sana kim kargadı erme muradı  
Dağlar ile bir kalasın arada  
Seni gördüm ben ağladım burada  
Şeref'in gözleri yaş olan gelin

### 1.1.3. ON DÖRT HECELİ ŞİİRLER

56

#### DURARAK YÜRÜMELİ

İnsanlık büyük rehber, sanat kuvvet getirir.  
Göz ile doğru yolu görerek yürümeli.  
Akıl, ilim, cesaret arzulara yetirir,  
Hızlı giden yorulur, durarak yürümeli.

Ceset sağlam olmalı, beden ise kuvvetli,  
Yerinde mülayimce, yerinde ol hiddetli,  
Engin başlı insanlar, her zaman marifetli,  
İyi ve kötü kimdir, sorarak yürümeli.

Cehaletle yaşamak, görünmeyen ataştır,  
Anlamaza anlatmak, yontulmaz kara taştır,  
Dünyada en selamet usluluk ağır baştır,  
Bildiğinin üstüne vararak yürümeli.

Çalış ki toz kondurma ocağına taşına,  
El oğlu el uzatır, ekmeğine aşına,  
İnsana ne gelirse dilinden gelir başına,  
Dili ağız içine sararak yürümeli.

Şeref der ki, yücelmek ister isen, insan sev,  
Sevmek, sevilme için işte bu büyük ödev,  
Atalarda bir söz var, her yerde de kendine ev,  
Eş dost sahibi olup kurarak yürümeli.

#### 1.1.4. ON BEŞ HECELİ ŞİİRLER

57

##### **BEN BİR ŞEYDA BÜLBÜL**

Ben bir şeyda bülbül gibi güldür figanım benim,  
Dilerse dosta fedadır can ile cananım benim,  
Bu sevdanın düşkünüyüm yıllar yılı ağlarım,  
Mecnun gibi sahralarda çöldür mekânım benim.

Ah ederim gece gündüz feryadım dilimdedir,  
Âşıklığı tanıtırım sanatım âlemedir,  
Bu gönlümün dert ortağı bir sazım elimdedir,  
Her zaman kuruludur meclis divanım benim.

Adıma Şeref demişler künyedeki bu yazı,  
Dergâhına çevirmişim gönül içimde güzü,  
Kazamıza Çıldır derler köyümüze Gülyüzü,  
Her tarafı dolaşırım Kars'tır vatanım benim.

58

##### **GÜZELİDİR**

Öyle bir yar sevmişim ki, yarların güzelidir,  
Öyle bir var bende mevcut, varların güzelidir,  
Ben onunum, o benimdir, daha nice benler var,  
Bir nura müptelayım ben, nurların güzelidir.

Aramızda bir senet var, beş yerinden imzalı,  
Altı maddeye yazılmış, onun erkanı yolu,  
Otuz iki pul yapışmış, tamam elli dört dalı,  
Sekiz pencereden baktım, yerlerin güzelidir.

Yirmi dörtte beş defadır verirsen borcun yeter,  
On yediye yirmi ek var üçü de katsan yeter,  
Şeref der, on iki yoldan girer elli iki katar,  
Aldım dördü sattım, dörde, kârların en güzelidir.

**59**

### **OLMAZ DEDİ**

Sevdiğim çeşme başında dur dedim olmaz dedi  
İçim yandı bir yudum su ver dedim olmaz dedi  
Öyle bir derde düşmüşüm çaresi mümkün değil  
Sevgi melhemi sendedir sar dedim olmaz dedi

Gönül verip sen aldanma bu dünyanın varına  
Benlik edip aldananlar hep girdi zararına  
Sevda âşıkı öldürür kavuşmazsa yârına  
Aramızda bu ayrılık var dedim olmaz dedi

Şeref der ki layık mıdır yandırasın canı sen  
Bir zamanlar söz vermiştin yâdında mı hani sen  
Kırpiklerin ok eyleyip hedef aldın beni sen  
Al hançeri bu sinemi yar dedim olmaz dedi

**60**

### **SENİ KISKANIR**

Yavaş yürü ey güzelim yollar seni kıskanır  
Al yanağının renginden güller seni kıskanır  
Sen öyle bir güzelsin ki emsalin yok dünyada  
Ateşin beni yandırır eller seni kıskanır

Sabah erken ne gezersin bizim bağın içinde  
Sümbüllerin gözü kaldı senin uzun saçında  
Anan seni nerde doğdu hangi ayın kaçında  
Birbirine küsenerek yıllar seni kıskanır

Şeref der ki benim olsan kabul olur dilekler  
Etrafında kanat çırpar döner çarkı felekler  
Seni senden çok beğenir semadaki melekler  
Ademoğlu çiğ süt emmiş kullar seni kıskanır

## 1.2. DERLEDİĞİ TÜRKÜLER

### NE BAHIRSAN YAN BACADAN

Ne bahırsan yan bacadan?  
Sürmeli ceylanım oy.  
Gömleği ver alacadan,  
Sürmeli maralım oy.  
Men seni aparem geçem,  
Sürmeli ceylanım oy.  
İster isen bu geceden,  
Sürmeli maralım oy.  
Giderim yolda durma,  
Sürmeli ceylanım oy.  
Sağda dur solda durma,  
Sürmeli maralım oy.  
Dağlar gurbanın olam,  
Sürmeli ceylanım oy.  
Yârime dalda durma,  
Sürmeli maralım oy.

### İSABALI DİNLE SÖZÜMÜ

İsabalı dinle benim sözüm  
Ezel bahar yaz ayları ne galdı.  
Çamlıbel'de boz ardıcın dibinde  
Keleşlerle gezmemize ne galdı.

Babam gelir han elinden  
Kız ayıftı babam gelir  
Keleşler sağı solunda  
Yâr ayıftı babam gelir.

Derya kenarında biter kamışlar  
Kamışlar da bize vermez yemişler  
Sarı altın ile beyaz gümüşler  
Gabalağnan bölmemize ne galdı.

Yağmur yağar taş üstüne  
Kalem oynar kaş üstüne  
Ört poşuyu baş üstüne  
Yar ayıftı babam gelir.

Köroğlu dünyada çekmedi yası  
Silindi gönlümün kalmadı pası  
Atlas kumaşı libası hası  
Kargıynan ölmemize ne galdı.

Yağmur yağar hışır hışır  
Babam geldi kahve pişir  
Kız kalk eteklerin döşür  
Yâr ayıftı babam gelir.

### **GELİN GELİR KARŞIYA**

Gelin gelin gelin gelir karşıya,  
Gelinin çeyizini nöker taşıya,  
Sizin kızı aldım bizim paşaya.

Deyirem abey toyun mübarek olsun,  
Sağdııcı solducu mirim var olsun,

Deyirem ay kız toyun mübarek olsun,  
Sağdııcı solducu mirim var olsun.

Gelin gelin gelin çıkar oyuna,  
Kurban olam göğsündeki nişana,  
Her tarafa düzülüptü bir bana.

### **VURUN EVLATLARIM**

Karadağ'da düşman topu patlıyor  
Asker hücum etmiş Kars'ı alıyor  
Hırsınan hasmımız çatlıyor.

Vurun evlatlarım Allah aşkına  
Şehit olanımızı cennet köşküne atın.

Kars'ın kalesinde Yahni çölünde  
Asker ilerliyor Gümrü yolunda  
Halit Paşa önde tüfek elinde.

Halit Paşa der ki durmayın atın  
Düşmanın da kökü gelsin büsbütün  
Bozulmuş ordusu kaçıyor tutun.

### **KAĞIZMAN'DA TUZ TAŞI**

Kağızman'da tuz taşı turnam turnam dön beri,  
Kar yağdı bastı bağı itirmişem men yâri ,  
Öyle bir yâr sevmişem turnam turnam dön beri,  
Eski yâre göz dağı itirmişem men yâri.

Su gelir taşa değer (mısra bağlantısı),  
Dolanar boşa değer (mısra bağlantısı),  
Öyle bir yar sevmişem (mısra bağlantısı),  
Yedi gardaşa değer (mısra bağlantısı).



Giderem eyle meni (mısra bağlantısı),  
Saçına düğle meni (mısra bağlantısı),  
Rüzgâr gurbanın olum (mısra bağlantısı),  
O yâre söyle meni (mısra bağlantısı).

### **EL ÇEK TABİP DERTLİ SİNEMDEN**

El çek tabip el çek dertli sinemden,  
Sen benim derdime çare bilmezsin,  
Sen nasıl tabipsin yoktur ilacın,  
Yaram içerdedir sarabilmezsin.

Düştü gel,  
Atlandı gel düştü gel,  
İyi günüm iyi dostu,  
Kötü günüm düştü gel.

Yıkılsın feleğin taç ile tahtı,  
Öyle bir ok vurdu hicranım aktı,  
O yar de vermişti ikrarı ahtı,  
O ki ikrarında durabilmezsin.

Göze de,  
Balık oynar gözede,  
Sana da kurban canım,  
Seni gören göze de.

İrfani'yim başa gelmez sözlerim,  
Kalem alır kâğıt üste izlerim,  
Ne durursun ağlasana gözlerim,  
Bir daha o yâri görebilmezsin.

Su da yandı,  
Sel bastı su dayandı,  
Üstüme su serptiler,  
Tutuştı su da yandı.

### 1.3. ATIŞMALARI

Âşık Murat ÇOBANOĞLU – Âşık Şeref TAŞLIOVA

1

**Çobanoğlu:**

Örnek olmuştur cihana,  
Bir Türk Dünyaya bedeldir.  
Girdi bunca imtihana,  
Bir Türk Dünyaya bedeldir.

**Taşhova:**

Mertlikte bulunmaz eşi,  
Bir Türk Dünyaya bedeldir.  
Dik durur eğilmez başı,  
Bir Türk Dünyaya bedeldir.

**Çobanoğlu:**

Yolu Hak'tır, sözü gerçek,  
Alnındaki yazı gerçek,  
Eroğlu er özü gerçek,  
Bir Türk Dünyaya bedeldir.

**Taşhova:**

Hür doğmuştur hem hür yaşar,  
Cepheden cepheye koşar,  
Nice engelleri aşar,  
Bir Türk Dünyaya bedeldir.

**Çobanoğlu:**

Aşkla şevkle donanışı,  
Cihanın ayı güneşi,  
Tarihlerle birdir yaşı,  
Bir Türk Dünyaya bedeldir.

**Taşlıova:**

Cehalete kurmuş ağı,  
Aydınlatmış bunca çağı,  
şehit kanıdır toprağı,  
Bir Türk Dünyaya bedeldir.

**Çobanoğlu:**

Atatürk böyle buyurdu;  
İlimle donattı yurdu,  
şanla dünyaya duyurdu,  
Bir Türk Dünyaya bedeldir.

**Taşlıova:**

Vatan bir mukaddes çınar.  
Gönlümüz sevgi ile yanar.  
Çanakkale, Dumlupınar,  
Bir Türk Dünyaya bedeldir.

**Çobanoğlu:**

Aşkla söyler Çobanoğlu,  
Yolumuz Ata'nın yolu.  
İçimiz sevgiyle dolu,  
Bir Türk Dünyaya bedeldir.

**Taşhova:**

Atasına saygı duyan,  
Şeref, feda ediyor, bu can,  
Her güçlüğe, karşı koyan,  
Bir Türk Dünyaya bedeldir.

2

**Taşhova:**

Gördüğün insanı dertsiz zannetme,  
Herkesin içinde yarası vardır.  
Yüz yaşasan ölüm vardır unutma,  
Gelenin dünyada sırası vardır.

**Çobanoğlu:**

Düşünme kardeşim dünya malını,  
Daha bundan sonra neresi vardır?  
Umut kesilir mi Kadir Mevla'dan?  
Elbet bu yaranın çaresi vardır.

**Taşhova:**

Bir gün olur iyi kötü seçilir,  
Dünya tarla insan ekin biçilir.  
İman olsa sırat kolay geçilir,  
Derler ki üç yıllık arası vardır.

**Çobanoğlu:**

Kendisi yaratmış çok büyük plan,  
Gezmekle görmekle bitmez bu alan.  
Dünya malı için söyleme yalan,  
Bir de bu âlemin orası vardır.

**Taşhova:**

Şeref der ki kendin atma yüceden,  
Ömür gelir geçer gündüz geceden.  
Akıl bir terazi tartar inceden,  
Herkesin ayrı bir darası vardır.

**Çobanoğlu:**

Çobanoğlu der ki bu nasıl zardır?  
Geniştir bu dünya sanma ki dardır.  
Altın köşkün olsa sonun mezardır,  
İmanlı olanın çırası vardır.

**3****Taşhova:**

Sevdiğimin vatanını sorunca,  
Kuzey dedi, güney dedi, garp dedi.  
Arzulayıp peşi sıra varınca,  
Aşılmaz bu dağın yolu sarp dedi.

**Çobanoğlu:**

Gezer iken birisine rastladım,  
Çok güzelim, gözlerini kırp dedi.  
Ben ismini ceylan diye çağırdım,  
Turna dedi, kanadını çırp dedi.

**Taşhova:**

Dedi ki okunmaz aşkın kitabı,  
Gönlümde saklıdır onun hitabı,  
Dedi bana verir isen cevabı,  
Dille söyle ellerinde çarp dedi.

**Çobanoğlu:**

Bir yadigâr verdim ona nişane,  
Güzel meğer isem âşıkmiş bana,  
Ara sıra gezdik, geldi yan yana,  
Uzak durma ara sıra çarp dedi.

**Taşhova:**

şeref âşık olmuş sevmişti seni,  
Uğruna koymuştu canı, bedeni,  
Yıllar yılı süründürdün sen beni,  
Olsun bedduam darba darp dedi.

**Çobanoğlu:**

Çobanoğlu kuşlar kaldı yuvada,  
Koyunlar meleşir, çoban yaylada,  
Sevdiğimle kaldık biz bir arada,  
Bir ses geldi, olmaz öyle harp dedi.

**4****Taşhova:**

Allah dört unsurdan yaratmış bizi,  
İnsan cesedinde toz damla damla,  
Üstelik kırk boğum yapmış boğazı,  
Söylediğin sözü süz damla damla.

**Çobanoğlu:**

Ben öyle bir sırrı hikmet gördüm ki,  
Döküyor yaşları göz damla damla,  
Akıl ermez bu kudretin işine,  
Çıkar damağından söz damla damla.

**Taşhova:**

Âlimlerin sözü değil boşuna,  
Dünyada her şeyi ara başına,  
Bir cemal gösterdi cevher taşına,  
Dedi ki dünyadasız damla damla.

**Çobanoğlu:**

Evvelâ kulak ver çıkan kelâma,  
Bütün bu âlemler durdu selâma,  
Mevlâm emreyledi nuru kelâma,  
Dedi bu emri sen yaz damla damla.

**Taşhova:**

Şeref arzusunu Hakk'a yetirir,  
Gönül sarayında sevgi oturur,  
İnsanlar ateşi kendi götürür,  
Yoktur cehennemde köz damla damla.

**Çobanoğlu:**

Çobanoğlu der ki ne imiş âhım,  
Bunu emretmiştir bil ki Allah'ım,  
Evvelâ halk oldu seti ervahım,  
Dedi ki dünyayı gez damla damla.

**5****Taşhova:**

İnsanoğlu hazinedir,  
Aramakla bulunur mu?  
Her gönül bir manadır,  
Onun içi bilinir mi?



**Çobanoğlu:**

Ora öyle gizli yoldur,  
Gidip geri gelinir mi?  
İman bir elmaya benzer,  
O ikiye bölünür mü?

**Taşhova:**

Müddetin olduğu zaman,  
Hesaplar olduğu zaman,  
Azrail geldiği zaman,  
Bu dünyada kalınır mı?

**Çobanoğlu:**

Çalışana Mevlam yârdır,  
Haznesinde her şey vardır,  
Sevda polattan da zordur,  
Her çiviyle delinir mi?

**Taşhova:**

Şeref der gönül sızısı,  
Bunu anlamaz bazısı,  
Kudretin alın yazısı,  
Çalışmayla silinir mi?

**Çobanoğlu:**

Çobanoğlu'nun aşkıdır,  
İçinde kudret meşkidir,  
Cennet Mevla'nın köşküdür,  
Para ile alınır mı?

**Çobanoğlu:**

Eğer tabip isen gel eyle derman,  
 Gönül yarasını sar zamanında!  
 İnsana dünyada nefistir düşman,  
 Elinden gelirse kır zamanında!

**Taşhova:**

Uzak yerde hoş muhabbet olur mu?  
 Dostun ahvâlini sor zamanında.  
 Sevdanın sitemi öldürür canı,  
 Aşkın mızrabını vur zamanında!

**Çobanoğlu:**

Kimin atlı gördüm kimin piyade,  
 Herkesin derdi var benden ziyade!  
 Eğer hâkim isen gel al ifade!  
 Haklıyı haksızı gör zamanında!

**Taşhova:**

Evvelden olur mu buna nihayet?  
 Kalbinde var ise sadık metanet,  
 Doğru kişi eyler ise muhabbet,  
 Hakiki sözleri der zamanında!

**Çobanoğlu:**

Doğru bir kula olmaz hıyanet,  
 Hakk'ı Hak edici yaratan Kudret,  
 Eğer ki bir kuldan alsan emanet,  
 Gel saklama onu ver zamanında!

**Taşhova:**

Şeref der dünyada alışverişler,  
Sadık dostlar ile buluş demişler,  
Ezelden söz var ki çalış demişler,  
Yiğit evde kalmaz kâr zamanında!

**Çobanoğlu:**

Çobanoğlu gönülün arzusudur,  
Tuttuğumuz bu yol Hakk'ın izidir,  
Söylenmişti bu bir baba sözüdür,  
Her yerde bir bana kur zamanında!

7

**Çobanoğlu:**

Dinle bu sözümü Âşık Şeref'im!  
Hak var iken başka sırra bağlama!  
Biraz seni meydanımda gözlerim,  
Sakın sermayeni çara bağlama!

**Taşhova:**

Kendin buyurdun ki dergâh yüzün,  
O var iken başka yâre bağlama!  
Tenhada kardeşim meydanda hasım,  
Bundan özge bir ikrara bağlama!

**Çobanoğlu:**

Çalış ki varasın Hakk'ın izine,  
Sabır etmelisin cengin azına,  
Kulak ver âşıkın çıkan sözüne,  
Kendin atıp her pazara bağlama!

**Taşhova:**

Ben de bağlamışım ona gümanı,  
Çünkü o yaratmış cümle insanı,  
Ta ezelden kızıl gülün düşmanı,  
Bülbülü bırakıp hâra bağlama!

**Çobanoğlu:**

Bu gece anlayım bari huyunu,  
Söz ile ölçeyim senin boyunu,  
Bundan sonra tutacağım toyunu,  
Fikrin açıp zehr-i mara bağlama!

**Taşhova:**

Adem'den gelmişiz baksan hepimiz,  
Boyumuz bir fakat ayrı fikrimiz,  
Böyle yapılmıştır bizim yapımız,  
Beni Mansur gibi dara bağlama!

**Çobanoğlu:**

Çobanoğlu olsan dünyada engin,  
Maddiyattan fakir gönülden zengin,  
Ne çabuk karşımda kaçıyor rengin,  
Fikrin atıp beh pazara bağlama!

**Taşhova:**

Şeref der ki ta ezelden bilirim,  
Hüdam gül der ise ben de gülerim,  
İz açarsan peşin sıra gelirim,  
Ondan başka nakış para bağlama!

## 8

### **Taşhova:**

Ay ve yıldız gökyüzünde görünür,  
Neden suyu koymuş yerin altına?  
Mevla'nın sırrıdır kimin emridir?  
Kim gösterir rüzigârın altına?

### **Çobanoğlu:**

Bir taşa ki nazar kıldı Yaradan,  
Sular coş vermiştir yerin altında.  
Emreden Mikail, memuru odur,  
Hiç kimse kalmaz rüzgârın altına.

### **Taşhova:**

Terazici ince tartar darada,  
Eflatun'un gönlü ilaç yarada,  
Ne zaman toplanır, yeri nerede?  
İsrafil çaldığı Sur'un altında.

### **Çobanoğlu:**

Kimi al giyinmiş, kimi karada,  
Dünya bir nöbettir insan sırada,  
Bütün evrak toplanacak orada,  
İsrafil memurdur Sur'un altında.

### **Taşhova:**

Şeref der ki her şeye Yaradan kadir,  
Gökyüzünde vardır Mah ile Bedir,  
Altı damla ama ikisi nedir?  
Ne hikmet var terin altında?

**Çobanoğlu:**

Çobanoğlu bunu bilene bildir,  
İster isen ağlat istersen güldür,  
Birisi pirinçtir, birisi güldür,  
Resul'den damlamış terin altında.

**9**

**Taşhova:**

Aldanma cihana olma divane!  
Fani dünyada bir insana kalmadı.  
Sevr-i İskender'e, Rüstem'e Zal'a,  
Ali gibi aç aslana kalmadı.

**Çobanoğlu:**

Hani ya gördüğün eski adamlar?  
Hepsi gitti bir nişane kalmadı.  
Kimisi gecedir, kimisi serasa,  
Hamza gibi pehlivana kalmadı.

**Taşhova:**

Dört elle tutmuşsun dünya malını,  
Biraz da düşünsen Hak kitabını,  
Küçük o gösterir büyük yolunu,  
Akıldan dost bir zamana kalmadı.

**Çobanoğlu:**

Ehil Müslümanlar Mevla'ya bağlı,  
Kimisi sefalı kimisi dağlı,  
Mekânı peygamber, yolu nur dolu,  
Mühre sahip Süleyman'a kalmadı.

**Taşhova:**

Sefil Şeref düştü bu ah u zara,  
İtibar eyleme devlete vara,  
Sızıldı bedenden çekildi dara,  
Cesette mülk olan cana kalmadı.

**Çobanoğlu:**

Çobanoğlu bir basana ahtına,  
Yakup'un evladı dön bak bahtına,  
Mısır'da şah oldu çıktı tahtına,  
Güzellik de o Kenan'a kalmadı.

**10****Çobanoğlu:**

İkimiz de dertli dedik,  
Sen yaralı, ben yaralı.  
Gel gidek tabip yanına,  
Sen yaralı, ben yaralı.

**Taşhova:**

Yıllar boyu aynı halde,  
Sen yaralı, ben yaralı.  
Nasibimiz gurbet elde,  
Sen yaralı, ben yaralı.

**Çobanoğlu:**

Bu tarlaya tohum ekdim,  
Sen de durmadan ah çektin,  
Ben de bak boynumu büktüm,  
Sen yaralı, ben yaralı.

**Taşhova:**

Üç aydır kara bağladın,  
Gözlerinden yaş çağladın,  
Sen söyledin, ben ağladım,  
Sen yaralı, ben yaralı.

**Çobanoğlu:**

Çobanoğlu oldu posta,  
Derdim diyem bu hususta,  
Sen gamlısın ben de hasta,  
Sen yaralı, ben yaralı.

**Taşhova:**

Şeref'in günü telaşlı,  
Sinesi hasret ateşli,  
Senin gözün benden yaşlı,  
Sen yaralı, ben yaralı.

**11****Çobanoğlu:**

Gönülün bağında bir bâr besledim,  
Sana göndermişim gül yârim yârim.  
Ben de söylediğin derde düşmüşüm,  
Gel de bu üstüme gül yârim yârim.

**Taşhova:**

Siyah saçta beyaz teller açıldı,  
Baktım ki döküldü tel yârim yârim.  
Ben de söylediğin derde düşmüşüm,  
Gel de bu üstüme gül yârim yârim.



**Çobanoğlu:**

Feryad edip bu sinemi dağlama,  
El al giydi sen karalar bağlama.  
Bu dünyada gece gündüz ağlama,  
Biraz da yüzüme gül yârim yârim.

**Taşhova:**

Dünyamız hancıdır, insan da yolcu,  
Çalış bu dünyada olma yabancı.  
Sabah yeli olsun sana haberci,  
Sesinle göndersen tel yârim yârim.

**Çobanoğlu:**

Bu derdimi âlem bildikten sonra,  
Düşmanım üstüme güldükten sonra,  
Dertli Çobanoğlu öldükten sonra,  
Getir mezarıma gül yârim yârim.

**Taşhova:**

Şeref der ki hasret kaldım amandır,  
Yollar yokuş yüce dağlar dumandır,  
Ateşinden içim inler, kemandır,  
Sevdanla seslenir tel yârim yârim.

**12****Taşhova:**

Yeni filiz veren fidan gibiydim,  
Eğdi dal eyledi gurbet akşamı.  
Hasretlik ateşi yaktı sinemi,  
Beni kül eyledi gurbet akşamı.

**Çobanoğlu:**

Bülbül gibi vallah durmaz öterdim,  
Şimdi lal eyledi gurbet akşamı.  
Ben kendi elimde Şah'tım Sultan'dım,  
Ele kul eyledi gurbet akşamı.

**Taşlıova:**

Asla bitirmedi telaşlarımı,  
Tersine götürdü her işlerimi,  
Daha bitirmedi gözyaşlarımı,  
Önce bal eyledi gurbet akşamı.

**Çobanoğlu:**

Bu mudur dünyada benim imkânım?  
Anladım ki daha yoktur dermanım,  
Aslan gibi olan bu şirin canım,  
İnce tel eyledi gurbet akşamı.

**Taşlıova:**

Şeref der, kimlere deyim derdimi?  
Kara talih bırakmadı ardımı,  
Terk eyledim, vatanımı yurdumu,  
Özge hâl eyledi gurbet akşamı.

**Çobanoğlu:**

Çobanoğlu bilinmeyen çağ idim,  
Erimez tükenmez yüksek dağ idim,  
Fidan idim bahçe idim bağ idim,  
Şimdi çöl eyledi gurbet akşamı.

**Taşlıova:**

Atatürk kurtardı düşmandan yurdu  
Yöntem yenilendi, yol yenilendi.  
Türk milleti için devlet kurdu  
Gövde yenilendi, kol yenilendi.

**Çobanoğlu:**

Vatan bahçesine oldu bahçıvan,  
Ağaç yenilendi, dal yenilendi.  
Atatürk sedası aldı her yanı,  
Bülbül yenilendi, gül yenilendi.

**Taşlıova:**

Vatan bahçeleri çiçeklidir yaz,  
Çiçek bahçesinde salınarak gez,  
Atam dedi: "Türkçe oku Türkçe yaz!"  
Ağız yenilendi, gül yenilendi.

**Çobanoğlu:**

Aslı âşık olan doğruyu görür,  
O aziz vücudu sanmayın çürür,  
Otuz sekiz, bin dokuz yüz seksen bir,  
Sene yenilendi, yıl yenilendi.

**Taşlıova:**

Şapkayı giydirdi, takke derlerdi,  
Okunan yerlere tekke derlerdi,  
Eskiden adına şukka derlerdi,  
Mektup yenilendi, pul yenilendi.

**Çobanoğlu:**

Türk evladı yükselmiştir şan ile,  
Vatan için çarpışmışız can ile,  
Şehitlerin akıttığı kan ile,  
Bayrak yenilendi, al yenilendi.

**Taşhova:**

Daha nice yıllar örnektir izi,  
Bu mutlu günlere getirdi bizi,  
İstiklal istikbal diyordu sözü,  
Türklük de var olan hâl yenilendi.

**Çobanoğlu:**

Ömür bir gün gelir, bulur nihayet,  
Varlığı tespittir ilm-i muhabbet,  
Atamız bizlere verdi hürriyet,  
Vatan yenilendi, il yenilendi.

**Taşhova:**

Güzel neyse, iyi neyse buyurdu,  
Yücelmeyi milletine duyurdu,  
Halkına en güzel sanatı verdi,  
Şeref der; sazımda tel yenilendi.

**Çobanoğlu:**

Çobanoğlu der ki hakikat ayan,  
Bu mülkün temeli Hak'tır Yaradan,  
İnsan bir arıdır, dünya da kovan,  
Çiçek yenilendi, bal yenilendi.

**Âşık Şeref TAŞLIOVA – Âşık Rüstem ALYANSOĞLU – Âşık Hikmet Arifi  
ATAMAN**

**Taşhova:**

Vatan için kükreyen bir aslandı,  
Zafer plânını çizen Atatürk.  
Gençliğine, hitap etti seslendi,  
Her gerçeği candan sezen Atatürk.

**Alyansoğlu:**

Bütün bir dünyaya olmuştu örnek,  
Kötü niyetleri ezen Atatürk,  
Mızraktan kaşları, çelikten bilek,  
Bütün cepheleri gezen Atatürk.

**Ataman:**

İlkin okulumda başöğretmenim,  
Tahtaya Türkçe'yi yazan Atatürk.  
İlimde kültürde rehberim benim,  
Her şeyi inceden süzen Atatürk.

**Taşhova:**

Bizi hasta diye tanıyanların,  
Güçlüyüz önünde bugün ve yarın.  
Yurduma göz diken pis düşmanların,  
Kökünü kürüyüp, kazan Atatürk.

**Alyansoğlu:**

Atam sen yüceltin medeniyeti,  
Daima izinde bu Türk milleti,  
Bizim için kurdun cumhuriyeti.  
Ne büyük, ne güzel düzen Atatürk.

**Ataman:**

Dün de yarın da bugün de öndersin,  
Sanatta, ilimde, fende öndersin,  
Sen yücesin, her bir yönde öndersin,  
Fikir deryasında yüzen Atatürk.

**Taşhova:**

Dudağında en hoş, en tatlı sözler,  
Bu yolda milletin emrini gözler.  
Şeref der; nöbette mermidir gözler,  
İzindedir, nice ozan Atatürk.

**Alyansoğlu:**

Alyansoğlu der ki; en gerçek yorum,  
Seninle bu millet vardır, diyorum.  
Sanat, kültür ve teknik istiyorum,  
Cehaleti kökten bozan Atatürk.

**Ataman:**

Milletimi bu günlere getiren,  
Hikmet Arif, kalbimdedir hatıran,  
Adaleti temeline yetiren,  
Tarihimi baştan yazan Atatürk.

**Âşık Şeref TAŞLIOVA – Âşık Günay YILDIZ – Âşık TANRIKULU**

**1**

**Taşhova:**

Gerçek tabip yaralara derde derman gösterir,  
Âlim olan ilmi çözer her bir imkân gösterir,  
Bu dünyada sen gezersin behey divane gönül,  
Ne olacağın bellisiz onu zaman gösterir.

**Günay Yıldız:**

Bülbül gezer bahçeleri gülü Gülşen gösterir,  
Yüce dağı seyrelesen başı duman gösterir,  
Dünya devri daim geçer her günün sabahı var,  
Geceleri gökte yıldız sabahı tan gösterir.

**Tanrıkulu:**

Ulaşmadım nazlı yâre hâlim yaman gösterir,  
Bulunmazı bilinmezi yolda kervan gösterir,  
Deli gönül coşan umman çöllerin sevdasında,  
Baharlara hasret gönül onu viran gösterir.

**Taşhova:**

Herkesin bir arzusu var yetişmektir bir yere,  
Tatlı söz ilaçtan güzel odur gönüle çare,  
Herkes ister çıkmak için bu güreşte mindere,  
Bu kismetin kıymetini baş pehlivan gösterir.

**Günay Yıldız:**

Âşıklar gurbet dolanır elbet gözü yaş olur,  
Kaderiyle çilelidir günde bin telaş olur,  
İnsanın yüzüne bakıp değer versen boş olur,  
Karakteri doğru insan gerçek vicdan gösterir.

**Tanrıkulu:**

Âşıkların hayalleri gecenin sabahı var,  
Sevdaların hasretleri gönüllerin şahı var,  
Zalimlerin zulmü varsa, mazlumların ahı var,  
Namerdi kötü benliği yiğidi şan gösterir.

**Taşhova:**

Şeref der ki bu dünyada sağlam bir temel lazım,  
İnsanlarda akıl ile fikirli kemal lazım,  
Boş gidilmez o dünyaya insana amel lazım,  
Sana orda gerçek yolu sağlam iman gösterir.

**Günay Yıldız:**

Bülbülün ötmesi için baharla yaz olmalı,  
Muhabbeti eylemeye bir imtiyaz olmalı,  
Günay Yıldız ozanlarda gerçek bir söz olmalı,  
Elbet yanan bir ocakta tüter duman gösterir.

**Tanrıkulu:**

Söz bilmez cahil içinde sergileme lafları,  
Sergilenen laflar değil insanın zaafı,  
Tanrıkulu mürşit dersen ara bul sarrafları,  
Bir bakarsın gerçek sırrı bir gariban gösterir.

2

**Taşhova:**

Gönül dedikleri bir bağa benzer,  
İçerisi çiçek gül tane tane,  
Ben derdim söyleyem aman efendim,  
Yaz da kaleminle al tane tane.

**Günay Yıldız:**

Ben derdim dedim de sen de yazdınsa,  
Eğer beğenmezsen sil tane tane,  
Ozan isen telli sazın elinde,  
Oynat mızrabımı çal tane tane.



**Tanrıkulu:**

Ağaran saçlarım gerçeği ara,  
Durmadan geçiyor yıl tane tane,  
Dağlar yol vermiyor ulaşam yâre,  
Yaşları yutuyor çöl tane tane.

**Taşhova:**

Gözümden yaşımı süzdüm bitmedi,  
Gönül eleğinden çözdüm bitmedi,  
Otuz beş yıl gurbet gezdim bitmedi,  
Derdimi anlatsın dil tane tane.

**Günay Yıldız:**

Kervan yüce dağı aşır gidiyor,  
Yolcu da bu işe şaşır gidiyor,  
Her gün bir yaprağı düşüp gidiyor,  
Ömür ağacında dal tane tane.

**Tanrıkulu:**

Âşık divanında mana seçerim,  
Namert meclisini görsem kaçırım,  
Arif bulsam gerçek sırrım açarım,  
Dökem dertlerimi bil tane tane.

**Taşhova:**

Şeref der yazılan gelirmiş başa,  
Derdimi anlattım dağ ile taşa,  
Yıllardır emeğim hep gitti boşa,  
İstersen saçımı yol tane tane.

**Günay Yıldız:**

Boş geçirdim gençliğimi yaşımı,  
Günay Yıldız çilelettin başımı,  
Ömür ipliğine sabır taşını,  
Bıraksana dizsin el tane tane.

**Tanrıkulu:**

Hakikat ilminde öz sizde gördüm,  
Âşıklar sırrında göz sizde gördüm,  
Tanrıkulu diyen söz sizde gördüm,  
Akar gözlerimden sel tane tane.

**3****Taşhova:**

Çok güzel söyledin sen Tanrıkulu,  
Yirminci yüzyılda söz fayda etmez,  
Yeni moda çıktı yeni düzen var,  
Gerçeği göreceğ göz fayda etmez.

**Günay Yıldız:**

Caz müziği çıktı beyin yıkandı,  
Davul fayda etmez saz fayda etmez,  
İnsanlara değer veren az dostum,  
Eğri fayda etmez düz fayda etmez.

**Tanrıkulu:**

Gönülden kör olup hak bilinmezse,  
Kulak fayda etmez göz fayda etmez,  
Açlık ibret olup tok bilinmezse,  
Nefsin arzusunu ez fayda etmez.

**Taşhova:**

Sözümden doğruyu alan olmasa,  
Eylenip yanımda kalan olmasa,  
Senin de derdini bilen olmasa,  
İstersen dünyayı gez fayda etmez.

**Günay Yıldız:**

Hayat denen şeyle girme savaşa,  
Beyhude kapılma hayale düşe,  
Çalış ki dünyada hayatın yaşa,  
Oğul fayda etmez kız fayda etmez.

**Tanrıkulu:**

Âşıklarla divan kurduk bu gece,  
Gerçeğin sırrını aç hece hece,  
Cahilin benliği bir kör bilmece,  
Aydınlığa çıkan iz fayda etmez.

**Taşhova:**

Şeref der ki gerçek âşık olmayan,  
Dert ortağı telli sazı çalmayan,  
Yediğinin kıymetini bilmeyen,  
Ekmek fayda etmez tuz fayda etmez,

**Günay Yıldız:**

Günay Yıldız dosta sazın çalmalı,  
Arayıp da bir mürşidi bulmalı,  
Hayat denklemini baştan bilmeli,  
Sonradan hesabı çöz fayda etmez.

**Tanrıkulu:**

Dert denklemini çözer akli zarifler,  
Gerçeğin sırrını açar tarifler,  
Gönülden şiiri söyler arifler,  
Tanrıkulu elle yaz fayda etmez.

**4****Taşhova:**

Sözüm nasihattır alan insana,  
Bu dünyanın her bir varrını insanda,  
Âdem'den Havva'dan nesli gelmiştir,  
Fakat bu toprağın sırrı insanda.

**Günay Yıldız:**

Çünkü kendi varlığından halk etmiş,  
Hakikatın el eseri insanda,  
Temelini kendi atmış Yaradan,  
Muhabbetin şaheseri insanda.

**Tanrıkulu:**

Gündüzden sır alır geceden ibret,  
Zamanların gizli yeri insanda,  
İlimden renk alır gerçek marifet,  
Sevgi anahtarı arı insanda.

**Taşhova:**

İnsanın ilk doğru dili olmalı,  
Geceleri giden yolu olmalı,  
İlim hazinesiyle dolu olmalı,  
Bir şey beklenir mi yarı insanda.

**Günay Yıldız:**

Çok neşeli olur gençliğin çağı,  
Açılır çiçeği açılır bağı,  
Kemaline erir ihtiyar çağı,  
Bir hoş olur gençlik barı insanda.

**Tanrıkulu:**

Hakikat izinde dağları yara,  
Mevlana közünde ulaş o yâre,  
Yunus'un özünde gerçeği ara,  
Gönüller yurdunun piri insanda.

**Taşhova:**

Şeref der ki bu dünyanın işidir,  
Adam var ki tamam elmas taşdır,  
Adam var ki her bir sözde kişidir,  
İşte hüner olur duru insanda.

**Günay Yıldız:**

Günay Yıldız olsun yürek insanda,  
Ne iz açacaktır sinek insanda,  
Ne marifet vardır döneke insanda,  
Cevher var sözünün eri insanda.

**Tanrıkulu:**

Eğer gerçek isen güzellikler sat,  
İrfan'ın ilimine hakikatı kat,  
Nice cevherler var nice alâmet,  
Hakikatın gören varrı insanda.

**Âşık Şeref TAŞLIOVA – Yaşar REYHANI – Rüstem ALYANSOĞLU –  
Âşık Murat ÇOBANOĞLU**

**Taşhova:**

Bu yıl doğumunun yüzüncü yılı,  
Dünya böyle bilsin izindeyiz biz.  
Gönlümüz gururla sevinçle dolu,  
Hep ruhlar şad olsun izindeyiz biz.

**Reyhani:**

Gönlümde gamım var ağzımda sözüm,  
Atam ne güzelsin izindeyiz biz.  
Söz verdik bu söze bağlıdır özüm,  
Ne olursa olsun izindeyiz biz.

**Alyansoğlu:**

Kurtardığın vatan bize armağan,  
Ebediyen kalsın, izindeyiz biz.  
Yaptığın her işten sevgili Atam,  
Neslin örnek alsın izindeyiz biz.

**Çobanoğlu:**

Mustafa Kemal'den kaldı yadigâr,  
Şaşırınlar gelsin, izindeyiz biz,  
Bizden selam olsun Türk milletine,  
Ağlayanlar gülsün, izindeyiz biz.

**Taşhova:**

Türk âşığı, türkü söyler dilinden  
Perdesinden, mızrabından, telinden.  
Dünya var oldukça senin yolundan,  
Herkes hisse alsın, izindeyiz biz.

**Reyhani:**

Tarihlere hür yazıldı adımız,  
Böyle okutuldu hatramız.  
Zafer içinde abidesin Atamız,  
Bükülmez bir kolsun izindegiz biz.

**Alyansoğlu:**

Bütün kötülüğe verdin nihayet,  
Akdeniz'e doğru yaptın işaret  
Vatanı gençlere ettin emanet,  
Kulaklarda kalsın izindegiz biz.

**Çobanoğlu:**

Küçükten büyüğe, herkes de söyler  
Bu kervan gidecek, düşmanlar neyle?  
Cepheden cepheye kahraman erler.  
Kılıcını çalsın izindegiz biz.

**Taşhova:**

Şeref der; Türklüğün gözü Atatürk,  
Ağzında, dilinde, sözü Atatürk.  
Ey devlet adamı, Gazi Atatürk,  
Mustafa Kemal'sin izindegiz biz.

**Reyhani:**

Reyhani der; yaşa Atam çok yaşa,  
Yurdu sevdin öyle girdin savaşa.  
Huduttan hududa, yurt baştan başa,  
Sevgin ile dolsun izindegiz biz.

**Alyansoğlu:**

Alyansoğlu sazla yapıyor sanat,  
Çünkü, sanatçıya sen gerdin kanat.  
Anıtkabirinde yatasın rahat,  
Sana rahmet olsun izindeyiz biz.

**Çobanoğlu:**

Vatan baştan başa yolda Atatürk,  
Bir nağmesin esen yelde Atatürk,  
Çobanoğlu çalar telde Atatürk,  
Tükenmez Kemal'sin, izindeyiz biz.

**Âşık Murat ÇOBANOĞLU – Rüstem ALYANSOĞLU – Yaşar REYHANİ -  
Âşık Şeref TAŞLIOVA – Gül Ahmet (YİĞİT) – İlhami DEMİR**

**Çobanoğlu:**

Atamız da böyle diyor,  
Ey Türk, öğün, çalış, güven!  
Bayrağın nişandır sana,  
Ey Türk, öğün, çalış, güven!

**Alyansoğlu:**

Çalışanlar dağlar yarar,  
Ey Türk, öğün, çalış, güven!  
Kendi yarasını sarar,  
Ey Türk, öğün, çalış, güven!

**Reyhani:**

Bayrağımızda bülbül ötsün,  
Ey Türk, öğün, çalış, güven!  
Fabrika bacası tütsün,  
Ey Türk, öğün, çalış, güven!



**Taşlıova:**

Çalışmak her şeyde baştır,  
Ey Türk, öğün, çalış, güven!  
Durma gece gündüz koştur,  
Ey Türk, öğün, çalış, güven!

**Gül Ahmet:**

Boş duranı Allah sevmez,  
Ey Türk, öğün, çalış, güven!  
Bu vatan öz malın senin,  
Ey Türk, öğün, çalış, güven!

**İlhami:**

Gece gündüz işinde ol,  
Ey Türk, öğün, çalış, güven!  
Mutluluğun peşinde ol,  
Ey Türk, öğün, çalış, güven!

**Çobanoğlu:**

Boşuna yolun uzatma,  
Kendini yokluğa atma,  
N'olur gece gündüz yatma,  
Ey Türk, öğün, çalış, güven!

**Alyansoğlu:**

Sende fikir, sende gayret,  
Sana demedi ki gel yat,  
Ecnebiye mal ihraç et,  
Ey Türk, öğün, çalış, güven!

**Reyhani:**

Yıldızlara yol açalım,  
Bulutlardan su içelim,  
Merih'ten öte geçelim,  
Ey Türk, öğren, çalış, güven!

**Taşhova:**

Çalış ki huzurla yaşa,  
Emek hiç gider mi boşa?  
Bu vatanda baştan başa,  
Ey Türk, öğren, çalış, güven!

**Gül Ahmet:**

Senin tek yardımcın Hak'tır,  
Ecdadın dünyada tektir,  
Dünyada bir eşin yoktur,  
Ey Türk, öğren, çalış, güven!

**İlhami:**

Tarihlerde hür çağın var,  
Ölsen kefen bayrağın var,  
Bereketli toprağın var,  
Ey Türk, öğren, çalış, güven!

**Çobanoğlu:**

Çobanoğlu derdini aç,  
Çalışmak yaraya ilaç,  
Çalış olma ele muhtaç,  
Ey Türk, öğren, çalış, güven!

**Alyansoğlu:**

Alyansoğlu eyle hesap,  
Ay, Merih'ten bir hisse kap,  
Kendi uğağını sen yap,  
Ey Türk, oğn, ęalıř, güven!

**Reyhani:**

Reyhani emretti Atan,  
Ęalıřmakla mutlu vatan,  
Senden rnek alsın cihan,  
Ey Türk, oğn, ęalıř, güven!

**Taşhova:**

şeref der örnek cihana,  
Ęalıřalım bu vatana,  
Ne mutlu Türküm diyene,  
Ey Türk, oğn, ęalıř, güven!

**Gl Ahmet:**

Gül Ahmet Atan Kemal'dir,  
Cumhuriyet z temeldir,  
"Bir Türk dünyaya bedeldir",  
Ey Türk, oğn, ęalıř, güven!

**İlhami:**

İlhami der, kurbandır can,  
Bize kr eylemez düşman,  
Her şeyden azizdir vatan,  
Ey Türk, oğn, ęalıř, güven!

## 1.4. HİKÂYELERİ

### BAĞDAT İLE HÂFİZ'İN HİKÂYESİ

Vakti zamanında etrafı yüksek surlarla örölü bir saray varmış; yaz kış, gelen giden misafirlerle aşar taşarmış. Kalaça denilen bu köyde Reşit Ağa isminde bir bey oturmuş. Bunlar sülaleden ağa, aşları kaynar ocakları sönmezmiş. Köy ve çevre halkı Reşit Ağadan öylesine memnun ki her gelene kapısı açık, eli açık, yüzü güleç ağanın kendinden ayrı altı kardeşi daha varmış. Bunlara yedi kardeş diye de lakap takmışlar. Ünleri şanları Çıldır elinde ve her yerde söylenir olmuş.

Kapısında koyun ve sığır sürüleri çobanları, hizmetkârları, ineni bineni, geleni gideni; sürüsü, su bulandırır kırk ineği sağıma gelirmiş. Reşit Ağa'nın diğer kardeşleri pek işine karışmaz, onuna olmazmış ama kendinden bir küçük olan kardeşi Tahir'i her gittiği yere, her oturduğu meclise mutlaka yanında götürürmüş. Küçük kardeşi Tahir, töre ve geleneğe göre ağasının önünde el bağlar, pençe divan dururmuş. Bunun bu hali sadece kendi evlerinde değil, çevrede her gittikleri yerde örnek olarak söylenirmiş.

Reşit Ağa'nın Senem Hanım adındaki karısı kendine uygun, özlü sözlü, kethüda becerikli bir kadınmış. Hep iyilik etmeyi düşünüp, köyün fakir fukarasına her zaman yardım elini uzatarak, büyük küçük herkesin sevgi ve hürmetini kazanmış.

Senem Hanım gelin olup Reşit Ağa'nın evine geldiği günden itibaren hep yedi oğul anası olmayı düşünmüş. “Ama elden ne gelir. Alın yazısı ne kul onu görecek.” Veren Allah ona tek bir kız vermiş. Komşular toplanmış kurbanlar kesilmiş, dualar ezanlar okunmuş. Bu sevinçle toplanan komşunun yaşlı ve köyün ebesi Fatma Nine kulağına dualar okuyarak göbeğini kesip kızın adını Bağdat koymuş. O günlerde Kalaça'da bayram, düğün var gibi açlar karnını doyurmuş, çıplaklar üstüne elbiseler giyinmiş. Bu sevinç Kalaça Ağası Reşit Ağa'nın bir kızı olduğu içindir.

Bir ara ağanın başına toplananlar sohbet esnasında ağaya teselli vermişler.

- Meraklanma ağam! Kızı veren Allah oğlu da verir.

Bu hali gören akliselim, oturaklı ağırbaşlı Reşit Ağa gülerek, elindeki tütününü gümüş ağızlığına takıp derin bir nefes aldıktan sonra yanındakilere dönerek:

Kaderde ne varsa başa o gelir. Evladın oğlu da bir kızı da birdir, Allah kısmetini bol yüzünü ağ eylesin. dedi.

Bunu gören herkes memnun olarak oradan ayrıldı. Evinde, konağında geleni gideni ağırlayan Reşit Ağa, bu haline şükredip kızının adını Bağdat koyduklarına sevindi. Ve bir atasözü ile, “Ana gibi yâr Bağdat gibi diyar bulunmaz” “Allah Bağdat kızımı Bağdat gibi güzel eylesin” dedi. Reşit Ağa Senem Hanım ve Bağdat burada dursun, ben size Alvız köyünde olup bitenden anlatayım.

Bir kalp şeklinde görüntüsü olan Çıldır gölünün doğusundaki kenar taşlarına dalgalar vurdukça sıçrayan sular, bir evin taş duvarını yalar, kirini yıkar durur. İşte bu ev Alvız köyünde orta hâlli, kendi yağı ile kavrulan "üçünden aşağı beşinden yukarı" bir geçimle yaşayan Mahmut adındaki bir adamın evi. Mahmut'un ağzından yaşmağı düşmeyen, bir kamçı boyunda erkek çocuk bile görse ayağına kalkan Tazegül adında bir karısı vardı. Bütün komşuları memnundu ondan. Herhangi bir komşusu yön dönderip Tazegül'ün üzerine geldiği zaman, evinde ve elinde var olan bir şeye yok demez gönül kırmaz biri. Herkesle iyi komşuluk yapan melek yüzlü bir kadındı. Mahmut ve karısından köy halkı büyük küçük herkes razı idi, yerdeki karıncayı bile incitmezlerdi.

Bunların üç evladı vardı; ikisi kız, bir oğlan. Kızların adı Temaşa ve Miyese, oğlanın adı Hâfız'dı. Hâfız dünyaya geldiği zaman köy halkı çok sevinmişti. Köy halkı, köyün geleneğine göre bir eve toplandılar ve çocuğa ad koydular. Bu yığnakta Mahmut'un oğluna herkes bir ağızdan Hâfız adını koymuşlardı. Akı ile ilmi yücelsin diye dualar etmişlerdi. Buna karşılık olacak ki Hâfız'ın babası ile anası oğullarına bel bağlamış, büyük hayaller ve gayretlerle onu büyütmeğe başlamışlardı. Akıldâne olan Hâfız, köyde herkesin sevdiği beğendiği bir delikanlı olmaya başlamıştı.

Hâfız köyde öylesine sevilirdi ki köy halkı onun başına yemin ederek; "Hâfız'ın başı için bu iş olmadı" demekteydi. Bu yemin de edildiği zaman herkes bu söz doğrudur diye inanırdı. O kadar sevimli bir yiğit olmuştu. Bir meclise gittiği zaman oturuşuna, kalkışına öylesine dikkat ederdi ki herkes bundan örnek alırdı.

Akşam olduğu zaman o devrin ışıktandırıcı lambası olarak, bezirden yapılmış fitilleri yağ içinde demir çıra denilen kaplarda yakarak aydınlatılırdı. Başlarına iki kız bir de oğullarını toplar tandır başında ve oda sedirinde zaman

zaman etrafta olanı biteni, tanıdıklarını, çevrenin ileri geleni, ağası beyi kimler ise onlardan bahsederlerdi. Bunları anlatınca sofrada kızlar ve oğlan sessizce dinlerdi.

Bunların, bu hâli Alvız köyünde devam ededursun, ben size Kalaça'dan Reşit Ağa'nın kızı Bağdat Hanım'dan haber vereyim. Bağdat, ağa kızı tabii ki. Has kumaşlara sarılarak, beşiği ninnilerle sallanarak büyümeğe başladı. Aradan günler, aylar, yıllar geçti. Dili, eli, teli açıldı. Tatlı tatlı konuşurken bunun hâlini gören babası Reşit Ağa: "Yarabbi! Sana şükürler olsun, bana bir kız verdin, yedi oğula bedel." diyerek, Bağdat kızı en iyi okutan hocanın yanına dersler almaya gönderdi. Bu da kızını dört başı mamur bir şekilde yetiştirmek için varını yoğunu Bağdat için harcıyordu. Kalaça' da her gören "bin maşallah" diyerek Bağdat Hanım'ı parmakla gösteriyorlardı. "Geldi Bağdat Hanım, gitti Bağdat Hanım" diyerek, her akşam her evde onun adı, şanı, terbiyesi, güzelliği söyleniyordu.

Kalaça'da yaşayan yeni yetişmiş genç delikanlılar Bağdat Hanım'ın gelip geçtiği yolda, Bağdat Hanım'ı görmek için can atıyorlardı. Onun babasının korkusundan pek kimseye açamıyorlardı duygu ve düşüncelerini. Bağdat Hanım uzun boylu, ince belli, tatlı dilli, turna boyunlu, melek yüzlü, kamyş parmaklı bir kız olmaya devam etsin, gelelim Alvız köyünde olandan bitenden haber verelim.

Mahmut ve Tazegül'ün büyük kızları tamamen büyümüş ve sağdan soldan, elçiler gelmeye başlamıştı. Bin naz ile büyütülen kızları Temaşa'yı elbette gönüllü olduğu yiğide vereceklerdi. Bu hâl ile Alvız köyünden Yusuf Ağa'nın oğlu Yahya için, istemeye gelinecekti. İstemeye gelmeden önce, Mahmut ve karısı Tazegül'e Mahmut'un hısım akrabasına haber gönderildi. Bunlar razı oldular. Bir perşembe akşamı köyün yaşlısı, kocası, hacısı, hocası toplanarak Mahmut'un evine elçi olarak geldiler.

Gelen misafirleri yolda karşılayan Mahmut ve yakınları, misafirlere "buyur" ederek bunları odanın sedirinde oturtmak için yer gösterdiler. Gelen misafirler gülerken şakalaşarak yerlerine oturdular. Az sonra da Mahmut ve akrabaları misafirlere "hoş geldiniz" dediler.

Çaylar, kahveler, tütünler içilmeye başlarken yemekler hazır oldu, yemek yenildi. Geleneğe göre bütün icaplar yerini almıştı. Bu arada en yaşlı birisi dile gelerek Mahmut'a döndü, konuşmaya başladı:

- Ey komşu hiç demiyorsun neye geldiniz. Gerçi biz Alvız köyündeki komşularla kışın yaza kadar her akşam birimizin evinde oturur, yer içer sohbet eder, çalar çağırır oynar güler, vaktimizi böyle hoş geçiririz. Ama buraya gelişimizde mutlaka bir isteğimiz, arzumuz olmalı ki bu kadar çol çocuk, kadınlı erkekli gelmişiz. Kadınlar içeri de kadın odasında, erkekler erkek odasında. Herkes yedi içti Allah haneni bozmasın, dedi.

Bu sözleri dinleyen Mahmut:

- Kısa yoldan, misafire neye geldin denmez. Hoş sefa geldiniz, bir arzunuz varsa başım üste. dedi.

Bunu duyan adam:

- Biz, Allah'ın emri Peygamber'in sünneti ile senin kızın Temaşa'yı Yusuf komşumuzun oğlu Yahya'ya dilemeye geldik. dedi.

Bunu duyan Mahmut:

- Allah'ın emri varsa ben ona ne yapabilirim. Müsaade ederseniz ben ev tarafına gideyim, kız ve kızın anası bakalım ne diyorlar ona göre size cevap getireyim, dedi.

Bu sözler uygun bulundu, Mahmut az sonra geldi ve huzurda diz çökerek oturdu. Odada bulunan herkes, Mahmut'un ne diyeceğini sessizce bekliyordu. Mahmut bir sigara sardı, bir iki nefes çektikten sonra başını yukarı kaldırdı ve gelen misafirlere bakarak:

- Allah'ın emri ile Temaşa'yı Yusuf Ağa'nın oğlu Yahya'ya verdik. Allah her ikisini bir yastıkta kocaltsın. Kısmetleri bol, evlatları hayırlı olsun. dedi.

Bu sözleri duyanlar çok memnun oldular ve sevinç içinde yüzleri güldü. O zamanın töresine geleneğine göre başlıkları şişlikleri kesildi.

Oğlan babası Yusuf Ağa başını kaldırarak Mahmut'a seslendi:

- Ben elimdeki her şeyimi oğlum için feda ederim. Pek yakında Kalaça benim aileme akraba gelir, bu düğüne onu da davet edeceğim. Anlı şanlı, adlı bir düğün yapacağız.

Bunu duyan komşular ve Mahmut çok sevindi. Bir köşede ayakta bulunan Hafız, elini elinin üzerine koymuş dinliyordu. Bunun bu hâlini gören komşuları, elçi gelenler Hâfız'a dönerek:

- Allah hayırlı eylesin, sıra sana yaklaştı. Sen bizim köyümüzün göz nuru bir yiğitsin. Senin için yakın köyler ile birleşerek bir şenlik yapacağız. Allah o günleri gösterecek, dediler.

Bu durumu gören Hâfız, yüzünde terler baş gösterip yavaşça oradan ayrıldı. Gelen komşular çok memnun olmuştu, bu arada elçilikte ilk sözü alan yaşlı adam tekrar seslendi:

- Gelinimiz için boy görmesi yapacağız, dedi.

Gelin olacak kız Temaşa, yanında "gelin gösteren" iki gelinle birlikte ayaklık tarafta, ayak üstü, başı kırmızı örtü ile örtülü olarak üç kere temannah ederek gelenleri selamladı. Bundan sonra herkes geleneğe göre, geline bahşiş ve hediyeleri bir sini içine koydular. Gelin gösterenin armağan bahşişi ayrı olarak verildi. Gelin tekrar üç kere temannah ettikten sonra geri geri yürüyerek milletin huzurundan ayrıldı.

Bu işler de bittikten sonra herkes kalkarak kız babası ve oğlan babasına "Allah hayırlı uğurlu etsin" dedikten sonra, evlerine dağıldı. Böylelikle Mahmut'un kızı Temaşa ile Yusuf Ağa'nın oğlu Yahya nişanlanmış oldu. Bakalım, görelim bu iki gencin sonunu.

Alvız da olan bu nişan merasimi çok kısa zamanda çevreye yayıldı. Bunu Kalaça'da Reşit Ağa da duymuştu. Bir akşam üzeri karısı Senem Hanımla birlikte karşılıklı oturmuş sohbet ediyorlardı. Bu arada her gün dolup taşan misafir odasından gelen biri, Reşit Ağa'ya seslendi:

- Ağam! Bu akşam misafirlerimizin arasında karşı köyden gelenler var. Alvız köyünde dün akşam bir hayırlı iş yapmışlar, dedi.

Bu sözleri dinleyen Reşit Ağa:

- Söyle bakalım kimin kızı kimin oğluna nişanlanmış?

Bu arada haberi getiren adam konuştu:

- Ağam! Mahmut'un kızını Yusuf Ağa'nın oğlu Yahya'ya nişan etmişler.

Bunu duyan Reşit Ağa sevindi ve karısı Senem Hanım'a şaka ederek:

- Sen de hazırlan, yakında gelin görmeye gideriz. Yusuf senin dayın oğlu değil mi?

Bunu duyan Senem Hanım sevinerek:



- Allah'a şükürler olsun. Tabi benim dayım oğludur. Bizi niye aramadı acaba? diyerek Yusuf Ağa'ya sitem etti.

Reşit Ağa da:

- Hatun! Efkârlanma, önümüzde çok günler var, yakında bize de haber gelir, belki acele olmuştur, dedi.

Bunları duyan Bağdat Hanım; "Ah keşke babam ve anam izin verse, ben de oralara gitsem, görsem" diye içinden hayaller kuruyordu.

Anası başını geriye çevirdi baktı ki, kızı Bağdat arka tarafta duruyordu. Geri döndü seslendi:

- Ey benim yuvamın ışığı, evimin gülü ömrümün köprüsü, sen de inşallah bir gün böyle hayırlı ve şad günler görürsün, dedi.

Bu sözleri duyan Bağdat Hanım başını yere eğerek yavaşça odasına gitti.

Bağdat Hanım'ın bir kız arkadaşı vardı, adı Hatice. Onunla beraber oturur, kalkar derslerine, hocasına, suya gezmeye onunla giderdi. İkisi de aynı boyda, aynı huyda idiler. Hatice, geceleri Bağdat Hanım'ın yanında kalırdı. Babası ve anası buna izin vermişlerdi. Bu iki kız birbirinden ayrılmazlardı.

Bağdat Hanım, babasının ve anasının bu konuşmasını dinleyip odasına geldiğinde, Hatice kızla beraber oturarak konuştular. Hatice kız Bağdat Hanım'a seslendi:

- Ben de bugün evimize anamı ve babamı, kardaşlarımı görmek için gitmiştim, bizim evde de konuşuluyordu. Karşı köyde bir kız nişanlanmış.

Bunu gözünün önüne getiren Bağdat Hanım, gözlerini karşı köye dikerek gölün dalgaları arasında çok uzaktan gelen ince çıra ışıklarını görüyordu. İçinde bir duygu başlamıştı.

Bunlar, konuşmalarını bitirdikten sonra uyumaya başladılar. Reşit Ağa'nın misafirhanesindeki konaklardan giden gitti, kalan kaldı. Reşit Ağa da yatmak için odasına çekildi.

Sabah olmuştu, herkes yatağından kalkmış köylü işinde; evlerde yemekler pişiyor, gelenler gidenler var. Bu arada Yusuf Ağa, Alvız köyünden kalkarak atına bindi, doğruca gölün etrafını dolanarak Kalaça'ya, geldi. Bunu görenler, tanıyanlar yolda karşılayıp doğruca Reşit Ağa'nın hanesine götürdüler. Kapıda

atını tuttular, attan aşağı indi. O arada Reşit Ağa, kapının önündeki binek taşı üstünde oturuyordu. Selam verdi, Yusuf Ağa:

- Aleykümselam, diyerek selamını aldı.

Reşit Ağa ayağa kalkarak buna doğru yaklaştı, elinden tutup merhaba dedikten sonra:

- Buyur Yusuf Ağa, içeri konak odamıza gidelim, dedi.

Reşit Ağa önde Yusuf Ağa arkada içeri girdiler. Ağa'nın dayalı döşeli ve hiç misafiri eksik olmayan odasının baş sedirinde yer gösterildi. Yusuf ağa bağdaş kurarak oturdu, yanına, Reşit Ağa geldi. Tekrar, "hoş geldin" dedi. Bunu duyan Yusuf Ağa'nın yakın akrabası, Reşit Ağa'nın karısı Senem Hanım geldi. Güler yüzle şaka ederek:

- Sana küstüm ama bunun hakkını sonra alacağım. Oğlun Yahya'yı nişanlamışsın, Allah hayırlı uğurlu eylesin çok sevindik. Ağa ile dün biz de senden ve sizden söz ettik. dedi. İnşallah pek yakında bizlerde gelin görmeye gideriz, dedi.

Bu konuşmayı dinleyen Yusuf Ağa, bunların yakın ve samimi hareketlerine çok sevindi:

- Ben de bugün buraya geldim ki sizlerden bir gün alayım. Gelinimizi görmek için gideceğimiz güne ben de hazırlıklarımı yapayım. Pek yakında nişan götürmeyi ve bu nişanda baş sedirde, toy babası olarak elimizin yoremizin ileri gelen ağası olarak sizi oturtmak istiyorum. Kız babası Mahmut'ta sizi daha yakın olarak tanımış olur. Ayrıca Mahmut akrabamın bir oğlu vardır Allah nazarından saklasın. Akli ve terbiyesi ile dillere destan, boylu boslu yapısı pehlivan gibi.

Bu kadar tarifini yaptığı zaman Reşit ağa söze girdi:

- Geçen gün sizin köyden gelen misafirlerim vardı, onlar da öyle söyledi. Bu delikanlıdan söz ettiler, adını sordum Hâfız dediler. O kadar mı dillere destan bir delikanlı?

Bu sözü duyan, Alvız köyünden Yusuf Ağa başını yukarı kaldırdı ve tam Reşit Ağa'ya bakarak:

- Ağa ağa! Allah böyle bir evladı cümle dostuma nasip etsin, görmeye değer. Soyu ile huyu ile yakışığı ile terbiyesi ve ilmi ile bir arada yetişmiş, görmeye değer.

Bunu duyan Reşit Ağa ve karısı Senem Hanım, "ah bir görsek" diyerek merak ettiler. Bunlar bu konuşmaları yaparken kulak veren Bağdat Hanım bir merak ile döndü kız arkadaşı Hatice'ye baktı. Ama içinde "bu yiğit kimdir" diye bir dert kaldı. Bunlar, gece bu sohbeti bitirdikten sonra sabahleyin Yusuf Ağa, bazı noksan olan ihtiyacını tamamladı ve yola koyuldu. Alvız köyü pek yakında yapılacak ihtişamlı nişan merasiminin hazırlığına başladı. Davet edilenler yakında gelecek, köyde bir toy bir şenlik olacaktı.

Bu arada kız babası Mahmut da kız evinde ne icap ediyorsa onları hazırlamaya başladı. Oğlu Hâfız'ı yanına oturttarak:

- Bak oğlum biz bu köyde pek etraflı ve tarafı çok olan insan değiliz, ama herkes benim hatırımı sever. Anan iyi komşuluk yaptığı için hatırı sayılır. Sen de köyümüzün göz bebeği olarak herkesin yanında sevilirsin. İnşallah bu günler gelir geçer, bir gün de bu ihtişam sana layık olarak yapılır, dedi.

Utangaç haliyle Hâfız başını yere eğerek dinledi.

Alvız köyünde nişan hazırlıkları başlamıştı. Yusuf Ağa'nın davet ettiği atlılar çevre köylerden gelmeye başladı. Bu arada Kalaça'dan toplu olarak kırk atlı Reşit Ağa'nın başında yola çıktı. Bu haberler gelenlerin durumu ve sayısı belli idi. Zaten Alvız köyü buna göre hazırlık yapmıştı. Geleneğe ve törelere göre gelen misafirler düğün evinin kapısında karşılanır; atların başı tutulur, kime misafir olacaksa gelen misafir kapıda davulla, zurnayla karşılanır, düğün evine içeri götürülür. Gelenlerin içinden en yaşlısı veya ileri geleni kim ise çıkarır davulcuya peşkeşini, bahşişini verir. Gösterilen yerde oturulur, çaylar, kahveler içildikten sonra akşam üzeri atlı sahipleri kaç tane misafiri varsa onlara buyur eder, evine götürür. Yedirir, içirir en iyi şekilde ağırılar, hürmet eder ve yemekten sonra tekrar düğün evinde toplanmak üzere o evden ayrılır. Sonra düğün evine gelinir ve bu usûlden hiç kimse çıkamaz. Akşam davetlilerin toplandığı yerde sohbetler kurulur, âşıklar hikâyeler anlatır. Divanlar kurulur, köy seyirlik orta oyunları oynanır. Kimin atlılar düğün yerine geç gelir ise o evin sahibine ceza verilir; suya basılır. Atlı sahibi de suya basılmamak için bir koç, bir koyun getirir peşkeş eder. Bu uygulamaların tamamı, yöre kültüründe geçmişten bugüne değin süregelmektedir, töredendir.

Bu güzellikler içinde nişan devam etmektedir. Reşit AĞa'nın bütün amacı herkesin tarif ettiği Hâfız'ı görmektir. Bu arada toy içinde gözü sağa sola bakar, ondan bundan sorar:

- Kızına nişan getirdiğimiz Mahmut'un oğlu varmış, o nerelerde? Bu arada Yusuf AĞa seslenir:

- Gel bakalım yiğitlerin yiğidi Hâfız, ağamızın içinden seni görmek geçti. Gel de elini  p ve duasını al, diye latife yapar.

Bunu duyan Hâfız büyük bir sayĐı ile adım adım ilerler.

Hâfız'ı gören Kalaça'dan gelmiş Reşit AĞa, içinden; "bin kere maşallah, tarif ettikleri gibi varmış" diye geçirerek, bu delikanlıya bir sevgi duygusu ile bağlanır.

Nişan şenlikleri sona erer, davetli olarak gelen atlıların hepsi misafir olarak ağırlanacakları dağılır. Başında kırk atlı ile gelen Reşit AĞa da evine döner. Bu düğünden ve ihtişamdan haber soran Senem Hanım sedirde oturan ağasına:

- Yiyip içtiğiniz sizin olsun, gördüğünüzü söyleyin, diye sorunca Reşit AĞa:

- Maşallah! Dayıoğlu Yusuf AĞa çok güzel bir gelin almış oğluna. Ondan daha güzel olanı da şudur; Mahmut iyi bir insan, çok methedilen oğlu Hâfız, dediklerinden daha değerli bir güzelliğe ve terbiyeye sahip bir delikanlı, der.

Bunu perde arkasından Bağdat Hanım da dinliyordu. Konuşmaları bitti, yemekten sonra sofralar kaldırıldı, herkes yatmaya gitti. Bu arada odasına çekilen Bağdat Hanım gözlerini g le doğru dikti. Karşı tarafta bulunan görmediği ama herkesin dilinde konuşulan Hâfız'ın yaşadığı Alvız'ın ışıklarına baka baka başını yastığa dayadı ve uyuya kaldı. Gecenin geç bir zamanı bir rüya gördü; "Bir yamaçta bir delikanlı, elinde bir deste iek buna uzatıyor, al kokla diye. Ama ne kadar elini uzattıysa da, tam çiçeği tutacağı sırada bir fırtına bir kıyamet koptu. Çiçekler delikanlının elinden dağılıp ıldır g l n n dalgaları arasına karıştı. Kulağına gelen sesin içinde, 'Hâfız bu çiçekleri g lden topla' diye bir çığlık vardı. Bu bakışla gelenlerin tarif ettiği gibi karşı karşıya durarak bir birinin yüzüne bakıp seyrettiler. Kayıptan gelen bir ses, 'Bağdat Hanım! Tut elinden, yoksa kaybedeceksin' dedi."

Bu sesi duyan Bağdat Hanım, elini Hâfız'a uzatınca duvara dokundu ve bu tatlı rüyadan uyandı. Oyana buyana baktı, odasında hiç kimse yok; Hâfız yok,

çiçekler yok. Ama içinde bir aşk ateşi, bir sevda sızısı başladı. Yanında olan Hatice'ye seslendi:

- Kalk, uyan.

İki gözü iki çeşme olarak ağlaya ağlaya bu rüyasını arkadaşına anlatmaya başladı. Tir tir titreyerek diline gelen şu dörtlükleri söylemeye başladı:

Aldı Bağdat Hanım Rüyayı alemde yattığım yerde  
Beni deritten derde saldı birisi  
Sevdası başımı düşürdü derde  
Aklımı başımdan aldı birisi

Derdimin ilacı karşiki dağlar  
Yamaçta oturmuş bir garip ağlar  
Gözlerimin yaşı sel gibi çağlar  
Aşk okuyla sinem deldi birisi

Bağdat Hanım düştüm hâlden hâllere  
Başım alıp gidem hangi ellere  
Adını söylersem düşer dillere  
Gönlümde yadigâr kaldı birisi

Bu sözler bittikten sonra, evin göle bakan avlusuna çıkarak bir müddet orada oturdu. Hâline şaşırان arkadaşısı Hatice kısık sesle hanıma seslendi:

- Sana ne oldu? deyince, gözü yaşlı olarak karşı tarafı göstermeye başladı.

Bunlar bu alem içinde kalsınlar, ben size Hâfız'dan haber vereyim. Bu da aynen Bağdat Hanım gibi gece rüyasında kendini bir sarayın gül bahçesi içinde gördü. "Bir dünya güzeli kız, yanında arkadaşısı ile salına salına buna doğru geliyor; elinde bir gümüş tepsi, üzerinde bir tas içinde bal şerbeti ikram etmek için, bu güzelin ince beli, uzun boyu, kalem kaşısı, hoş bakışı karşısında elini uzatmıştı ki şerbeti alsın ama bir zalim pehlivan kılıcını nasıl tepsiye vurdu ise şerbet yere dökülmeye başladı. Tası alıp içinde kalanı başına çekti ve gözlerine hoş bir uyku geldi. Uyumak isterken arkadan gelen bir ses, "Ey Yiğit Hâfız! Sana bu şerbeti sunan güzel, sizin köyün tam karşı tarafında bulunan Kalaça Ağası'nın kızı Bağdat Hanım'dır. Bu şerbeti tam olarak içseydin iyi olurdu ama,

başına birçok zor ve sıkıntılı günler gelecek. Sana şerbeti içirmeyen o eli kılıçlı adam size tuzaklar kuracak." dedi.

Bunları can kulağı ile dinleyen Hâfız hiç aldırış etmedi. Gözü, gönlü, hayali şerbet sunan kızda; bir daha görmek için sağa sola bakmıyordu. Bu arada gözlerini uyku bürüdü, derin bir uykuya dalmaya başladı. Gecenin geç vaktinde başından geçen bu hâlden habersiz, öyle yata kalmış ki, sabah oldu, herkes uyandı. Kuşluk zamanı geldi. Evin içinde herkes ayakta dolaşırken Hâfız hâlen uyuyordu. Bu durumun farkına varan, anası Tazegül, kızlarına seslendi:

- Gidin, biricik kardeşiniz Hâfız'ın odasının kapısını açın ve sesleyin gelsin, öğlen yaklaştı. Bu zamana kadar yatmak olmaz. dedi.

Analarının bu sözünü işiten iki bacı, kardeşlerinin odasının kapısını araladı ve seslendiler:

- Kalk Hâfız! Bu vakte kadar yatılmaz.

İçeriden hiçbir ses gelmedi. Cevap alamayan iki bacı iyice içeri girip baktılar. Birde ne görsünler, biricik kardeşleri başını yastığa koymuş ağzından köpükler akmakta. Bunu gören iki bacı bağırarak anaları ve babaları olan yere geldiler:

- Durmayın gelin. Kardeşimiz Hâfız'a bir şeyler olmuş. Gözlerini açmıyor, ağzından köpükler akıyor, rengi uçkun, yan gaflet içinde perişan vaziyeti var. Acaba kardeşimize bir şey mi oldu", diye iki bacı birden dizlerini vurarak ağlamaya başladılar.

Bu hâli gören babaları, koşa koşa odadan içeri girdi. Hâfız'ın anası oğlunun başını dizinin üzerine koydu, yüzüne mendili ile soğuk sular sürmeğe başladı. Babası Mahmut ise ayakta dona kalmıştı, bir ara seslendi:

- Komşulara haber verelim, dedi.

Anası, oğlunun saçlarını okşayarak:

- Canım oğlum! Evim barkım, yurdum yuvam, elim günüm. Sana kurban, sana ne oldu açsana gözlerini, diye ağladı gözlerinden oğlunun yüzüne yaşlar tane tane damlamaya başladı.

Derler ki; "Gözyaşı hem çok soğuk hem de tuz gibi olur." Anasının göz yaşları yüzüne damladığı an Hâfız yavaşça gözlerini açtı, etrafa bakındı. Baktı

ki, gece gördüğüm rüya nerde ben nerdeyim. Başım anamın dizlerinde, bacılarım başucumda ağlar durumda, babam ve komşularımız odamın içine dolmuş.

Oğlunun bu hâline meraklanan anası konu komşuya seslenerek:

- Gelin komşular bakın, gözümün ağı karası, yuvamın çırası bir tek oğluma neler olmuş. Gece cin mi çaptı, peri mi çarptı evimizin bacasından içeri düşerek başına mı vurdular? Gözlerinden yaşlar akıyor, diye ağlamaya başladı.

Bu hâli gören köyün en yaşlı bir bilge kişisi ileri atılarak:

- Dur kızım hemen öyle kendini ve çevreyi kara düşünceler ile perişan etme. Senin oğlunu, onun babası Mahmut'u, anasını, bacılarını bu köy ve çevre yerlerde hep severler. Sen bu dilden bilemezsin. Ben eski adamları çok dinledim. Âşıklar meclisinde oturup, hikâyeler söylendiği zaman canı gönül ile onları dinlerdim. Anladığım odur ki senin oğlun Hâfız'a ne in, ne de peri dokunmuş; aşk eseri, aşk rüzgarı dokunmuş. Gece rüyasında pirlere elinden belki de dolu içmiş. Sevdiği güzeli göstermişler, gözlerinde onun hayali ile sermest olarak gafletlere dalmış. Bir şerbet getirin, dedi.

Bir şerbet getirdiler. Bismillah, diyerek bu şerbeti Hâfız'a uzattı. Yan gözleri açık Hâfız şerbeti alıp, o da bismillah diyerek içtikten sonra geri döndü, anasına, babasına, bacılarına ve komşularına bakarak bunları söyledi:

Aldı Hâfız

Bir melek şimali geldi karşıma  
Naz ile yüzüme baktı bu gece  
Dolu tasta sundu aşk badesini  
Damlası içimi yaktı bu gece

Doya doya seyretmedim yüzünü  
Hilâl kaşlarını ela gözünü  
Gaflet bastı kayıp ettim izini  
Gökten yıldız gibi aktı bu gece

Hâfız der, derdime kim eder derman  
Kudretten yazılmış böyledir ferman  
Adına, şanına, eline kurban  
Okunu sineme çaktı bu gece

Bu sözler bittikten sonra herkeste yüz yüze bakışmalar oldu. "Allah Allah, Hâfız öylesine sessiz ve sakin bir yiğittir ki konuşturmazsan günlerce konuşmaz. Şimdi ise bülbül gibi ötmeye âşıklar gibi türküler söylemeye başlamış, bunda bir hikmet var." dediler. Yine köyün en yaşlısı olan adam, Hâfız'ın başucuna geldi ve komşulara seslendi:

- Baba bir saz bulun getirin, dedi.

Köyde saz çalan biri vardı, yeni yeni âşıklık için hazırlanıyordu. Onun sazını aldı geldiler. Yaşlı ve bilge kişi, Hâfız'ın baş ucunda sazın teline dokunarak bakalım ne söyledi. Bunu dinleyen Hâfız nasıl cevaplar vermeye başladı.

Aldı Ahmet Usta                      Dinle sözlerimi azizim oğul  
Nice yıl çekmişim aşk ateşini  
Hayâlinden gitmez yarın cemâli  
Görmüş isen gözlerini kaşını

Aldı Hâfız                              Sorma baba sorma müşkül hâlimi  
Silen olmaz gözlerimin yaşımı  
Kim budadı yaprağımı dalımı  
Duman aldı karşı dağın başını

Aldı Ahmet Usta                      Ferhat külünk vurdu dağa, yollara  
Derdini bildirdi esen yellere  
Mecnun Leyla için düştü çöllere  
Kerem çekti otuz iki dişini

Aldı Hâfız                              Gözüme görünmez dünyanın varı  
İçimi yandırır hasretlik narı  
Yiğit alamazsa sevdiği yârı  
Zehir eder ekmeğini aşımı

Aldı Ahmet Usta                      Ahmet Usta derler benim adıma  
Gene eski günler düştü yâdıma  
Hiç kimse yetmedi benim dadıma  
Ben anlarım hayâlini düşünü



Aldı Hâfız  
Hâfız der, derdimin yoktur çaresi  
Sargı merhem tutmaz gönül yarası  
Gün doğandan gün batanın arası  
Göreyidim toprağımı taşını

Bu karşılıklı deyişler sona erdikten sonra, Alvız köyünde bir şadlık ve şenlik başlamıştı. Herkes Hâfız'ın başına kötü bir şeyler geleceğinden korkuyordu.

Mahmut'un evinden gelen komşular dağıldı gitti. Ama bu arada içinde sızı ve düşünce kalan Hâfız'ın anası Tazegül, akşam herkes yattıktan sonra oğlunun odasına giderek:

- Bu hâl nedir? diye sordu.

Baktı ki oğlu gözlerini karşı tarafa dikmiş, güneşin batış yeri olan ve gölün tam karşı tarafındaki Kalaça'yı seyrediyor. Bunu gören anası, oğluna ısrarla bir daha seslendi:

- Sende olan bu gizli hâl nedir? Ben senin ananım, her derdine ben ortağım. Seni ak sütümle besledim bu güne getirdim, benden sırrını esirgeme, dedi.

Bu yalvarışı dinleyen Hâfız, anasının bu acı istek ve ısrarını kırmadan:

- Ana! Benim derdim büyüktür. Bundan sonra ben derdimi dil ile değil tel ile söyleyeceğim. Çünkü derdim dile sığmaz, dedi.

Dumanı başından tüten Hâfız, derinden bir âh çekerek, bakalım anası Tazegül'e ne dedi. Anası ne cevap verdi.

Aldı Hâfız  
Ana, ben bir güzel gördüm  
Misli yok cihan içinde  
Âşık oldum meyil verdim  
Ateşi bu can içinde

Aldı Anası  
Canım sana kurban balam  
Eşin yok insan içinde  
Derdin söyle gadan alam  
Bu devri zaman içinde

Aldı Hâfız	Sallandı karşıma geldi Aklımı başımdan aldı Kırpikleri sinem deldi Kaşları keman içinde
Aldı Anası	Gördüğün dünya güzeli İnci diş, lebi mezeli Hangi bahçenin gazeli Açılmış gülsen içinde
Aldı Hâfız	Bir gördüm karşımda durdu Avcı gibi beni vurdu Karşıda görünür yurdu Dağları duman içinde
Aldı Anası	Evlâttır ana muradı Dünyanın lezzeti tadı Sevdiğinin nedir adı Söylenir meydan içinde
Aldı Hâfız	Hâfız'ım yoktur amanım Ona kurban şirin canım Karşı köylü Bağdat Hanım Bir derya umman içinde
Aldı Anası	Tazegül, çare kılarım Her yana haber salarım Bağdat'ı sana alırım Sen kalma figan içinde

Ana oğul birbirlerini daha iyi anlamış oldular. Bu arada, Alvız köyünde düğün hazırlığı başladı. Çünkü Mahmut'un kızı Temaşa, iki yıl olmuştu ki nişanlı idi. Her iki taraf da düğün hazırlığı yapmağa başladılar; koyun yününden yataklar, halılar, halçalar, kilim ve farmaşlar dokunuldu, her şey hazırlanmaya başlandı. Bu sefer

kızın ve Yusuf Ağa'nın oğlu Yahya'nın düğüne gelen davetliler içinde Kalaça'dan Reşit Ağa'nın ailesi Senem Hanım yenge olarak gelecek. Bunu duyan köy halkı bir hazırlık içinde. Gün geldi mutfak yemekleri, eriştisi, pirinci, yağı, çayı, şekeri, tuzu, unu, hep birlikte etlik denilen kesim hayvanı ile kızın evine geldi. Kızın başına toplanan eşdaşları ile sağdıç evinde nemer toplandı, güldü oynadılar.

Davullar zurnalar ile gelin atlanma vakti geldi. Gün tam öyle zamanı idi, Mahmut'un evinden kız Temaşa'yı oğlan evine götürdüler. Bu gece gelinin başında mumlar yandı, oyunlar oynandı. Gecenin geç vaktinde herkes evine dağıldı. Gelini yengeleri oğlanın harem odasına götürdüler, Temaşa ve Yahya o gece muratlarına erdi. Sabahleyin oğlan yengesi olarak Kalaça'dan gelen Senem Hanım'ı evlerde davetlere çağırdılar. Bu arada usûlden olacak ki, kız evi, Yusuf Ağa ve Hanım'ı Tazegül, Senem Hanım'ı evlerine davet ettiler, ellerinden gelen hürmeti yaptılar. Bu arada Senem Hanım'ın gözü Mahmut'un oğlu Hâfız'ı arıyordu. Öteden beriden söz ettikten sonra meramını anlatmaya başladı:

- Geçenlerde bizim ağa, sizin kızın nişanına gelip döndükten sonra sizin bir oğlunuz olduğunu ve herkesin onun başına yemin ettiğini, bu kadar çok sevildiğini söyledi. Allah nazarından konusun ben de görmek isterim, deyinince.

Hâfız'ın anası Tazegül, kendi kendine, "tam zamanıdır, gizli sevda çeken oğlumu görsün, ileride kızını istemek için gittiğimizde Allah izin verirse o zaman görmedim demez", diye düşündü. Tazegül içeri giderek oğlu Hâfız'a seslendi:

- Ey benim fidan yavrum! Boyuna, huyuna anası kurban. Gel bak, bizim evde kızımız Temaşa'ya yenge gelen büyük Kalaça köyünden eller ağası Reşit Ağa'nın Hanım'ı Senem bacı seni görmek ister. İnşallah bu görmede seni beğenir, dedi.

Bunu duyan Hâfız bir heyecan içinde ayakları titreyerek yavaş yavaş yürümeye başladı. Sırası ile, gelen Senem Hanım'ı ve diğerlerini teker teker gördü, ellerini öptükten sonra geri çekildi.

Bu selam ve hatır sormadan sonra Senem iki gözü ile iyice Hâfız'ı süzmeye başladı. İçinden bir hayal geçirdi, "ah keşke benim kızım Bağdat Hanım'ı Allah bu güzel yiğide yazsa." Ama pek kimseye açmadı. Bu hâl ile yemekler yendi, çaylar kahveler içildi. Gelen Senem Hanım doğruca Yusuf Ağa'nın evine gitti. Aynı günün sabahı Kalaça'dan gelen ağanın adamları ve Alvız'dan yanına katılan atlılar içinde atına binerek köyüne hareket etti.

Toy ve düğünden, gelen insanlardan, hâl hatır ve gördükleri şeyler sorulur. Senem Hanım'a komşu kadınları Alvız Köyünde yapılan düğünün ihtişamını sordular. Ballandıra ballandıra anlatan ağa hanımını Senem, ikide bir gelinin kardeşinden tariflemeler yaptı. Bunu duyanlar memnun oldular, ama içlerinden Senem Hanım'ın kayını karısı, yani eltisi bu sözlerden hoşlanmadı. Sohbet sona ermiş herkes dağılmıştı.

Ben size Bağdat Hanım'dan haber vereyim. Kulağı anasının konuşmasında idi, Hâfız'ın ismi geçtikçe yüreği kuş yüreği gibi hopur hopur atıyordu.

Gecenin geç vakitlerine kadar oturdu. Bunun garip hâlini gören anası kapıyı açarak kızı Bağdat'ın odasına geldi:

- Kızım sende bir hâl var, nedir derdin söyle. dedi.

Bunu duyan Bağdat, içindeki derdini, anasına açılma zamanı geldiğini düşünüp bir ah çektikten sonra, gözlerini ipek mendili ile silerek anlatmaya başladı:

- Ey benim Hanım anam! Sen her derdin çaresinden bilirsin ama benim derdimi hiç sormadın.

Bu sözleri işiten kız anası duraklayıp, kızının solgun yüzüne bakarak:

- Bak benim nazlı kızım, ana evladının, hele ki kız evladın sırdaşdır. Derdini söylemeyen derman bulamaz. Nedir, derdin söyle? dedi.

Bunu bir fırsat bilen Hatice kız, Bağdat Hanım'a göz ederek:

- Söyle, durma söyle. Benim yanımda söylediklerini anana da söyle. dedi.

Bundan da cesaret alan Bağdat Hanım, sırdaşı Hatice kıza bir kahve yapmasını söyledi. Hatice kız bir kahve yaptı getirdi, gümüş tepsi ile anasının önüne koydu. Anası iki gözü ile kızını süzmeye başladı. Bu arada içi sevgi ve aşk ile yara bağlayan Bağdat Hanım, on dört örük saçlarının birini göğsüne saz gibi basarak, kamış parmak ve sedef tırnakları ile uğraşır, içinden gelen gönlünü yakan aşkını dile getirmeye başladı. Gecenin bu geçmiş saatinde hiç kimse yokmuş gibi ana kız dertleşmeye başladı:

Aldı Bağdat Anası

Derdimin ortağı başımın tacı

Aşkın ateşine yandım anacan

Kimseye açamam yoktur ilacı

Derdimle pervane döndüm anacan

Aldı Senem Hanım

Her derdin dünyada çaresi vardır  
Boşuna alışıp yanma yavrucan  
Her şeyin bir müddet sırası vardır  
Ateş pervane dönme yavrucan

Aldı Bağdat Hanım

Bir yana çıkacak yol bulabilmem  
Derdimi açacak kul bulabilmem  
Elimi atacak dal bulabilmem  
Ayrılık atım bindim atacan

Aldı Senem Hanım

Kader gül demezse kimse gülemez  
Alın yazısını kimse silemez  
Gizli kalan derdi kimse bilemez  
Olur olmaz söze kanma yavrucan

Aldı Bağdat Hanım

Bağdat Hanım, derdim açamam yâda  
Pirlerin elinden verdiler bade  
Hâfız'ımla eremezsem murada  
Çıra gibi yandım söndüm anacan

Aldı Senem Hanım

Senem der ki kızım halini bildim  
Sevdiğin yiğidin elinden geldim  
Onun da derdinden haberdar oldum  
Sözlerimi boşa sanma yavrucan

Senem Hanım ve kızı Bağdat, içlerindeki dertlerini birbirine döktüler ve kızının odasından ayrılan anası kendi odasına geldi. Bunu hâlini gören kızın babası Reşit Ağa karısına seslendi:

- Hanım sende bir hâl var. dedi.

Kocasından gizlemek istedi ise de fayda etmedi. Meğerse ana kız biri birine dertlerini türkü ile anlatırken ağa gizlice kapını arkasından dinliyormuş.

Hanımına seslendi:

- Benden hiçbir şeyi gizleme, her şeyi duydum öğrendim. Ama bakalım sonumuz ne getirecek. Bu yakınlarda Alvız köyünden gelenler arasında kızına yeni düğün yapılan Mahmut'ta gelecek. Sen bir atlı ile haber gönder Yusuf Ağaya; geldiği zaman kimsenin anlamayacağı derecede bir meşveret yaparak Hâfız yiğit delikanlıyı beraber getirsin. Ben onu kendi sarayında iyice bir imtihandan geçireceğim. Bakalım elin dediği gibi akıldânesi olan bir delikanlı mı, yoksa elinden, hâlinden, dilinden hiçbir şey gelmeyen kuru bir dal ağacı gibi mi. "El sözü ile ata binen tez iner" demişler. Benim gözümün nuru bir kızım var, onu da kendine münasip birine vermek isterim, dedi.

Bunlar bu hayâl ile burada kalsınlar ben size nereden haber vereyim? Reşit Ağa'nın bir kardeşi vardı; Tahir isminde. Her zaman yanında beraber olan yedi kardeşin akıllısı olarak da kabul edilirdi. Tahir'in bir kızı vardı; ismine Ağca Kız derlerdi. Bağdat Hanım'dan yaşta biraz küçüktü ama çok kurnaz, atılgan, becereceği her işi çok iyi yapardı. Aynı evde oturdukları için birbirine pek yakın bir gözle, samimi bir duygu ile bakmazlardı.

Tahir Ağa'nın Kalaça köyünde yedi tane kayını vardı. Bunlar köyün en ileri gelenlerinden idi. Hâli, durumları pek varlıklı değildi. Ama ailece çokluk oldukları için söz sahibi idiler, gittikleri yerde sözleri tutulurdu. Hem de Reşit Ağa'nın akrabaları, kardeşi Tahir Ağa'nın karısı tarafları oldukları için herkes bunların iyi veya kötü şerrinden kaçardı.

Bunların akşamüzeri Osman'ın başında toplantı yaparak konuşmaya başladılar. Gelen giden, olan bitenden sözler açıldı. Alvız köyüne düğüne giden Reşit Ağa'nın hanımı Senem'den ve Alvız'dan dönen insanların ağzından, Hâfız'ın isminden sözler sohbetler açıldı. Bu arada sözün arasına giren Kel Recep, Osman'a dönerek:

- Allah sana vermiş ama senin gözlerin yumulmuş, dedi.

Osman biraz düşündükten sonra, Kel Recep'in sözü içine işledi. Arkadaşlarına; "Susun!" dedi. Bunlar da; "Bakalım Osman ne konuşacak?" diye susmaya başladılar. Osman, Kel Recep'e bakarak:

- Demin bir şey söyledin, anlamadım ne demek olduğunu. Senin kulağın deliktir, bir daha tekrar et." dedi.

Bunu duyan keloğlan başını kaşıyarak:

- Benim sözüm mücevher taşıdır, her yerde saçmam, yere dökülür.

Hep bir ağızdan güldüler; "Bravo keloğlan! Ağızın değirmenmiş, mücevher taşı unu öğütüyor, biz görememişiz." dediler. Kel Recep tekrar:

- Evet, "ev danası öküz olmaz", ben başka yerlerde olsam benim sözlerimi ipe dizer kitaplara yazarlar, dedi.

Bunu heyecanla dinleyen Osman:

- Haydi söyle bakalım, bizde sözünü inci tanesi gibi iplere dizerek güzellerin boynuna asalım.

Bunu işiten keloğlan:

- Ha böyle yola gel. Benim bu an söyleyeceğim söz senin için mücevherden kıymetlidir, dedi.

Herkes merakla; "Söyle o zaman" dedi.

Tek dizinin üzerine oturan Kel Recep, Osman'a dedi ki:

- Bak Osman! Bizim bu Kalaça köyünde sizden kalabalık aile yok. Ve senin gibi babayiğit bir delikanlı da yok. Yedi kardeşiniz, sizin eve ve sana layık bir güzel var. Ve o senin gözünün önünde, ama bunu sen göremiyorsun. Ben ne yapayım.

Herkes sessizce ve gülerek; "Kim bu güzel?" dedi.

- Bıyıklarını buran kel, Osman'ın babasının bacısı, Telli Hanım'ın kayını köyümüz ve elimiz ağası Reşit Ağa'nın Senem Hanım'ın kızı Bağdat Hanım'dır. Bundan güzel kız var mı bu elde, bu mahalde.

Bunu duyan herkes bir ara sessizce düşündü. Osman hiçbir şey söylemeden ayağa kalktı:

-Arkadaşlar gece geç vakit oldu. dedi.

Yanıdaki kardeşleri ve komşularının delikanlıları ile doğruca evin yolunu tuttu, ama içinde bir vesvese başladı. Keloğlanın bu sözü aklına yattı, ama biliyordu ki Reşit Ağa'nın kızını bu aileye vermesi çok zordu. Bazı düşüncelerle neler yapacağını düşünmeye başladı. Aklına ilk önce babasının bacısı olan Telli'nin kızı Ağca Kız geldi. "Nasıl olsa bu benim en yakınımıdır," diyerek sırrını ilk buna açmayı düşündü.

Ağca Kız bunların eve sık sık gider gelirdi. Bir gün dayısı evine gelen Ağca Kıza, Osman derdini açarak, durumu söyledi. Bunu duyan Ağca Kız:

- Bu benim işim değil, ben de amana söyleyeyim, dedi ve oradan ayrılarak kendi evine döndü.

Bağdat Hanım'ın gelişini gördüğünde hâlini hatıran sordu:

- Nereden geliyorsun?" dedi.

Ağca Kız:

- Bey dayımgilden geliyorum. Dedi.

Bu sözü işiten Bağdat Hanım bir tebessümle odasına girdi.

Dayısının evinden gelen Ağca Kız, doğruca anası Telli'nin yanına giderek:

Ana seninle gizli konuşacağım bir sırrım var. dedi.

Bunu duyan Telli şimdiye kadar Ağca kızdan hiç böyle bir söz ve teklif duymamıştı.

- Peki kızım, diyerek ana ve kızı bir odaya girdiler.

Anası kızına:

- Söyle benim güzel kızım. dedi.

Ağca Kız dile gelerek dedi ki:

- Bak ana; bugün ben dayımın evine gitmiştim. Dayım oğlu Osman bana; "Anana söyle ki, ben onun kayını kızı, yani benim amca Reşit Ağa'nın kızı Bağdat Hanım'a gönül kaptırmışım. Babamı elçi gönderirsem korkarım sözü yere düşer. Reşit Ağa bizim sülâlemizle pek hoş değil, ama anan Telli derse Bağdat Hanım'ı bana doğru çevirebilir." Dedi. Ben de ona, bu sözleri duyduktan sonra anamın yanına gider aynen söylerim dedim. Şimdi de benden cevap beklemektedir.

Bu konuşmayı dinledikten sonra sağa sola bakınarak Telli kızına:

- Şimdilik bunu kimselere açma, zaten ben de istiyorum Bağdat benim babamın evine gelin gitsin. Reşit Ağa'nın bu malı, devleti, sarayı, saltanatı başkasına kalmasın, benim kardeşim oğlu Osman'a kalsın. Fakat benim elimde büyüyen Bağdat Hanımla şimdiye kadar yüz yüze gelerek pek tatlı sohbetimiz olmadı. Beni gördüğü zaman hep, bir kaçamak bahanesi ile yanımdan ayrılmak ister. Bu günlerde zaten başka bir hâl almış, hiç kimse ile doğru dürüst konuşarak yakın geldiği yok. Sırdaşı olan komşu kızı ile oturup kalkar ve içini ona döker. Benim gönlümden de Bağdat Hanım'ı başkasına yâr etmemek geçmektedir, dedi. Sen var git Osman'a söyle, ben işi iyice kurduktan sonra ona durumu bildiririm.



Anasından bunu duyan Ağca Kız, sabahleyin bir bahane ile dayısı evine giderek Osman'a durumu aynen anlatmaya başladı. Bunu duyan Osman:

- Bekleyip görelim, dedi.

Bunlar bu tuzak ve gönülsüz yuva yapma hareketi ile kala dursunlar, ben size Hâfız ve Bağdat Hanım'dan haber vereyim: Bunlar birbirine bir can gibi, esen yelden, uçan kuştan haber ve yardım beklemekte idiler. Günlerden bir gün Alvız köyünden bir bölük atlı yola koyuldu, Kalaça'ya gitmek üzere. Bunların içinde Hâfız'ın babası Mahmut da vardı. Gitmeden önce hanımı Tazegül, kocasına oğlu Hâfız'ın derdini anlatmıştı.

Hâfız'ın babası Mahmut içindeki bu sıkıntılarla yola düştü, toplu olarak Kalaça köyüne vardılar. Bunların gelişini gören Reşit Ağa ve adamları karşılına çıkıp, bunları atlarından indirdikten sonra buyur ederek eve götürdüler.

Akşam olduğu zaman herkeste, bu misafirler niye geldi diye, bir bekleme bir heyecan vardı. Bu haber Ağca Kız tarafından dayısı tarafına ulaştırıldı. Herkes pek yakında Bağdat Hanım için elçiler geleceğini tahmin ediyordu. Bu endişe belki Bağdat için elçi gelmişler diye her tarafa fısıltı olarak yayılmaya başladı. Bu kuşku ile içindeki derdini anasına, babasına ve amcalarına açmayı düşünen Osman bir an önce bu işi bitirmek istiyordu. Reşit Ağa'nın evinde babasının bacısı Telli Hanım, Bağdat için gözlemci görevi yapıyor; nasıl hareketler yaptığını gizli gizli kontrol ediyordu.

Olan bitenden hiç haberi olmayan Reşit Ağa ve karısı Senem Hanım kızları Bağdat için gelecekte neler yapılması gerektiğini düşünmekteydiler. Ama, Bağdat için kendi evlerinin içinde tuzaklar kurulduğunu akıllarından hiç geçilmiyorlardı. Biri ağzını açıp; "Allah'ın adı ile kızımıza Hâfız için elçi geldim." diyebilse hemen sözünü vereceklerdi. Ama buna Hâfız'ın babası Mahmut bir türlü cesaret edemiyordu. Tahir Ağa'nın bile belki hiçbir şeyden haberi yoktu. Bunlar birbirinden habersiz olarak günlerini geçirmektedir.

Osman'ı çeşmenin başında bekleyen Kel Recep alaylı bir biçimde seslendi:

- Duyduğuma göre ağanın kazını beğenmeye ve babasının anasının ağzından şimdilik bir söz almaya gelmişler. Bunların içinde Alvız köyünden Hâfız adında biri varmış. Bakalım bu akşam neler olacak, dedi.

Bunu duyan Osman beyninden vurulmuşa dönerek var gücü ile hızlı hızlı eve döndü. Anasını çağırdı:

- Bak ana! Çabuk git babam amcalarıma söyle, bu akşam toplansınlar. Reşit Ağa'nın evine elçi olarak gitsinler, Bağdat Hanım'ı bana istesinler. Öyle umuyorum ki verirler, şayet vermezlerse ben de bildiğimi yaparım, dedi.

Anası, bu sözü olduğu gibi babasına, amcalarına ulaştırdı. Bu durum karşısında başka yapılacak bir iş de kalmamıştı. Osman'ın dileği üzerine akşam üzeri yedi kardeş toplu olarak doğruca Reşit Ağa'nın evine geldiler. Köy halkı bu toplu girişi pek de hayra saymadılar. Buyur ederek içeri davet eden enişterisi Tahir Ağa olmuştu. Herkeste bir sessizlik başlamıştı.

Durumu evin içine Ağca Kız yaymaya başladı: -Benim dayımın oğlu Osman için elçi geldiler.

Bunu duyan Senem Hanım, şaşkın ve perişan duruma düşmüş, Bağdat Hanım da bu acı haber karşısında dili tutulmuş gibi gözlerinden damla damla yaşlar akıtıyordu. Bağdat Hanım'ın sır ortağı aklievvel Ağca Kız hemen Bağdat Hanım'ın dizinin dibine çökerek:

- Bak bu senin ömrünün son günü olabilir. Bir an önce babana ve anana seni zalim adama vermemelerini söyle.

Bundan cesaret alan Bağdat Hanım aldı eline kalemi, bakalım babasına nasıl bir arzuhal yazdı:

Aldı Bağdat Hanım

Aman baba merhamet et hâlîme

Beni yârdan, yâri benden ayırma

Başım urcah etme kanlı zalime

Beni yârdan yâri benden ayırma

Aşk ehliyim, şirin candan geçmişim

Kudret mektebinden mâna seçmişim

Pir elinden dolu bade içmişim

Beni yârdan yâri benden ayırma

Bağdat Hanım, açtım gizli hâlimi  
Yâd ellere teslim etmem gülümü  
Sevdiğim yâr şimdi bekler yolumu  
Beni yârdan yâri benden ayırma

Bu sözleri bitirdikten sonra Bağdat Hanım mektubu bir gümüş tepsi içine koyarak Ağca Kızın eline verdi:

- Doğruca babama götür. dedi.

Odanın ayaklık tarafından görünen Ağca Kız, herkesin dikkatini çekti. Çünkü elindeki bir tepsi üzerinde sadece bir kâğıt parçası vardı. Bundan haberi olmayan Reşit Ağa adamlarına seslendi:

- Alın kızın elinden o tepsiyi bana getirin. Dedi.

Bu mektubu tepsi ile ağaya getirdiler. Herkes şaşakalarak neye uğradıklarını bilmeden bir sessizlik çöktü. Odanın içinde herkesin gözü ağaya gelen o tepsinin üzerindeki mektupta. Ağa mektubu okumaya başlayınca herkesten yavaş yavaş ses gelmeye başladı.

- Reşit Ağa! Bu ne sırdır, bu ne alamettir? Biz de insanız bizim de bundan haberdar olmamız komşuluk, akrabalık görevimizdir, dediler.

Bu sözleri duyan ağa, mektubu kızının dilinden okumaya başladı. Osman için elçi gelenler arasında fısıltılı konuşmalar başladı.

- Madem öyle ise biz niçin niye geldik? İki gönülden seven güzel olur. Diyenler olduysa da bazı taş yürekli insanlar itiraz etti:

- Biz buraya bir hayırlı iş için gelmişiz, daha doğrusu Reşit Ağa'nın kızını yedi kardeşin büyük oğlu Osman'a istemeye geldik. Eğer kızın böyle bir arzuhalı varsa gelsin huzuru divanda söylesin. Bizler de kulaklarımız duyarak Allah için şahadetlik edelim.

Bu sözleri işiten herkes, bir ağızdan "doğrudur" dediler. Ve bu hâl karşısında Alvız'dan gelen misafirler ve bunların arasında bulunan Hâfız'ın babası Mahmut ve yanında gelenleri bir endişe ve sıkıntı bastı. Aralarından ehlidil, söz konuşmasını bilen birisi sözü aldı:

- Müsaade ederseniz, bizim uzaktan geldiğimiz için bir misafir hatırımız var, bizim de bir dileğimiz olacak. Biz de buraya boşu boşuna gelmedik. Allah'ın emri

ile Reşit Ağa'nın kızı Bağdat Hanım'ı köyümüz halkından Mahmut'un oğlu Hâfız'a istemeğe geldik, diye laf etti.

Bunu duyanlar:

- Siz de haklısınız, biz de haklıyız. Zorla güzellik olmaz, kızın gönlü kimde ise Allah ona hayırlı eylesin, dediler.

Bunu duyan Reşit Ağa ferahladı:

- Peki nasıl yapmak lazımsa öyle olsun. dedi.

Bu haber ev tarafına ulaştı. Bağdat Hanım en güzel kıyafetlerini giyinerek odanın ayaklık tarafına doğru yürümeye başladı. Herkesi bir telaş aldı. Bu hâli gören Reşit Ağa:

- Buyur benim gönlü gani pehlivan yapılı kızım. dedi.

Seni bu mecliste dinlemek isteyenler var, senin dediğin olacak. Kız tam konuşmaya başlayacağı zaman mecliste oturan en yaşlı birisi sözü aldı:

- Beni iyi dinleyin, dedi. Töremizde ve dinimizde de böyledir; ilk önce bazı şartlar vardır onları yapacağız. Kızın önüne iki tepsi içinde iki mendil koyacağız, birisi Osman'ın tarafından gelen, diğeri Alvız'dan gelen. Hangisini kaldırır ise o tarafa gönül olduğunu söylemiş olduğunu gösterir.

Bu sözleri duyan her iki taraf da kabullendi. Kıza haber verdiler; önüne getirdikleri tepsi içinde bulunan mendilleri almadan önce, dil bağı çözümlenerek babasından ve gelen bütün misafirlerden izin aldıktan sonra bakalım burada diline neler geldi, neler söyledi:

Aldı Bağdat Hanım

Gelen armağan içinde  
Yârimin nişanı güzel  
Hasreti var can içinde  
Gönlümün sultanı güzel

Âşık maşukun bulursa  
Sevenler murat alırsa  
İki gönül bir olursa  
Hoş olur devranı güzel

Derdimi diyemem yâda  
Pir elinden içtim bade  
Kulağıma geldi seda  
Hoş okur Kur'an'ı güzel

Has bahçelerin barıyım  
Bir yiğit yadigârıyım  
Bağdat, Hâfız'ın yanıyım  
Kudretin fermanı güzel

Bağdat Hanım'ın bu sözleri karşısında hiç kimse bir şey söylemedi. Alvız'dan gelen yaşlı adam tekrar söze başladı:

-Eh ağalar, beyler! Biz bugün sadece Reşit Ağa'nın ağzının havasını almaya gelmiştik. Alvız'dan ayrıldığımız zaman bu karara varmıştık ki; olur ya eğer kızı isteme fırsatı doğarsa babası ve anası da vermeye niyetlenir ise küçük bir vala ile birlikte bir yüzük parmağına takılır ki beh veya söz kesimi denilir. Biz bu hazırlıkla gelmiştik, Allah'ın da lütfü, ihsanı buymuş. Bu kısmet bize bugün Allah tarafından verildi. Eğer izniniz olursa bu yüzük ve baş örtüsü valayı usûlümüze göre kız tarafına vermek için sizlerin huzuruna bırakıyorum.

Bu durum karşısında hiç kimsenin bir diyeceği kalmadı ama, Osman için elçiliğe gelen adamların birçoğu yavaşça Reşit Ağa'nın evini terk etmeye başladı. İçlerinde akli başında olan, dünya görüşü ile yoğrulmuş insanlar ayrılmadı. Bu yüzük ve baş örtüsü gönderildi, Bağdat Hanım ve anası Senem Sultan tarafından kabul edildi.

Bu nişan merasimi bittikten sonra Bağdat Hanım elindeki çirasını gölün kenarında olan evlerinin balkonuna koyup gölü seyretmeye başladı. Karşı taraftaki sevdalı yiğit Hâfız da aynı şekilde çirasını yakmış gölün kenarında Bağdat Hanım'a işaret ediyordu. Bunlar bu hâl ile günlerini geçirmekte olsunlar biz gelelim Alvız ve Kalaça'da bundan sonra olup bitenlere.

Kardeşi oğluna varmayan, babası ve anası tarafından da layık görülmeyen Bağdat için amcasının kansı Telli, o günden sonra tam bir düşman kesilmişti. Bir kaşık suda boğmak için fırsatlar arıyordu. Kızın peşini bırakmıyor her attığı adımı o

da takip ediyordu. Bağdat Hanım ise sevincinden kanatlanıp uçmak istiyor göle karşı baktığında, dalgalar arasında kulağına sevgi sesi fısıltıları geliyordu.

Çırasını yakarak taşın üzerine koydu. Gözlerini karşı tarafa doğrultup göksünde iki düğmesini çözerek elini yüzünü soğuk su ile yıkadı. İçindeki efkâr ve merak el verdi; saçının örükleri ile oynayarak diline gelen aşk ve sevgi türkülerini söylemeye başladı.

Aldı Bağdat Hanım

Gökyüzünde uçan kuşlar

Hâlimi yâra söyleyin

Etrafımız dağlar taşlar

Olur mu çare söyleyin

Dert açamam eşe dosta

Bu gönlüm kalmıştır yasta

Baş yastıkta canım hasta

Oldum bîçare söyleyin

Bağdat'ım başımda duman

Gözüm yaşlı hâlim yaman

Korkarım ki geçer zaman

Düşürür dara söyleyin

Bu sözlerini göçmen kuşlar giderken söylemişti. Kanat vurup uçan kuşlar gölün karşı tarafında Hâfız'ın yurdu Alvız'dan geçecekti. Gözleri nemli, başı dertli Bağdat Hanım çırasını taşın üstünde yanar şekilde bıraktı, odasından içeri girdi. Bunu gören amcası karısı Telli, onun karşı köyde ki sevdiğine işaret verdiğini düşündü.

Sabah açıldı, Kalaça köyünde her evde konuşulan söz, önceki gece Reşit Ağa'nın kızı Bağdat Hanım'ın başından geçenlerdi. Aklı kesen, dünya görüşü olan kadın veya erkek herkes Bağdat Hanım'a hak verdi. Ama kimisi de Osman'ın korkusundan, ondan yana konuşmaya başladı. Bu durum çok kısa zamanda çevreye yayılmış, herkes duymuştu. Kendi kendine düşünen kız babası Reşit Ağa, karısı Senem Hanım'ı çağırdı:

- Bundan sonra bu işleri uzatmak ne bizim kızımız ne de Mahmut'un oğlu Hâfız için hayırlı olur. En kısa zamanda bu iki gencin muratlarına ermeleri lazım. Çünkü

karşı köyde ve diğer köylerde de, fitneye neden olabilecek bozucu konuşmalar son bulmuş olacak, dedi.

Bu sözleri duyan Senem Hanım başı ile tasdik edercesine kabullendi ve kocasının bu sözlerinin doğruluğuna hak verdi. Eve gelerek kızı Bağdat Hanım'a müjdeler verdi:

- Ey benim sevgili kızım! Pek yakında muradına ereceksin, dedi.

Reşit ağa ve karısı böyle düşünürken, sizlere karşı taraf olan Alvız köyü ve Mahmut'un oğlu Hâfız'dan haber vereyim. Hâfız babasının Kalaça'dan döndüğü gün yollarını bekliyordu; babasının yüz ifadesi ile durumların ne minvalde olduğunu bilecek ve ona göre derdini açacaktı. Babasının kapıya geldiğini görünce hemen önüne karşılamaya çıktı, babasını atından aşağıya indirdi ve atı içeri çekti. Evden içeri giren Mahmut yüksek sesle karısına, "Tazegül" diye bağırdı. Bu sesi duyan karısı çabuk adamlarla kocasının huzuruna geldi, "Buyur" dedi. Güler yüzle seslenen Mahmut kansına döndü:

- Gözün aydın, senin dediğin oldu. Oğlumuz Hâfız'a pek yakında şenlik içinde nişanlar, düğünler, toylar yapacağız, dedi.

Bunu duyan Hâfız ellerini duaya kaldırdı; "Allah'ım! Sana bin şükür. Gönlümde yatan ve gece rüyamda gördüğüm dünya güzeli Bağdat Hanım'ın yüzünü göreceğim, dedi.

Mahmut, "Hâfız" diye seslendi. Sesi duyan Hâfız huzura geldi, "Buyur baba" dedi. Babası:

- Bak oğlum! Köyün içine yaşlı genç, hacı hoca kim varsa hepsine söyle, bu akşam buyursun bizim evimize gelsinler. Komşularımızla konuşacağım bazı şeyler var.

Bunu duyan Hâfız derhâl köyün içine, çıkarak gördüğü herkese babasının dediğini aynen söyledi. Herkes bir neşe ve sevinç içinde akşam Mahmut'un evine geldiler. Odanın baş tarafındaki ocak yanıyor, bakır cezveler kaynıyor, kahve tepsilerin üzerindeki fincanlara doldurularak herkese ikram ediliyordu. Peşine yemekler, çaylar geldi, sohbetler muhabbetler birbirini açtı. Köyün ehil ve akli kesen yaşlıları birbirine bakarak konuşmaya başladılar:

- Allah evini ocağını şen ve abâd eylesin, yedik içtik. Buraya bizi çağırmanda bir maksadın olmalı bunu duyalım hele. Ömür boyu kapı komşusu olarak

birbirimize hayırda, serde, düğünde, ölümden yardım etmek Allah'ın emri ve yedi yerde hakkı sorulacak komşu hakkıdır. Nedir isteyin söyle?

Mahmut ellerini dizine koyarak ufak bir öksürükten sonra:

- Ey benim aziz komşularım Allah sizlerden bu dünyada ve öbür dünyada razı olsun. Her zaman benim hayırına şerrime koşup geldiniz. Şimdi ise sizlerin de çok sevdiğiniz oğlum Hâfız için geçen gece Kalaça'da böyle bir durum oldu.

Kalaça'da başından geçen olayı aynen komşularına anlattı, bunu canla başla dinleyen komşuları:

- Hay hay Allah hayırlı etsin, biz bir köy halkı olarak elimizden gelen her tedbire baş vurur bu işin altından kalkarız. Sen hiç üzülme, sabah ola hayır ola.

Dediler ve evlerine dağıldılar. Bunlar gittikten sonra Mahmut ve karısı Tazegül kendi iş durumlarını altın, gümüş gibi hediye olarak ne götürüleceğinin konuşmasını yaparken; gönlü gözü dünyanın bu ihtişamlı günü için heyecan içinde olan Hâfız, sessizce gölün kenarına oturarak içinden gelen aşk ilhamı ile bunları söylemeye başladı:

Aldı Hâfız

Şu karşıda yanan ışık  
Sevdiğimin nişanıdır  
Yolunda olmuşum âşık  
Canım onun kurbanıdır.

Bakarım yıldız aya  
Günlerimi saya saya  
Onu değişme dünyaya  
Güzellerin sultanıdır.

Hasbahçenin gonca gülü  
Karşı yamacım sümbülü  
Yol ver gidem çıldır gölü  
Yâri görme zamanıdır.



Bülbüller ötmez kafeste  
Gül için kalırlar yasta  
Hâfız'ım olmuşum hasta  
Yâr derdimin dermanıdır.

Sözlerini bitiren Hâfız odasına giderek yatağına yattı; gözleri uyku tutmuyordu, sabahın açılmasını beklemeye başladı.

Sabah açıldı, herkes evinin önünde canlanmaya başladı. Köylüler işlerini bitirdikten sonra akşam konuştukları sözlerin üzerine herkes atım hazırladı; elbiselerini, ona göre cebine koyacağı parayı hazırladı. Atım binen, silahım kuşanan doğruca Mahmut'un kapısına geldi. Mahmut her hazırlığı yapmıştı, gelen komşularına çay ve kahvaltı verdi. "Şenlik ve ihtişam için bir âşık mutlaka olmalı" dediler. Çünkü köylerde nişan, düğün ve sünnetler âşiksiz, davul ve zurnasız olduğu zaman onu talihsizlik sayarlar. Hele ki âşık olmayan düğün kel başa benzer. Haber gönderdiler, yalan köyden Âşık Hüseyin sazım alıp geldi. Bekleyen Alvız köylüleri Kalaça köyünde neler yapılacağını konuşmalarını yaptı.

Olur ya belki başlarına bir şey gelebilir, diye arada elinde sazı ile Âşık Hüseyin geldi. Atının başım tuttular, "Buyur âşık" dediler. Âşık sazı elinde, odadan içeri gidi, selam verdi. Çay getirdiler bir kahvaltı etti. Sona geleneğe göre, âşığın sazım kılıfından çıkartıp bir sabah faslı yaparak hayırlı olsun demesi icap eder. Bu da hemen devrana başladı; güzel sazı ve hoş sesi ile dinleyenleri hoşnut etti. Bu arada kısa bir fasıl ettiği için usûlden olarak oğlan babası ve diğer dinleyenler gönlünden kopan kadarıyla aşığa bahşişler, peşkeşler verdiler. Diğer bir geleneğe göre, nişan ve düğüne giden âşığın sağ koluna kırmızı bir vala bağlanır. Toy evinde bu kolunda bağlı kalır ve düğün bitene kadar çıkarmaz. Bu bir şadlık ve bayrak gibi nişandır.

Bu durum içinde âşık geri döndü; toplanan köy halkı, oğlan babası Mahmut, anası Tazegül, gençler ve kız geline bakarak bir "hayırlı olsun" demesi lazımdı. Hemen sazına vurdu, başladı söylemeye:

Aldı Âşık Hüseyin                      Yığılan komşular gelen ağalar  
Canlar nişanınız mübarek olsun  
Dostu görsem yaralarım sağalar  
Canlar nişanınız mübarek olsun

Uzun ömür olsun oğlana kıza  
Âşığım başladım sohbeta, söze  
Mahmut Bey'in oğlu güzel Hâfız'a  
Canlar nişanınız mübarek olsun

Âşık Hüseyin'im dedim gerçeği  
Güzellerin beyaz olur leçeği  
Bağdat Hanım ülkemizin gökçeği  
Canlar nişanınız mübarek olsun

Bu methiye bittikten sonra aşığa bahşişler peşkeşler verildi. Hep bir ağızdan; "Âmin, Allah her iki gencide muradına nail etsin." Davul, zurna, cirit, oyun havaları, "Köroğlu Paşa köstü", "Cezayir gelin atlandırma havaları"nı çalıyordu. Büyük bir neşeyle köyün içinde dağlar taşlar inliyordu. Bir usûl de şudur; Atlıdan önce birisini gönderirler, buna haberci veya halk arasında tilki de denir. Halit adındaki kolu kuvveti yerinde bir delikanlıyı pür silah kuşandırıp önceden Kalaça köyüne gönderdiler. Hayli zaman oldu yola çıkalı. Peşine seksen atlı, ile bir at arabası içinde Hâfız'ın öbür bacısı Miyese ve anası Tazegül de iki komşu kadın ile nişana gidiyorlardı. Yola çıkmadan önce Hâfız, bacısı Miyese'yi تنها bir yere çağırarak kulağına bir şeyler söyledi, ve cebine bir nâme bıraktı. "Bunu kimseye göstermeden Bağdat Hanım'a verirsin" dedi. Miyese, Hâfız'ın emanetini iç gömleğinin cebine koydu.

Atlar yürüdü, bunlar köyde ayrıldı. Önde giden Halit, Kalaça köyüne vardı, ilk haberini verdi:

- Bugün bizim Alvız köyümüzden seksen atlı, bir araba ile Âşık Hüseyin, iki kat davul zurna bu akşam burada olacak.

Bunu duyan herkes, kendi hâli vaktine göre atlı çekecek diye, evinde hazırlık yaptı. Atlılar bir çeşmenin başında, gelin görmek için giden kadınların hazırladığı tandır ketesini keserek herkese taksim ettiler, atlar otladı, su içtiler. Bunlar da yola koyuldu. İkinci vaktine doğru karşıdan görünmeye başladılar. İki kat davul zurna, "atlı kaydası" denilen zurna havalalarını çalarak Kalaça köyüne girdiler. Köy halkı evlerinin üzerine, yol kenarına, yüksek kayaların başına çıkıp bu ihtişamı

seyrediyordu. Seksen atının önünde Âşık Hüseyin atını oynatmaya başladı. Bunu takip eden atlılar bir iki sıralı olarak Reşit Ağa'nın evinin yolunu tuttular.

Peşlerinde at arabası onları takip ediyordu. Davul ve zurnalar çala çala evin önüne yaklaştılar. Reşit Ağa, yedi kardeşi ve komşuları hazırlıklı olarak gelen düğün atlılarını hemen karşıladı. Atlarının başını tuttular, atların üzerinden inen misafirlere "buyur" edildi. Âşık ve en yaşlı olan adam en önde odadan içeri girdiler. Odanın içi keçeler, halılar serilerek döşenmiş; yerde oturmak için minderler ve arkalarına halı yastıkları sıra sıra dizilmiş.

Gelen misafir atlılar yaş sırasına göre buyur edinilen yere oturdular. Kalaça köyü halkı hepsine "hoş sefa geldiniz" dediler. Yalnız Reşit Ağa teker teker herkesle el tutarak merhabalaştı. Ondan sonra ortada omzuna peşgir atmış birisi hizmet etmeye, çay, kahve ikram ederek su dağıtmaya başladı. Gelen misafirlere çayın yanında iki dilim kete veya bisküvi getiriliyor. Bu ikram da sona erdi. Bu arada sıra âşığın ilk faslına gelmişti. Âşık, faslını yaptıktan sonra, atlı çeken misafir sahipleri, misafirlerini eve götürüp akşam yemeği yedirdikten sonra tekrar meclis toplanan yere geleceklerdi.

Âşık Hüseyin, ayağa kalkarak bir fasıl yaptı; divan açtı, sazı ile sesi ile şunları söyledi:

Aldı Âşık Hüseyin

Muhabbetin meclisine merdane hoş geldiniz

Ehl-i arif söz sahibi dürdâne hoş geldiniz

İki gencin arzusunu yetirelim yerine

Atlı komşu bir arada nişana hoş geldiniz

Yaradanım kün emriyle var etmiş kainatı

Adem'le Havva'dan gelir insanın aslı zâtı

Kul kulu sevdiği zaman Mevlâ verir fırsatı

Bu sözlerim nasihattir her yana hoş geldiniz

Adım Âşık Hüseyin'dir seçtim ağı karadan

Kemlik kötülük hoş değil kaldırmalı aradan

İki gencin muradını versin bizi yaradan

Bizleri arzu eyleyip irfana hoş geldiniz

Âşık Hüseyin, "hoş geldiniz" dedikten sonra bir iki türkü daha söyledi ve faslı bitirdi. Köy halkı gelen atlıları ağırlamak için evlerine götürdüler.

Akşam oldu, herkes atlısını ağırladıktan sonra tekrar kız babası Reşit Ağa'nın odasına getirdiler. Gelenlere çay ve diğer ikramları yapıldı. Misafir evinden gelen âşık sazını çıkardı ve gece faslına başladı. Birkaç deyiş-türkü çalıp söyledikten sonra, bildiği hikâyelerin ismini meclisin huzurunda saydı. Gelen atlı ve köyün yaşlılarından söz sahibi olan kimseler âşığa; "Falan hikâye söylensin!" diye isteklerini ifade ettiler. Âşık da bildiği o hikâyesini anlatmaya başladı.

Reşit Ağa'nın başına toplananlar arasında bu şekilde, demi devran sürüp giderken, kızlar ve kadınlar da Senem Hanım'ın başına toplanmıştı. Alvız köyünden gelen Hâfız'ın anası Tazegül, bacısı Miyese ve diğer kadınlar arasında gülmeler, sohbetler devam ediyordu. Bunları gören Hâfız'ın bacısı Miyese etrafa bakmıyordu, çünkü kardeşi, Hâfız'ın vermiş olduğu nâmeyi ve söylediği sözü gelini Bağdat Hanım'a verecek ve söyleyecekti.

Bu arada erkeklerin toplantı yerinde âşık faslına ara verdi. Kalaça köyünün hazırladığı seyirlik orta oyunu, deve bezeme, köse oyunu oynatıldı. Bu oyunda rol alan köyün gençlerine bahşişler verildi, şerbetler ikram edildi. Atlıların içinden en becerikli ve yaşlı olanı ayağa kalkarak:

- Allah hayırlı kademli eylesin. Eğlendik güldük. Şimdi de müsaade ederseniz nişanımızı ortaya koyup geleneğimiz neyse yerine getirelim, dedi.

Herkes, "hay hay Allah hayırlı etsin" diyerek baş salladı. Alvız köyünden gelen nişan yüzükleri ve diğer eşyalar ortaya getirildi. Getirilenlere herkes baktı ve sonra misafirlere meyvalar dağıtıldı. Gelen bu eşyalar daha sonra erkek meclisinden sini ve tepsi içinde kadınlar tarafına götürüldü. Köyden, kızın başına toplanan eşdaş kız, gelin ve yaşlı neneler baktılar, elden ele gezdirerek, "Allah hayırlı etsin" dediler.

Bu arada gelini görmeye gelen kaynanası evinden getirdiği yüzükleri, bilezikleri, boyun bağlarını, eski mercan ve incileri gelininin boynuna bağladı. Bunu gören herkes, "Allah ömürlerini uzun etsin" dediler. Kardeşinin isteği olan nâmeyi gizlice Bağdat Hanım'a ulaştıran Miyese, gelinini doya doya öptü. Bunların hepsini temennah ile selamlayan Bağdat Hanım acele ile odasına çekilerek sevdiği Hâfız'dan gelen nâmeyi açtı okudu. Bakalım Hâfız ne yazmış.

Aldı Hâfız

Sevdiğim yâr sana olsun armağan  
Bir canım var, vere vere gelirim  
Gönlümün halısı can içinde can  
Yollarına sere sere gelirim

Sular gibi yücelerden akmaya  
Gözlerine doya doya bakmaya  
Nişan için ak göksüne takmaya  
Çiçekleri dere dere gelirim

Bin bir hilesi var zalimden sakın  
Al kumaş üstüne mücevher takın  
Gece yarısında sabaha yakın  
Dalgaları yara yara gelirim

Hâfız der ki kayıp etmem gülümü  
Bağlasalar kanadımı kolumu  
Yak çıramı bekle benim yolumu  
Gölde yüzgeç vura vura gelirim

Bu sözleri bittikten sonra bacısı Miyese ile sözlü olarak şu haberi göndermişti.

"Sevgili iki gözüm, canımın canı Bağdat Hanım! Mektubumu aldın mı? Okuduktan sonra iz kalmaması için mektubu yak. Ben çok iyi yüzme bilirim, elbisemi başıma bağlar senin yaktığın çıranın ışığına yüze yüze gelirim. Gece sen bana, ben sana kavuşmuş oluruz. Sabaha yakın ben yine yüze yüze karşı tarafa geçerim. Sen çırayı evin bize doğru bakan tarafına koy ve geri kalanına karışma."

Miyese bu sözleri, gelini Bağdat Hanım'a gizlice söyledi. Gülmek eğlenmek derken herkes bir gönül alemi içinde iki gencin bu nişanını kutladılar. Erkekler meclisi âşığın hikâyesi ile devam etti. Gecenin çok geç vakti olmuştu, herkes bir huşu içinde âşığın hikâyesini dinledi ve sazının tellerinde parmaklan ile gezinerek şu sözleri söyledi.

Aldı Âşık Hüseyin

Hikâyemiz erdi sona  
Hoş geldiniz, güle güle  
Bülbül odur güle kona  
Hoş geldiniz, güle güle

Her yerde vardır sânímız  
Dosta kurbandır canımız  
Güzel oldu nişanımız  
Hoş geldiniz, güle güle

Âşık söyler sinesine  
Girer gönül binasına  
Herkes gitsin hanesine  
Hoş geldiniz, güle güle

Bu güzelim sözler âşığın en güzel saz havası ile birbirine ahenk ve renk katarak bittikten sonra, tekrar bir kahve çay geldi. Alvız köyünden gelen toy babası ve Hâfız aşk badesini içtiği zaman, dil bağıını çözen; gamını derdini dağıtan Ahmet Usta sözü aldı:

- Ey Kalaça köyü halkı ve bizim köyümüzden gelen komşular! Allah bugünü bizlere gösterdi şükürler olsun. İki gencin bu mübarek gününde güzel âşığımız güzel komşu ve Kalaça köyü halkı akrabalarımız bizleri memnun ettiler. Allah herkese böyle şad günler nasip etsin. Bundan sonra bir görevimiz daha var. Canı isteyen ev tarafına gider gelinimize boy görmesi hediyesi neyse verir. Yarın Allah izin verirse buradan ayrılacağız. Benim buradan ayrılmadan önce kız babası Reşit Ağa ve Kalaça köyü halkından isteğim olacak. Bu bir nişandır, iki gencin muradına ermesi için toylarını, düğünlerini tez elden tatalım, derim. Bu sözümü münasip gördüğünüz taktirde bize düğün yapacağımız yılı, ayı bildirin biz de günümüzü ona göre keselim, dedi ve sözü bağladı.

Ahmet Usta'nın bu sözlerini dinleyen kız babası Reşit Ağa geri dönerek altı kardeşinin yüzüne baktı:

- Komşularımın istek ve arzuları üzerine düğünümüzü gelecek yıl bu ayda yapmayı bir baba olarak uygun buluyorum. Siz de ona göre her şeyinizi hazırlayın.

Yününü, yatağını, halısını, kilimini ve evini lazım olan çeyiz neyse kız babası olarak ben, oğlan bası olarak da sizin taraf hazırlasın.

Bu sözler, dinleyen herkesin hoşuna gitti. "Çok münasiptir" diyerek atlıları, misafir sahipleri evlerine alıp götürdüler.

Kız evine gelen kadınlar, toplanan kız ve gelin de yavaş yavaş dağılmaya başladı. Bağdat Hanım, Mahmut'un karısı, kaynanası Tazegül için hizmetler etmeye başladı. Bu arada Mahmut da kız babası Reşit Ağa'nın evinde kaldı. Bu sevinç ile herkesin yüzü gülümsüyordu, ama bunların içinde yılan gibi o yana bu yana bakan birisi vardı. O da Reşit Ağa'nın gelini Telli idi. Yüzünü ve suratını asmış, bir köşede kendi kendine uğraşıyordu. Bağdat Hanım'ı kardeşi oğlu Osman'a istemişti, kız babası vermediği gibi Bağdat Hanım'da beğenmemişti bunu. Telli de; "Yaptıklarını bunların yanına koyarsam bana da yedi kardeşin bacısı Telli demesinler." dedi ve bundan sonra türlü hileler tuzaklar kurmayı düşündü.

Bunlar burada bu hâl ile kalsınlar size gelen atlılar ve Alvız köyünden haber vereyim. Sabahleyin herkes Reşit Ağa'nın kapısının önünde Kalaça köylüleri ile vedalaştı, el sıkıştı. Şakalar, gülmeler ile atlarına binerek doğruca Alvız köyüne hareket ettiler. Böylelikle Bağdat Hanımla Hâfız'ın nişanlan takılmış, ikisi birbirine verilmiş olarak düğün günü dört gözle beklenmeye başlandı.

Bağdat ile Hâfız'ın nişanlan Çıldır ve çevresinde herkesin dilinde günlerce söylenmeye başladı. Toylar ve düğünlerde bu şenlikli nişandan söz ediliyordu. Herkes bir yılı iple çekiyor, bu iki gencin dillere destan düğününe gitmek için, can atıyordu.

Diğer tarafta, Bağdat Hanım'a yazdığı nâmeyle, bacısı Miyese'yi aracı yaparak haber gönderen Hâfız her gece evlerinin yanında olan göle çıkar, elinde yaktığı çıra ile Bağdat Hanım'a işaret verirdi. Bağdat Hanım da çirasını sallayarak karşılık işareti verirdi.

Bir gece yarısı Hâfız dışarı çıktı, baktı ki hava sıcak ve durgun, gölde hiç dalga yok. Yüzünü Kalaça'ya doğru çevirdi, çünkü karşıdan yanan çıra işaret ediyordu. Bu hâli gören Hâfız yavaşça eve gelerek üzerinden elbiseleri çıkardı, başına bağladı. Gölün karşı tarafına yüzerek gitmeye karar verdi. Sevgilisi, nişanlısı Bağdat Hanım çirayı çardağa koymuş, kendisi de elleri koynunda bekliyordu. Hâfız, kulaçları ile suları bir an önce yarıp sevgilisine ulaşmayı gaye etmiş, güçlü

bedeni ile yüzmeye başlamıştı. Hâfız, aradan geçen zaman içinde Bağdat Hanım'ın çıra ışığı olan yere geldi, suyun içinden çıkarak başına bağladığı elbiseleri giyindi ve yavaş yavaş duvardan tutarak yukarı çıktı. Bağdat Hanım kollarını açarak onu kucakladı, elindeki çirasını kimse görmesin diye söndürdü ve Hâfız'ın elinden tutarak doğruca kendi odasına götürdü. Eli ile ördüğü ipek ve yünlü bezlerle yüzünün suyunu sildi. İki aşık ilk önce birbirini görüp el ele dokundu, bu hâl ile ikisinin de gönül içinde birer aşk fırını yanmaya başladı. İlk sözü ev sahibi olan Bağdat Hanım aldı.

Bakalım Hâfız'ın gelişine ne söyledi, Hâfız ne cevap verdi:

Aldı Bağdat Hanım                      Gece gündüz yollarına bakardım  
Gönlümün sultanı sefa gelmişsin  
Yüreğimi aşk oduna yakardın  
Deryalar kaptanı sefa gelmişsin

Aldı Hâfız                                      Gönlüm ferahladı yüzün görünce  
Ey canımın canı hoş sefa bulduk  
İki âşık muradına erince  
Nur kaplar cihanı boş sefa bulduk

Aldı Bağdat Hanım                      Muhabbet bezminde hâline kurban  
Geldiğin yerlere yoluna kurban  
Kuvvetine kurban hâline kurban  
Dağların aslanı sefa gelmişsin

Aldı Hâfız                                      Bülbül öter şenlendirir bağlan  
Sona ersin hasretliğin çağlan  
Ferhat Şirin için yardı dağlan  
Ruhumun nişanı hoş sefa bulduk

Aldı Bağdat Hanım                      Bağdat Hanım der ki dileğim budur  
Yardımcımız olsun yaradan kadir  
Göle bel bağlanmaz mayası sudur  
Koparır tufanı sefa gelmişsin



Aldı Hâfız  
Hâfız der ki bu gönlümün durağı  
Kulağımdan gitmez yârin sorağı  
Sevdiceğim sen eyleme merağı  
Dağların ceylanı hoş sefa bulduk

İki aşık birbiri ile sarmaş dolaş olup, el ele tutarak sohbetlerini sürdürdüler. Bağdat Hanım, Hâfız için hazırladığı bal ve yağı getirdi, bir birinin ağzına lokmalar koyarak yediler, sohbet ettiler. Bağdat Hanım, Hâfız'a tembih etti:

- Bir daha olmaya benim çıra işaretim olmadan yüzerek bu tarafa gelmeyi aklına koyasın. Allah korusun içimi bir korku sardı. dedi.

Bunu dinleyen Hâfız, yürekli bir tavırla:

- Sen korkma yeter ki senin çıranın yanışını göreyim, ördekler gibi yüze yüze gelirim, dedi.

Bu arada tanyeri sökmüş, şafak yıldızı doğmaya başlamıştı. Bağdat Hanım ile Hâfız vedalaştı, Hafız geldiği yerden elbiselerini başına toplayarak yüze yüze karşı tarafa geçti. Bu durumu Miyese biliyordu. Hâfız yola çıkınca Alvız'daki evlerinin çardağına çırayı koydu. Hâfız bu ışığa yüzerek geldi. Sabah olmuştu.

Ama gel gör ki, "Su uyur düşman uyumaz." Bağdat Hanım'ın amcası karısı Telli, Bağdat'ı devamlı takip ediyordu. Bağdat ile Hâfız'ın birbirini gördüğünü ve Hâfız'ın yüzerek Kalaça köyüne geldiğini sezen Telli bunları takip etmeye başladı.

Gözlerini uyku tutmayan Bağdat, zaten Hâfız'ın bu korkulu hareketine asla razı değildi. Ama bir kere olmuştu, bundan sonra çırasını bir daha çardağa koymayacağına dair kendi kendine karar verdi ve öyle yaptı. Her gece gölün kenarına çıkan Hâfız karşıdan gelecek çıra işaretini bekliyordu.

Bağdat Hanım ve Hâfız'a bu mutluluğu tattırmak istemeyen amca kızı ve anası bir gün baş başa verip bir tuzak hazırlığı yaptılar. Kızın anası Telli dedi ki:

- Ben geçenlerde gözümle gördüm, Bağdat çırayı çardağa koydu. Karşıdan bu çıranın doğrultusuna nişanlısı Hâfız yüze yüze geldi. Sabaha kadar bir arada sohbet ettiler ve onu tekrar yolcu etti. Hâfız yüzerek karşı tarafa gitti, ulaştı. Şimdi Hâfız yapılan bu çıralı davet şekline alıştı. Bizim yapacağımız bir iş var. Bağdat yine, bir gün mutlaka çırayı yakıp aynı yere koyarak Hâfız'ı bekleyecek. Biz bu arada Bağdat beklerken birisi görmüş gibi sesler çıkaracağız, bunu duyan Bağdat elbette vazgeçecek. İşte o zaman çıranın içindeki yağı döker ve karşıdan yüzerek gelen

Hâfız dalgalar arasında yolu şaşırır ve bu tarafa gelemeyen ya da gölün orta yerinde veya kayalık bir yerde yorulur, çırpırır ve boğulur. Böylece Bağdat ile muradına eremez, biz de kendi emelimize erişmiş oluruz.

Aradan günler geçti, Bağdat'ın bir sıkıntı haliyle başı ağrımaya başladı. Sanki bir felaketle karşılaşacakmış gibi gözü dalıyor, içinden acaba bir çıra yakıp çardağa koysam Hâfız gelir mi, gelip de hâlimi bilir mi, diye hayâl kuruyordu.

Yerinden kalktı, doğruca gitti odasına, Herkesin yatmasını bekledi. Gece bulutluydu, inceden bir rüzgâr esiyordu. Yavaşça odasından çıktı çirasına yağ doldurdu, fitilini ateşledi ve çardakta her zaman koyduğu, sönmeyen yere yerleştirdi. Gecenin bu saatinde karşıdan işaret bekleyen Hâfız baktı ki tamam. Hâfız yavaşça evden çıktı, her zaman olduğu gibi elbisesini başına bağladı, bir an önce sevdiğime ulaşayım diye dalgaların arasına kendini attı. Ama hava bulutlu ve karanlıktı, göz gözü görmüyordu.

Karşıdan ışığı görünen çıraya doğru yüzmekten başka çaresi yoktu. Gölde rüzgâr fazlalaştı ve çıkan dalgalar gittikçe yükselmeye başladı. Ha bura, ha şura derken gölün dalgalan ile yanşa giren Hâfız yoluna devam etmekte olsun, belki gölün orta yerine gelmiş belki de kenara yaklaşmaya az kalmıştı. Bu arada ana ve faz Telli ile Ağca Kız bir bahane ile evin etrafında dolanmaya başladılar. Sanki gündüzden bir şey yitirmiş gibi hem gezinip hem de konuşuyorlardı. Bu hâli sezen Bağdat Hanım saklanmak istedi ise de olmadı. Amcası kansı ve amcası fazı:

- Gecenin bu saatinde ne bekliyorsun? dediler.

Bağdat Hanım Hâfız'ı beklediğini söylemedi ve bunlar Bağdat Hanım'ı söze tutarak içeri götürdüler.

Bunlar içerde konuşurken Bağdat Hanım'ın amcası fazı dışarı çıkıp çardakta göle doğru konan çırayı üfleyerek söndürdü.

Çıranın sönmesi ve havanın kararması içinde kendini kayıp eden Hâfız karşı tarafı bulamadı, çırpınmaya başladı. Aradan bir kaç saat geçti, amcası karısı Telli ve amcası kızı Ağca'yı yolcu ettikten sonra dışarı çıkan Bağdat Hanım baktı ki çirası sönmüş, havada bulut kuvvetli ve rüzgâr esiyor. Dizlerine dövünüp ağlamaya başladı, ama iş işten geçmişti. Hâfız suyun içinde çırpınarak gücünü yitirmiş ve boğulmuştu.



kenarına giderken, tam Kalaça köyüne yakın, sarp bir kayanın kenarında su içinde bir insan cesedi gördüler.

Köylerden gelen insanlar görür görmez Hâfız'ı tanıdılar. Ne yazık ki Hâfız boğulmuştu. Alvız ve Kalaça köyüne haber ulaştı. Bu haberi Bağdat Hanım, Hâfız'ın babası, anası, bacıları duydu, dizlerine vura vura geldiler. Sudan kenara çıkarılmış Hâfız'ı gördüler, gözlerden akan yaşlar gölün suyuna karıştı ama elden gelen bir şey olmadı.

Hâfız'ı Kalaça köyüne, Bağdat Hanım'ın evinin karşı tarafına defnettiler. Bu hâli gören Bağdat Hanım'ın, derler ki saçları bir gecede bembeyaz olmuş, sevdiğinin bu acısına dayanamayarak beli bükülmüş, dişi dökülmüş. Bir kaç gün sonra bir sabah Hâfız'ın mezarının yanından geçen birisi bakmış ki Bağdat Hanım başını Hâfız'ın mezarına yaslamış olarak can vermiş. Bu haberi Kalaça'ya ve Alvız'a duyurmuşlar. Derler ki, her iki köyün halkı da köylerini terk edip Bağdat Hanım ve Hâfız'ın acısına dayanamayarak buradan göç etmiş gitmişler.

Gülyüzü köyü sınırları içinde Kalaça, Alvız, Bağdat ile Hafız'ın acı hikâyeleri günümüze kadar gelmiş ulaşmış. Ben bu efsaneyi birçok ağızdan ve yaşlılardan derledim. Kendi sanat ölçülerim içinde bir halk hikâyesi olarak yazdım. Yörede bu efsane halen bilinmektedir.

## **ÇILDIR GÖLÜ EFSANELERİ**

### **GÖLÜN VAR OLUŞU HAKKINDA**

Çıldır halk ağzında söylendiğine göre şöyle rivayet olunur:

- Çıldır Gölü'nün tam orta yerinde çok eski zamanlarda bir “şehir” varmış, müzeyyen, abadan bir yermiş. Bu mamur şehrin orta yerinde kimisi 70, kimisi 40 diye söylenen çeşme kurnaları varmış. Bunların açık kalması yasakmış. Bu yasağı yerine getirmek için bulak kurnalarına bakan bir karakolcu (bekçi) bile bulundurulmuş. Zira kurnaların hepsinin açık kalması halinde “şehir” çukurda olduğu için şehri su basabilirmiş. Bu şehrin bir büyüğü olup kendisi de çok zulümkâr adammış.<sup>69</sup> Adamın karısı ise aksine çok insafli, şefkatli bir insan olup

<sup>69</sup> **Kars Eli Dergisi**, Yıl: 6, Sayı: 67, Kars, Şubat 1970, s. 8.

herkes buna şeherin anası dermiş. Beyle hanımın biri kız, biri oğlan olan bir çift çocukları varmış. Beyin, hanımın ve çocukların adlarını tam söyleyeni duymamıza rağmen söylentilere göre, beyin adı Zaman, hanımın adı Anahanım, çok güzel olan kızın adı Göyçek Hanım, atıcı, vurucu, iyi bir avcı olan oğlanın adı da Seyyad olabilir. Biz bunun daha derinliğine varmadan Seyyad Bey'in başına gelenleri duyduğumuz gibi aktaralım:

- Bir gün canı av eti isteyen Beyoğlu Seyyad şherden eşdaş arkadaşlarını alır, ava çıkar, bu gün Ciyahor denilen Kısır Dağları'nın eteklerindeki ormanlara vardıklarında (şimdi bu ormanlar yoktur) akşam olmuşsa da bir marala rastlarlar. Beyoğlu bittabi sevincinden atının üzerinde oynamaya başlar; arkadaşlarına şöyle der:

- Akşam avı önümüze artık çıktı, siz karışmayın, ben bunu atımla bastırıp, kemendimi atarak sağ tutup, şehere götüreceğim. Babam bunun etini, anam derisini, bacımda boynuzlarını sever. Etini yeriz, derisini otağa serer, boynuzlarından da Göyçek bacım hanasına kirkit yaptırır. Bu sevinç ve hayalle Beyoğlu sürmüş atını ha burda ha şurda maralı tutarım derken gün (güneş) anasının koynuna giriyor, alacakaranlıkta zifiri karanlık oluyor. Karanlıkta yolunu kaybeden Seyyad Bey gece sabaha kadar yabani hayvanların ince yollarında atı yedeğinde olarak dolaşp duruyor. Sık meşe (ormanlık) içinde bir daha da doğru yolu bulup geri dönemiyor. Beyoğlu'na arkadaşlık edenler ise beklemekten bıkip kör pişman şehere dönüyorlar. Olan biteni ana ve babalarına anlatırlar. Ana ve babalarda işler tersine döndü (işler bir çıkmaza girdi). Zaman Bey'i bunları duyarsa neslimizi yeryüzünden keser. Zira o der ki acıkla (mahsus) benim oğlumu bilerek götürüp başına bir felaket getirdiler. Ne yapsan inanmaya imkân bulunmayacak, en iyisi "ne yel essin ne gazel düşsün" gece kimse duymadan göçleri yükleyip söz birliği ile şeheri terk ediyorlar. İşte bunlar böyle çekilip giderken ben size Seyyad Bey'in babası Zaman Bey'i ile anası Anahanım'dan haber vereyim: bunlar gece geç vakite kadar oğullarını sormuşlar, nereye gittiğini, nerde olduğunu bir türlü bilen yokmuş.<sup>70</sup> Gecenin telaşı ile korkup ürken ana ve baba sönük sönük otururken bu arada elinde odun çırası yakan güzeller güzeli bey kızı Göyçek Hanım başındaki hakayıklarıyla odadan içeri girer ana ve

---

<sup>70</sup> **Kars Eli Dergisi**, Yıl: 6, Sayı: 67, Kars, Şubat 1970, s. 8-9.

babasını çok üzgün görünce kendisini onların üstüne kapar, dizlerinin diplerine çöker söylenir:

- Neden böyle kederlisiniz, yoksa kardaşım Seyyad Bey'e bir şey mi oldu, ısrar eder, üzüntülü ana ve baba cevap veremezler.<sup>71</sup>

Gülistan Güllü kızın yeni kıyafetini kendi eliyle düzeltip, devrin silah ve takımlarını kuşandırdı.

- İşte dağlar güzeli güllü benim dediğim oldu. Şimdi sen Bey babanın huzuruna çık, bundan sonra elimizden gelen ne varsa her gücümüzle yapalım. İşi uzatmadan bende iki at hazırlığına bakayım, birini sen, birini ben binip fırsat bulur bulmaz kaçalım. Sen yalnız gidersen olmaz! Bey baban bunu benden bileceği yüzde yüzdür, hem de ben sensiz sen bensiz olamayız. Yıllar geçse bile ben sana hizmet eder, beş günlük dünyada geçinip gideriz. Bana da elbet talih yar olur bahtım açılır, Zaman Bey'in oğlu Seyyad Bey'in ülkesinde bir yuva ben kurarım. Herkes dengi dengine düşer. Yalnız Güllü sen ayağını yeyin, elini yüyrük tut ki yerin kulağı var, işler açılmadan menzilimize aşalım dedi. Bunun sözü biter bitmez erkek kıyafetli güzel Güllü saçını toplamış, deri papağının altına koymuş, eline kargısını, topuzunu alarak sert bir adımla babasının huzuruna çıktı. Tam bir bey usulüne uygun şekilde selam verip yedi yerde temennah, sekizincide el bağladı, geleneğe göre toprağa el sürüp babasının huzurunda diz çöktü. Dile gelerek evvelce Gülistan'la yaptığı hazırlık konuşmasını teker teker anlattı. Babası yayla beyi bıyık altı tebessüm ederek:

- Olur olur benim koçak kızım dedi, sen dile benden. Ha kızım yalnız benimde senden bir dileğim var deyince Güllü kız babasının yüzüne bakarak:

- Emir buyur baba dedi.

Babası tekrar söze başladı:<sup>72</sup>

- Bak dağların güzeli Güllü kızım! Senin tam yetişkinliğe eriştin, bizim töremize göre düğün, nişan ve kız evlendirme yaylada çiçekler kemaline erişince olmalı, sayılı günler yaklaştı, yaylamızın koyunun kırkırma girmesi lazım. Her zaman olduğu gibi bir şenlik yapılacaktır. Bu yıl ki şenliğimizin en ilgin tarafı senin parmağına takılacak olan nişan yüzüğünün onuru, başına örteceğimiz evlenen kızlara mahsus koyun yününden yapılan örtüyü kendi elimle örteceğim.<sup>73</sup> Çünkü sen benim biricik kızım

<sup>71</sup> **Kars Eli Dergisi**, Yıl: 6, Sayı: 67, Kars, Şubat 1970, s. 9.

<sup>72</sup> **Kars Eli Dergisi**, Yıl: 6, Sayı: 71, Kars, Haziran 1970, s. 8.

<sup>73</sup> **Kars Eli Dergisi**, Yıl: 6, Sayı: 71, Kars, Haziran 1970, s. 9.

güzel Güllü'sün, seni benim yaylamda dost olmağa münasip ve dengim olan bir adamın oğlu ile bu yıl nişanlayıp bir yıl sonra aynı ayın aynı gününde ve aynı yerde düğününüzü yapacağım deyince:

Güllü kızın dizlerinin ferî azalıp, renk attı, içindeki ümitler hayal mi olacaktı diye titremeye başladı ve kafasından şunları geçirdi: Ben bulak başındaki kendi elimle kendim bulduğum Seyyad Bey'i çılgınca seviyorum bir gönülden bin gönüle âşık oldum, onsuз dünyada var devlet istemem. İçinde bu acıyı çekerek atik bir zeka ile yerinden fırladı ve babasına seslendi:

- Baba şimdilik bizim yaylada bir saygısızlık olmuş, bir serseri adam bu işi yaptı. Bu benim çok zoruma gitmiş, onun için size ben bu işi kendim yapayım demiştim. Madem öyle ise ben sizin bir kızınız olduğum için sizden bir dileğim var. Ben şimdilik o garip yiğidin çadırına gidip gerekli işkenceyi verip ve verdireceğim amma:

- Madem ki beni bir yiğide vermeyi layık görmüşsünüz ne demeye hakkım var. Beni nişanlayacağın delikanlı kimse yarın gelsin, bizim yaylada tutulan adamla bir güreş yapsın, yensin ve hem de senin yaylada at oynatmak ne imiş anlaşılınsın. Bende gözlerimle beni layık gördüğünüz oğlanın yiğitlik derecesini, kuvvetini, şahsiyetini görmüş olayım dedi. Ve babasının çadırından bir acelelikle çıktı. Yüzündeki sevda izleri ürpererek içinde bir kuşgu sancısı olan bu olay karşısında kendini nasıl kurtaracağını çarelerini düşünerek tutuklu olan sevdiği oğlan Seyyad Bey'in çadırı önüne gelip durdu. Kapıdaki nöbetçilere yüksek, sert ses ve tavırla:

- Burada mı o beceriksiz, saygısız yabancı dedi.

Nöbetçiler baktılar ki beyin kızının sesi korkunç, erkek kıyafeti giyinmiş elindeki silahları, ok yaya binmiş hazır, fakat o kadar sert bir bakışı var ki yüzünden bir pire düşse bin parça olur. Bu hali gören nöbetçiler karşılama yapıp:

- Burada yatıyor bey kızı diye cevap verdiler.

Güllü kız gine sert bir emirle:

- Gidin onun elini, kolunu bağlayıp benim huzuruma getirin dedi.

Nöbetçiler:

- Baş üstüne deyip çadıra girdiler. Seyyad Bey'i çıkarmak için. Zaten eli, kolu bağlı Seyyad Bey yan üstüne düşmüş, perişan halinin sonu nereye varacağını düşünüp duruyordu. Acaba sonum ne olacak diye bir yargıya varamamıştı:<sup>74</sup> Kendi

---

<sup>74</sup>Kars Eli Dergisi, Yıl: 6, Sayı: 71, Kars, Haziran 1970, s. 9.

kendine acaba kız beni seviyor mu, ben onun ateşine en kısa zamanda düşerek bu hallere geldim, ya kız beni kurtarmayıp, elim kolum bağlı.<sup>75</sup>

Yayla beyi ve hanımı sessizliğe dalmışken güllü başını kaldırdı, ellerini dizine koyarak söze başladı:

- A benim büyük babam, hanım anam! Eğer müsaade ederseniz sizden bir dilek dilemeğe geldim.

- Bir ara Güllü kız başını yere eydi. Bu hali gören bir bakışla başını kaldırdı:

- Söyle ne diyorsun? Neden sustun konuş!

Kısa bir sessizlik hüküm sürdükten sonra Gülistan yerinde kurcalandı, parmaklarını avuçlarında uvalıyarak:

- Şey yayla beyi büyük babamızdan kızını Güllü'nün dileği şudur ki; nasıl olsa sevdiğim oğlan Seyyad Bey ile muradıma nail oldum, şimdi ise Beyoğlu Seyyad Bey anasına, babasına, bekleyen bacısına dönmek için ısrar ediyor, bunu elbette ki Güllü Kız kıramaz, gitmeleri de uygundur. İki sevgili yola çıkmadan sizlerin elini öpüp, duanızı almak ve sizlerden müsaade isteme dileğine gelmişler. Eğer beybabamız kabul ederse canım kadar sevdiğim Güllü Kız ile ben de yola çıkacağım. Yayla geleneğine göre gelinin yanında yenge gider, farz edin ki ben de bir yengeyim, zaten ne Güllü Kız bensiz, ne de ben onsuz duramayız. Bu sözleri iyice dinleyen yayla beyi elini alınına sürerek:

- Kız evladı ocak yakmaz, büyüdü mü ele gider. demiş atalarımız. Güllü de büyüdü ele gidiyor, hem de çok uzak bir ele, ama bunu ben istemedim, kendi istedi, ne yapalım kendi düşen ağlamaz.

Bu arada gözleri yaşlara belenen anası:

- Yapma demem beyim, güzel güzel olmaz, gönül seven güzel olur, ben de istedim ki kızım Güllü dizimin dibinde otursun, ama olmadı, varsın selametle yolunu bitirsin, yuva kursun, ocağını tütürsün. Neyleyim kaderi böyle imiş, diyerek gözleri yaşlı göğsüne çekti.

Bu arada Güllü Kız yarı neşe yarı üzüntülü bir çehre ile:<sup>76</sup>

- Dağların beyi babam, nazlı sözlü hanım anam, kerem edin sizi çok severim, beni büyüttünüz, becerdiniz, bu güne yetirdiniz, gönülün yuvası olmaz, benim

<sup>75</sup> **Kars Eli Dergisi**, Yıl: 6, Sayı: 71, Kars, Haziran 1970, s. 9.

<sup>76</sup> **Kars Eli Dergisi**, Yıl: 7, Sayı: 77, Kars, Aralık 1970, s. 8-9.



gönlüm de Seyyad Bey'e vuruldu sevdi, vardım, şimdi de o nerde yaşarsa ben de orada ölmeğe mecburum. Kadının namusu bir kaledir, erkek onun nöbetçisidir. Sonra bunu da unutmamak lazım ki, yiğidim yiğit, yuvası çalı dalı olsun o kendine yuva yapar. Bu da bir asil yuvanın mert oğludur. Seyyad'ım ne dilerse o olur, o canını benim canın da onun yoluna fedadır. Sizden dileğim yolcu yolunda gerek, yatan kalır erken yol alır. Biz de bir an evvel bizi bekleyenlere kavuşalım.

Yaşlı gözlerle anası, içindeki hıncı yüzüne sertlik veren babası kızlarının yumuşatıcı sözlerini dinledikten sonra ikisi de birden:

- Peki.

Babası:

- Kızım atları hazırlasınlar, yaylanın halkı da çadırların ortasındaki düzlükte toplansın, siz de kalkın çadırlarınıza gidin, yol hazırlığına bakın. Bu sözleri işiten Seyyad Bey önde, Güllü Kız peşinde ve Gülistan en arkada olmak üzere çadırdan çıkıp kendi çadırlarına geldiler. Bey oğlu atını, Güllü Kız elbise bohçalarını, Gülistan da yol azığını hazırlamaya başladılar.

Yayla Beyi çadırından çıktı baş korucu Ayhan'a seslendi:

- Herkes ögle koyunun sağından çıktuktan sonra düzlükte toplanan kızım Güllü'yü yolcu edeceğiz.

Bu haberi alan baş korucu Ayhan yüksek sesle:

- Duydum duymadım demeyin! Yayla Beyi'nin emri; koyunların sağını bittikten sonra düzlükte toplansın beyin kızı Güllü ve vardığı oğlan Seyyad Bey'i yolcu edecekler, bir şölen yapılacak.

Bu sözleri duyan herkes merakla koşa koşa, kadın erkek, kız oğlan çocuk bile kenarda kalmadan aynı yere toplandılar. Bey ve hanımının altında koyun derileri döşeli orta yerde oturdular, sütler ikram edildi. Biraz beklemiştiler, Seyyad Bey atına binmiş, silahını kuşanmış, Güllü Kız ve Gülistan da at üzerinde tam bir yolculuk hazırlığı ile toplantıya doğru gelirken herkes birbirini basarak bunlara bakıyorlardı. Topluluğa yaklaşınca atlarından indiler. Üçü de peşi peşine önde Gülistan, ortada Güllü Kız, en arkada Seyyad Bey yayla beyinin ve karısının, yaşlı olup onların yanlarında oturanlara eyilerek temennah edip ayrılan yerlerde oturdular. Yemekler dağıldı, sütler sunuldu, herkes yiyip içtikten sonra Yayla Beyi ayağa kalktı ve:<sup>77</sup>

---

<sup>77</sup>Kars Eli Dergisi, Yıl: 7, Sayı: 77, Kars, Aralık 1970, s. 9.

- Ey benim yaylamın halkı! Bir tek evladım olan kızım Güllü sevdiği ve muradına erdiği Seyyad'ın öz vatanına gitmek için bugün yola çıkacaklar. Kızımı yolcu etmek için sizleri buraya topladım. Her bir ağızdan oğullu kızlı, uzun ömürlü olmalarına dua edelim!

Hepsi o zamanın anane ve icaplarına göre dua ettiler. Güllü, Seyyad Bey ve Gülistan sıra ile Yayla Beyi'nin karısından başlayarak Yayla Beyi'nin ve orada toplanan yayla halkının ellerinden, küçüklerin gözlerinden öptüler. Oraya toplanan herkes çoban armağanı, çam sakızı olmak üzere hediyeler ikram edip bir yandan da onları çiçek yağmuruna tuttular, onlarda yavaş yavaş hazırlanan atlarına bindiler. Seyyad Bey mızrağını kınından çıkardı, sağ elinde havada tutarak selamladı, Güllü Kız ve Gülistan başlarından leceklerini açarak rüzgâra karşı tutup bayrak gibi yaptılar. Bu ayrılık geleneğini işlemekle yavaş yavaş atlarını ayakları ile dürtmelediler. Artık gidiyorlardı. Bunlarda sevinç ihtişamı, geride kalanlar üzüntü, gözyaşları dökerek el sallıyor ve peşlerine koyun sütü serpiyorlardı. Bu süt serpmeye onlara süt gibi beyaz ömürler dilemek anlamında idi. Üç at üzerinde yola çıkanlara yayladan tamamen uzaklaşıp tam sevdâ ateşine düştükleri ve birbirini tanıdıkları çeşmenin başına vardılar ve atlarından indiler. Hayatlarını birleştiren bu çeşmenin suyundan kana kana içtiler, tekrar atlarına binerek yola koyuldular. Bu dağ benim o dağ senin derken yollarını ormana uğrattılar. Seyyad Bey yolunu şaştığı çığırdan önüne rast gelen bir maralı geldiği gibi takip etti. Sağa sola bakınarak elinden silahları hazır olarak önde Seyyad Bey, onun peşine de Güllü Kız en arkada Gülistan atlarının dizginlerini ellerinde tutup, bazı sıkıntılar çekmekle yollarına devam etsinler, biz, size Müzeyyen şehrinin büyüğü Zaman Bey'den, karısı Anahanım'dan ve kızları Göyçek Hanım'dan haber verelim. Zaman Bey'in oğlu Seyyad Bey gidip gelmeyeli yani kayıp olalı tam üç yıl olmuştu. Her yerde ellerini üzmüş, umutlarını kesmişlerdi. Yalnız tek can tesellileri şehere giriş çıkış kapılarının dışında birer konak yeri yapmışlardı. Her gelen giden yolcu burada yiyer içer, yatar kalkardı. Bu konakhane olan yerlere gözü açık, aklı başında birer bakıcı koymuşlardı. Her gelen geçen yeyip içip rahat ettikten sonra Zaman Bey'in emri üzerine onun huzuruna çıkarılırlardı. Zaman Bey onlara Müzeyyen şehrinin bu konakçılığının beyenip beğenmediklerini veya memnun kalıp kalmadıklarını sorardı.<sup>78</sup> Konakhane

<sup>78</sup> **Kars Eli Dergisi**, Yıl: 7, Sayı: 78, Kars, Ocak 1971, s. 8-9.

bakıcısında onlara işte bu beyin uzun boylu, geniş umuzlu, buğday renkli, yiğit yapılı bir oğlunun kayıp olduğunu ve kim bildirirse beyinin onu abad ederek dünyalığını verip ahiretine karışmayacağını anlatırdı. Ama ne fayda ki şimdiye kadar ne gelen giden onu görmediği için sözleri karşılıyor yaşlı imiş elleri koyunlarında kalıp ağızlarını bıçak açmıyordu. Bu böyle iken Göyçek Hanımı'na halini anlatalım. O biricik tutarı, gözünün nuru kardaşı Seyyad Bey'in kayıp olduğu üç yıldan beri başındaki beyaz leçeğinden tut çorabına kadar kara giyinmiş yasa girmişti. Kardaşının odasında yatar kalkar, onun özlemi içinde yaşardı. Ayriyeten kardaşı Seyyad Bey'in sakladığı kehlen atların tavlmasına bakardı. Her gününü onların eğer takımlarının ve onun silahlarının arasında geçirirdi. Bakımlarını yapar, kendi elleriyle atların tımarını yapardı, çeşmelere onları sulamaya götürürdü. Bu hali görenler hep üzüldüler. Müzeyyen şehrinin beyi Zaman Bey'in, karısı Anahanım'ın saçları ağarmağa, dişleri dökülmeye yüz tutmuştu. Ama elde ne vardı? yol beklemekten başka işte bunlar bu hallerinde burda dursunlar.<sup>79</sup>

---

<sup>79</sup> **Kars Eli Dergisi**, Yıl: 7, Sayı: 78, Kars, Ocak 1971, s. 9.

## SONUÇ

Âşık Şeref Taşlıova'nın Hayatı, Sanatı ve Eserleri adını taşıyan bu çalışmada vardığımız sonuçları kısaca şöyle özetleyebiliriz:

Âşık tarzı şiir geleneği için, Türkler'in ilk edebiyatı olan sözlü edebiyatın, İslamiyet ve Osmanlı kültürü etkisi altında kalarak klasik bir gelenek olduğunu söylemek mümkündür.<sup>80</sup> Fuad Köprülü, âşıkların; Osmanlı İmparatorluğu memleketlerinde hatta Tanzimat'tan sonra bile, XX. yüzyıl başlarına kadar, mühim bir meslekî zümre halinde devam ettiğini ve imparatorluğun her tarafında bunlara rastlandığını, ancak XX. yüzyıl başlarında meslekî teşkilatlarının bozulduğunu ve büyük merkezlerde önemlerini kaybettiklerini, bundan sonra da memleketin içlerine doğru küçük merkezlerde bu geleneği devam ettirmeye çalıştıklarını ifade etmiştir.<sup>81</sup> XXI. yüzyıla girdiğimiz şu günlerde âşıklık geleneğinin tamamen sona erdiğini söylemek doğru değildir. Cumhuriyetten sonra ülkemizde sayısı 300'ü bulan ve kendilerine âşık unvanı veren insanlar bunun doğruluğunu kanıtlayacak güçtedir.<sup>82</sup>

Ülkemizde sosyal ve ekonomik şartlarla eğitim ve tekniğe bağlı olarak gelişen hayatımızda göçlerin ve kısmen de sanayileşmenin etkisiyle köy-şehir bütünleşmesinin doğal sonucu olarak özellikle edebiyat dilinde bir birlik doğmaya başlamıştır. Âşıkların eserlerinde mahallî unsurların bazılarını ve biraz da nazım tekniğini bir kenara bırakırsak köy-şehir kültür paralelini, dinleyici-okuyucu beraberliğini tespit etmek mümkündür.<sup>83</sup> Çağın şartlarına ve ihtiyaçlarına uygun bir şekilde yeni bir hamleye doğru giden Âşık edebiyatı, bugün pek çok temsilcisi ile canlı olarak yaşamaktadır.<sup>84</sup> Bunların en önemlilerinden birisi de Âşık Şeref Taşlıova'dır.

Taşlıova, İslamiyet öncesine dayanan âşıklık geleneğinin günümüzde de canlılığını devam ettirmesi için yurtiçinde ve yurtdışında birçok programa katılmıştır. Uluslararası yarışmalarda birçok ödül almıştır.

<sup>80</sup> Umay Günay, **Türkiye'de Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi**, Akçağ Yayınları, Ankara, 2005, s. 199.

<sup>81</sup> M. Fuad Köprülü, **Saz Şairleri**, Akçağ Yayınları, Ankara, 2004, s. 23-24.

<sup>82</sup> Abdurrahman Güzel, ve Ali Torun, **Türk Halk Edebiyatı El Kitabı**, Akçağ Yayınları, Ankara, 2003, s. 239.

<sup>83</sup> Şükrü Elçin, **Halk Edebiyatı Araştırmaları -1**, Akçağ Yayınları, Ankara, 1997, s. 31.

<sup>84</sup> Umay Günay, **age.**, s.200.

Âşık edebiyatında rüya motifi, âşıklığın başlangıcı sayılan ve hareket sağlayan bir motiftir. Taşlıova, rüyasında su içerek bade içme olayını gerçekleştirmiştir. Bundan sonra daha güzel deyişler söylemeye başlamıştır. Böylece geleneğe âşık olabilmek için gereken temel unsurlardan biri yapılmış olur.

Âşık edebiyatında diğer bir hususta usta-çırak ilişkisidir. Bu ilişki başından beri bir okul gibi ciddiyetle gelişmiş ve gelişmektedir. Taşlıova, Âşık Kasım'dan dinleyerek ve öğrenerek usta malı deyişleri ve hikâyeleri nakletmeye çalışmıştır. Onun, âşık tarzı şiirin tekniklerine sahip olmasının yanı sıra yaratıcılık kabiliyetine de sahip olması, orijinal deyişler söylemesini sağlamaktadır.

Âşık Şeref Taşlıova, şiirlerinde bireysel konuların yanı sıra toplumsal sorunlara da değinmiştir. Toplumun gelişmesi için birçok hususa dikkat çekmiştir. Okumayı sevdiğinden kültürel birikimini artırmıştır. Özellikle millî birlik ve beraberlik üzerinde durarak ülkemizin daha iyi yerlere gelmesini istemektedir.

Şeref Taşlıova, kendine has söyleyiş biçimiyle dilin inceliklerini kullanmaya ve yöresel ağzın da etkisiyle saf şiirler söylemiştir. Onun saz eşliğinde konuşma üslubuna uygun olarak deyişleri bulunmaktadır.

Taşlıova, ayaklarla başlayan atışmaları, tüm âşıklarda olduğu gibi özel bir akord sistemi içinde çalmaktadır. Kars yöresine ait türküleri de derleyerek onların unutulmaması için elinden geleni yapmaktadır.

Şeref Taşlıova, hikâyeleriyle halka mal olmuş olayları daha doğrusu efsaneleri öyküleyici bir biçimde sade ve akıcı bir dille anlatmıştır. Bunlarla Kars yöresine ait kültürel özellikleri de yansıtmıştır.

Bu tezimizde, âşıklık geleneğinin bütün özelliklerini taşıyan Âşık Şeref Taşlıova'nın, eserleriyle yalnız ülkemizde değil, aynı zamanda aldığı uluslararası ödüllerle yurt dışında da adını duyuran sanatçılarımızdan biri olduğu görülmektedir.

## KAYNAKLAR

- ALPTEKİN, Ali Berat, **Halk Hikâyelerinin Motif Yapısı**, Akçağ Yayınları, Ankara, 1997.
- ARTUN, Erman, **Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebiyatı**, Akçağ Yayınları, Ankara, 2001.
- ARTUN, Erman, “*Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebiyatı Terimleri Üzerine Bir Deneme,*” Uluslar Arası Türk Dünyası Halk Edebiyatı Kurultayı Bildirileri, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2002.
- ASLAN, Ensar, **Çıldırılı Âşık Şenlik, Hayatı Şiirleri Karşılaşmaları Hikâyeleri**, Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Diyarbakır, 2001.
- BORATAV, Pertev Naili, **Halk Hikâyeleri ve Halk Hikâyeciliği**, Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 2002.
- DEVELLİOĞLU, Ferit, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat**, Aydın Kitabevi, Ankara, 1988.
- ELÇİN, Şükrü, **Halk Edebiyatı Araştırmaları -1**, Akçağ Yayınları, Ankara, 1997.
- GÖKYAY, Orhan Şaik, **Dedem Korkudun Kitabı**, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 2004.
- GÜNAY, Umay, **Türkiye’de Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi**, Akçağ Yayınları, Ankara, 2005.
- GÜZEL, Abdurrahman ve Ali TORUN, **Türk Halk Edebiyatı El Kitabı**, Akçağ Yayınları, Ankara, 2003.
- KAFKASYALI, Ali, **Âşık Murat Çobanoğlu Hayatı, Sanatı, Eserleri**, 72 Tasarım Dizgi Fotokopi Ofset Bilgisayar Yayıncılık San., Ankara, 1998.
- Kars Eli Dergisi**, Yıl: 6, Sayı: 67, Kars, Şubat 1970.
- Kars Eli Dergisi**, Yıl: 6, Sayı: 71, Kars, Haziran 1970.
- Kars Eli Dergisi**, Yıl: 7, Sayı: 77, Kars, Aralık 1970.
- Kars Eli Dergisi**, Yıl: 7, Sayı: 78, Kars, Ocak 1971.
- Kars Eli Dergisi**, Yıl: 7, Sayı: 82, Kars, Mayıs 1971.
- Kars Postası Dergisi**, Yıl: 3, Sayı: 17-18, İstanbul, Mayıs-Haziran 1999.

- KAVRUK, Hasan **Eski Türk Edebiyatında Mensur Hikâyeler**, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1998.
- KÖPRÜLÜ, M. Fuad, **Saz Şairleri**, Akçağ Yayınları, Ankara, 2004.
- MAKAL, Tahir Kutsi, **Türk Halk Şiiri**, Toker Yayınları, İstanbul, 2002.
- MACDONALD, D. B., *Hikâye Maddesi*, **İslam Ansiklopedisi**, C. V, İstanbul, 1985.
- Milli Egemenlik Halk Şairleri**, Türkiye Büyük Millet Meclisi Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları, Ankara, 1985.
- ÖNAL, Mücahit, KARAAĞAÇ, Günür ve KÜÇÜK, Sait, **Kağızman'a İsmarladım Nar Gele**, Azim Ofset Matbaacılık, Muğla, 2000.
- ŞAHİN, Salih, **Azeri ve Yöresel Kars Halk Türküleri**, Kars Halk Eğitim Merkezi Yayınları, İstanbul, 1984.
- \_\_\_\_\_, **Ozanlık Gelenekleri ve Doğulu Saz Şairleri**, Yorum Matbaacılık Sanayi, Ankara, 1984.
- TANRIKULU, Nâzım İrfan, **Âşıklar Divanı**, İstanbul, 1998.
- TAŞLIOVA, Şeref, “*Bağdat ile Hâfız'ın Hikâyesi*”, **Ölçek Gazetesi**, Kars, 2005.
- \_\_\_\_\_, **Gönül Bahçesi**, Kültür Bakanlığı Halk Kültürünü Araştırma Dairesi Yayınları, Ankara, 1990.
- YARDIMCI, Mehmet, **Başlangıcından Günümüze Halk Şiiri, Anonim Halk Şiiri Âşık Şiiri Tekke Şiiri**, Ürün Yayınları, Ankara, Şubat 2004.
- AĞACIK, Musa, “*Musa Murat Çobanoğlu'nu Uğurluyor*”, **Star Gazetesi**, 2005, <http://www.stargazete.com/index.asp?haberID=68955>, (14.03.2006).
- KÜÇÜK, Sait, “*Kars Âşıklık Geleneğini Sorgulamak ve Çobanoğlu*”, <http://www.turkuler.com/yazi/karstaasiklik.asp> (14.03.2006).
- ŞEN, Abdurrahman, “*Âşık Şeref Taşlıova ile Dilaver Cebeci Bir Araya Gelmişse*”, **Yeni Asya Gazetesi**, 2006, <http://www.yeniasya.com.tr/2006/02/12/yazarlar/asen.htm>, (14.03.2006).
- TAŞLIOVA, Mete, “*Şeref Taşlıova*”, <http://www.turkuler.com/ozan/sereftasliova.asp>, (14.03.2006).
- Şeref TAŞLIOVA ile Yapılan Röportaj, (07.05.2006).

## SÖZLÜK

### A

acık etmek: Mahsustan küsmek.

alaca: Benek, karışık renk.

aparmak: Götürmek.

ataş: Ateş.

ayıp: Ayıp.

### B

bâr: Yemiş, meyve; fayda, menfaat, semere, hayır.

bahmak: Bakmak.

beh: 1. Bir işi veya siparişi yapıp yerine getirmesini temin için işi yapacak şahsa verilen bir miktar para. 2. Sözlenme.

beyenmek: Beğenmek.

bezm: Dost toplantısı.

böyüh: Büyük.

### Ç

çar: Dört.

çerşenbe: Çarşamba.

### D

dalda: Arka, siper.

dayaz: Sığ.

dolça: Maşrapa.

döndermek: Döndürmek.

düğlemek: Bağlamak, düğümlemek.

dürdane: İnci tanesi.



## **E**

erlik: Yiğitlik.

ervah: Ruhlar.

eylik: İyilik.

eylenmek: 1. Durmak. 2. Eğlenmek.

## **G**

kaçmak: Kaçmak.

gada: Bela, sıkıntı.

galmak: Kalmak.

ganad: Kanat.

geda: Dilenci, yoksul, fakir.

gemze: Gamze.

gırılmak: Kırılmak.

gine: Gene, yine.

gol: Kol.

gözel: Güzel.

gurtarmak: Kurtarmak.

güman: Ümit, istek, arzu; sanma, zannetme, ihtimal.

## **H**

hana: Hane.

hâr: Diken.

hürafa: Hurafe.

## **İ**

israr: Israr.

itirmek: Kaybetmek, yitirmek.

## **K**

kargamak: Beddua etmek.

keçmek: Geçmek.

kocalık: Yaşlılık.

kuşgu: Kuşku.

kün: “Ol, olsun!” anlamında emir.

## **L**

ledün: Allah ile ilgili bilgiler.

## **M**

mal: Büyükbaş hayvan, sığır.

min: Bin.

## **N**

nöker: Hizmetçi.

## **O**

oh: Ok.

ohunmak: Okunmak.

## **P**

peşgir: Havlu.

peyman: Yemin, and.

polat: Erimiş demir içine karbon karıştırılarak elde edilen metal, çelik; çelikten yapılmış şey.

## Ş

şcher: Şehir.

şeyda: Aşktan aklını kaybetmiş, düşkün, şaşkın, divane.

## U

umuz: Omuz.

uvalamak: Ovalamak.

## Y

yahşi: İyi, güzel.

## Z

zehr-i mar: Yılan zehri.

## EKLER

### ŞEREF TAŞLIOVA İLE YAPTIĞIMIZ RÖPORTAJ

07.05.2006 tarihinde Şeref Taşlıova ile yaptığımız röportaj:

#### - Âşıklık geleneği üzerine düşüncelerinizi söyler misiniz?

- Âşıklık biliyorsunuz Türk milletinin var olduğu zamanlarda biz dünyaya yayıldığımız zaman âşıklarla birlikte yayılmışız. Bunun Asya'da bazı isimleri var. Kamdır, ozandır, bakşıdır, ama biz Anadolu'da âşıklık geleneğini yürütmek için yıllarca önce başlamış, şimdi Türkiye'de âşıklık geleneği devam ediyor. Ancak Türkiye, otuz kırk yıldır ki bir içi göç yaşıyor, yer değişimi yaşıyor. Köylerden büyük kentlere taşınmalar var. Bu taşınmalar, kendisiyle birlikte bazı kültürleri de taşıyor. Ama bu kültürlerin oralarda ne derece yaşadığına bakmak lazım. Çünkü âşıklık geleneği köy düğünlerinden başlar, köy odalarından başlar, şehirdeki âşık kahvelerinden başlar. Şimdi bunu medya aracılığı ile sunmaya çalışanlar da vardır. Ama bunların ne kadar âşıklık geleneğinin gerçeğini ortaya koyduklarına bakmak lazım. Çünkü âşıklık çok yönlüdür, bir de âşıklık geleneğinde usta-çırak ilişkisi vardır. Yani bir çırak bir ustanın yanında en aşağısı dört beş sene akademik şekil gibi orda çalışırdı, ondan öğrenirdi. Şimdi bunlar da yok olmuştur. Ama ne olursa olsun bu millet var olduğu müddetçe bunun geleneği de devam eder, âşıklığın da devam edip yaşaması benim şahsım olarak da büyük temennimdir.

#### - Âşık oluşunuzu ve bade içmenizi anlatır mısınız?

- Ben çocuk yaşta bu sanata başladım. 1948'de ilkokul 3. sınıf öğrencisi iken okulda öğretmenim bana işte çocuklar türkü söyleyeniniz var mı dediği zaman ilk orda başladım. Ondan sonra 23 Nisan Çocuk Bayramında, ondan sonra çevremiz. Ben Çıldırlyım. Çıldırly Âşık Şenlik'in oğlu Âşık Kasım ve onun oğlu Âşık Nuri köyümüzde düğüne gelmişti. Onlara da bakarak tabii işte bu geleneği devam ettirmek için gönlümüzde de varmış rüyamızda da bazı gördüğümüz şeyler olmuştur elbette ki onun için ondan sonra aşağı yukarı 1952 yılında başladım ben âşıklığa. 52 yılından

bugüne kadar âşıklığı uluslararası seviyede de dahil olmak üzere yurt içinde yurt dışında devam ettirmekteyim.

**- Uluslararası çalışmalarınızdan bahsedebilir misiniz?**

- Uluslararası çalışmalarım da ben 1987'de Story Telling Dünya Halk Hikayesi Festivali'ne katıldım. 1996'da Danimarka'da Vikingler'in Doğu Festivali, yine aynı yıl, İngiltere, Galler'de Story Telling Halk Hikayesi, Singapur'da Nasrettin Hoca'nın uluslar arası UNESCO'nun Nasrettin Hoca Yılı ilan ettiği zaman orda Singapur'da, daha sonra yine Galler'de Story Telling Halk Hikayesi Festivali'nde, bu yakında da Türkmenistan'daydım. Türkmenistan'da Karacaoğlan'ın Türkmenistanlı olduğu ve 400. yıldönümüne bir anıt dikti Türkmenistan Cumhurbaşkanlığı ve Kültür Bakanlığı. Bunun açılışını da beni davet etmişler, oraya da katıldım. Almanya, Hollanda, Belçika, İngiltere, Avusturya, Fransa, İsveç, Norveç, Danimarka bunların hepsini gezdim. Ben oradaki âşıklara, oradaki Türk işçilerimize ve ayrıca bizi devlet misafiri olarak da davet ettiler, Almanya'nın Marl Belediyesi, Berlin'de Berlin Üniversitesi'nde programlar yaptım. Yani yurtiçinde de 39 yıl Konya Âşıklar Bayramı, 18 yıl İstanbul Festivali, 10 yıl Erzurum Atatürk Üniversitesi'nin yaptığı programlar, Eskişehir'de Yunus Emre Şölenleri. Yani hayatımın içerisinde âşıklığa başladığım 1952 yılından bugüne kadar yurtiçinde ve yurtdışında sayısını da benim unuttuğum birçok festivallere katıldım. Aşağı yukarı 200-250'nin üstünde madalya aldım. Belki 300'e yaklaşmıştır plaket aldım. Belki 400'e yaklaşmıştır takdir, onur belgesi aldım. Bugün de burada Türkiye Murat Çobanoğlu 2. Âşıklar Bayramı var. Bunun birincisi 2005'te yapıldı. İşte buraya geldim. Buraya da uzaktan geldim. Türkmenistan'dan geldim. 210'nun üzerinde âşık katılmış ve âşıklıkta Kars doğuş merkezidir âşıklığın. Anadolu'nun her yerinde var ama inşallah Kars'ta bu doğuş merkezi devam eder.

**- Eserlerinizde genel olarak işlemiş olduğunuz konular nelerdir?**

- Eserimdeki işlediğim konular halk şiiri türüdür. 11 hecelik, 8 hecelik âşıklık geleneğinde Divan Edebiyatı değil 15 hecelik. Ben birçok hikâye bilirim. Benim hikâyelerimi Dil Kurumu derledi. İki yıldan fazla çalıştım. Şimdi basım

safhasındadır. Kendimin belki yani hepsini toparlamış bir araya getirmiş olsak binlerce şiir diyebilirim ama bunu da yakında inşallah benim oğlum da akademisyendir. Kendisi doktorasını yaptı. İşte şimdi onun üzerine çalışmaktadır. İnşallah yakın zamanda onlara da başlayacağız. Benim şiirlerim vatan, millet, bayrak, sevgi, kardeşlik, dostluk, gurbet, hasret zaman zaman taşlama, doğruları, gerçekleri gösteren bir yapıya sahiptir.

- **Bağlı olduğunuz âşıklık kolu hakkında bilgi verebilir misiniz?**

Bizim âşıklıkta kol yoktur, usta-çıraklık geleneği vardır. Biz Doğu Anadolu Bölgesi Âşıklık Kolu'na bağlıyız. Biz de Doğu Anadolu Bölgesindeki âşıklık kolu çok zengindir. Sade saz çalıp türkü söyleyen değil, hikâye anlatandır, masal anlatandır. Yani içerisinde o bölgenin ne kadar kültürü varsa o âşık, onun hepsinin temsilcisidir.

- **Usta-çırak ilişkisi hakkında siz neler söyleyeceksiniz?**

Benim ustam Çıldırılı Âşık Şenlik'in oğlu Âşık Kasım'dı; ilk ustam. Ondan sonra Murat Çobanoğlu'nun babası Âşık Şenlik'in son çırağı Âşık Gülistan'ı gördüm, Dursun Cevlani'yi gördüm. Kars'taki ne kadar eski yaşamış ustalar varsa hepsini gördüm de ben daha çok kendimin gezerek gördüğüm yerlerden. Ben çok okurum. Benim kendimin çıraklarım var birkaç tane. İşte Sadettin Nuri Almanya'dadır, Korkmaz İlkanbay şimdi buraya gelmiş. Yardımcı Doçent Doktor Bekir Sami Özsoy, Nuri Şahinoğlu onun mahlasını da ben vermişim. Yani buna benzer de bugün Kars'ta yetişen âşıkların çoğusu bize bakarak yetişmişlerdir.

- **Hikâyelerinizde işlemiş olduğunuz konulardan bahsedebilir misiniz?**

Halk hikâyeleri bölgelerine göre işlenir. Yani bizim halk hikâyelerimiz, en kısa şeyiyle Dede Korkut'un Oğuznamesi'ne benzer halk hikâyeleridir. Bunu halkın arasındaki gördüklerini eski ustalar bunu hikâyeleştirmişler. Benim kendimin de birçok hikâyelerim var. Çok önemli olan mesela Çıldır Gölü Efsaneleri'ni yazdım

ben. Yazdım demiyeyim hikâyeleştirdim. Daha çok birçok hikâye var. Yani 25'in 30'un üzerinde. Belki bir 20-30 tane de daha var.

- **Âşık Şenlik gibi sizi etkileyen âşıklar oldu mu?**

Âşık Şenlik, bizim hepimizin ustası, piri. Tabii bizi etkileyen âşıklar var. Her âşık yanık bir türküyü, şiiri dolu dolu söylediği zaman bu benim ruhumu etkiler. Ama bizim etki alanımız Âşık Şenlik'tir, Sümmani'dir, efendime söyleyeyim, işte, Gökçeli Âşık Elesger'dir. Ben dil olarak da âşıklık geleneğinde Karacaoğlan'ın dilini çok örnek olarak kendime örnek almışım.

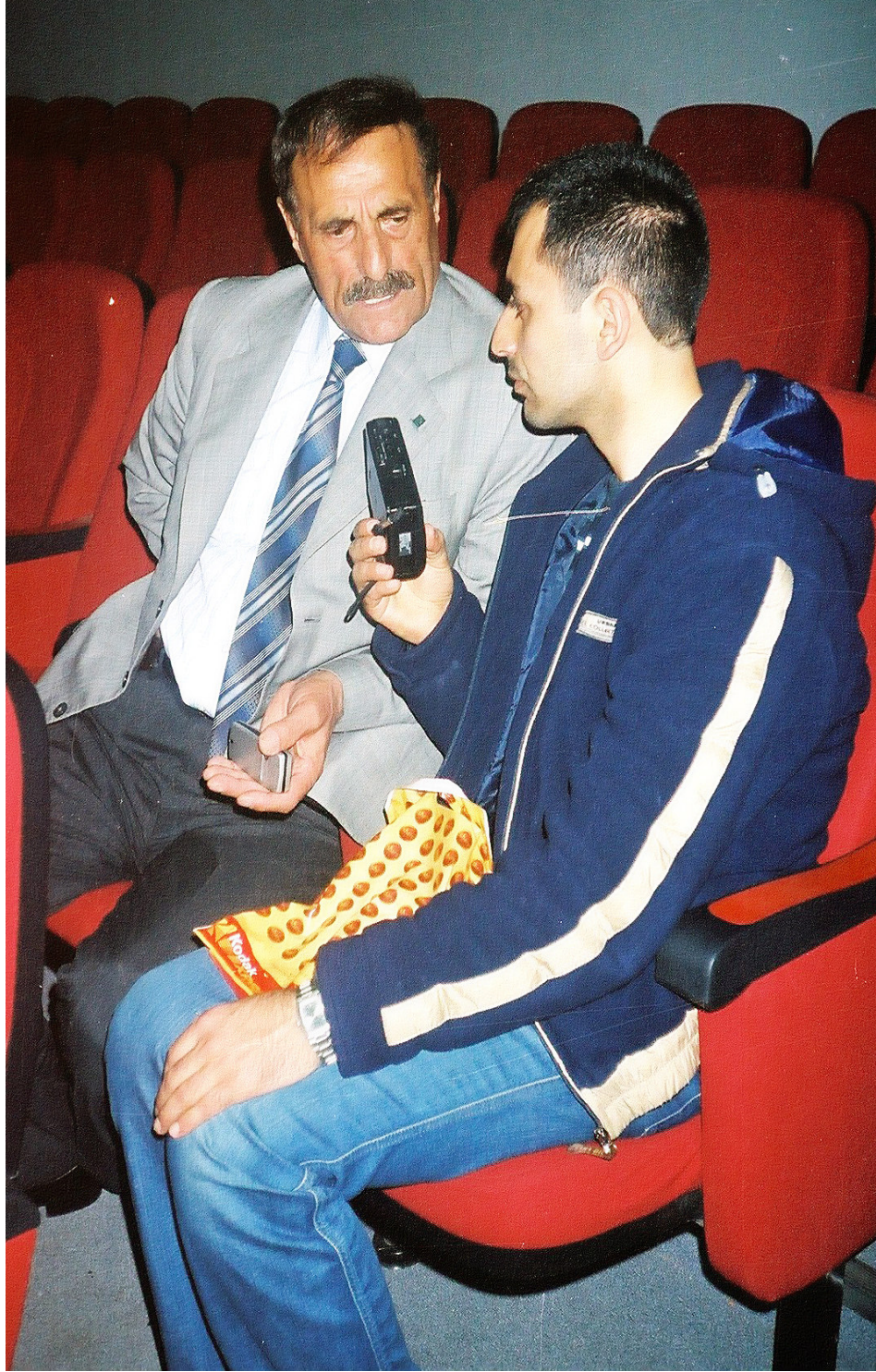


**Âşık Şeref TAŞLIOVA**





**Âşık Şeref TAŞLIOVA ile Alper KARADENİZ**



**Âşık Şeref TAŞLIOVA ile Alper KARADENİZ**



Fotoğraf: Bekir KARADENİZ

**Âşık Şeref TAŞLIOVA**



**Âşık Şeref TAŞLIOVA**



**Âşık Şeref TAŞLIOVA ile Âşık Murat ÇOBANOĞLU**



**Âşık Şeref TAŞLIOVA**

## ÖZ GEÇMİŞ

1978 Kars ili Merkez Aydınalan Köyünde doğdu.

1989 Kars Merkez Aydınalan Köyü İlkokulu'nu bitirdi.

1992 Kars Merkez Aydınalan Köyü Ortaokulu'nu tamamladı.

1995 Kars Alpaslan Lisesi'ni bitirdi.

2002 Kafkas Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu.

2002 Kars Alpaslan Lisesi'nde Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni olarak göreve başladı.

2003 Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında Yüksek Lisans sınavını kazandı.

2006 Hâlen Kars Alpaslan Lisesi'nde Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni olarak görev yapmaktadır.